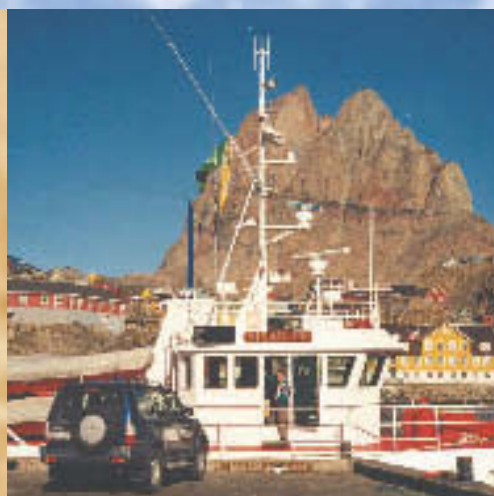

BETÆNKNING OM DET GRØNLANDSKE RETSVÆSEN

BIND

4

RESUME

POLITIET, OPFØLGNING MV.

DEN GRØNLANDSKE RETSVÆSENSKOMMISSION
Betænkning nr. 1442/2004

Kronologisk fortegnelse over betænkninger

2003

1426 Frist- og forældelsesregler på skatte- og afgiftsområdet	1431 Betænkning om straffeprocessuelle tvangsindgreb over for børn under den kriminelle lavalder
1427 Reform af den civile retspleje II	1432 Valgret under udlandsophold
1428 Retssikkerhedskommissionens betænkning	
1429 Forenklinger i jordlovgivningen	
1430 Betænkning fra Udvalget om Aktieoptioner	

2004

- 1433 Betænkning om forbrugerbeskyttelse ved erhvervelse af byggematerialer
- 1434 Strukturkommissionens betænkning
- 1435 Betænkning om den militære straffelov, retsplejelov og disciplinarlov
- 1436 Betænkning om reform af den civile retspleje III
- 1437 Et nyt udligningssystem
- 1438 Forældelse af strafansvaret for særlovsovertrædelser m.v.
- 1439 Betænkning om bortvisning af voldelige og truende personer fra hjemmet
- 1440 Betænkning om revision af forbrugeraftaleloven
- 1441 Straffelovrådets betænkning om forældelsesretlige spørgsmål

IT- og Telestyrelsen

Holsteinsgade 63, 2100 København Ø
Telefon 35 45 00 00 Fax 33 37 92 91

BETÆNKNING
OM
DET GRØNLANDSKE RETSVÆSEN

BIND 4
POLITIET, OPFØLGNING MV.

DEN GRØNLANDSKE RETSVÆSENSKOMMISSION

Betænkning nr. 1442
2004

Betænkning 1442 om det grønlandske retsvæsen

Publikationen kan bestilles hos

Danmark.dk's netboghandel

Telefon 1881

www.danmark.dk/netboghandel

Publikationen kan hentes på Justitsministeriets hjemmeside www.jm.dk

ISBN 87-631-0033-9

ISBN 87-631-0034-7 (Internet)

Bind 1 Generelt om retsvæset

ISBN 87-631-0027-0

Bind 2 Retsplejen og domstolene

ISBN 87-631-0023-1

Bind 3 Kriminaliteten og kriminalforsorgen

ISBN 87-631-0023-8

Bind 4 Politiet, opfølgning mv.

ISBN 87-631-0026-6

Bind 5 Lovudkast 1. del

ISBN 87-631-0027-4

Bind 6 Lovudkast 2. del

ISBN 87-631-0028-2

Bind 7 Litteratur og bilag

ISBN 87-631-0029-0

1000 kr. inkl. moms

Kalaallit nunaanni eqqartuussiveqarneq pillugu isumalliutissiissut 1442

ISBN 87-631-0050-9

ISBN 87-631-0051-7 (Internet)

Atuagaq 1 Eqqartuussiveqarneq pillugu nalinginnaasut

ISBN 87-631-0043-6

Atuagaq 2 Eqqartuussisaaseq eqqartuussiviillu

ISBN 87-631-0044-4

Atuagaq 3 Pinerlunniartarneq aamma pinerluttunik isumaginnittoqarfik

ISBN 87-631-0045-2

Atuagaq 4 Politiit, malitseqartitsineq il.il.

ISBN 87-631-0046-0

Atuagaq 5 Inatsisissatut missingiut immikkoortoq 1

ISBN 87-631-0047-9

Atuagaq 6 Inatsisissatut missingiut immikkoortoq 2

ISBN 87-631-0048-7

Atuagaq 7 Atuakkat atorneqartut ilanngussallu

ISBN 87 631-0049-5

1000 kr. inkl. moms

Resume

ISBN 87-631-0030-4

150 kr. inkl. moms

Naalisarnera

ISBN 87-631-0032-0

150 kr. inkl. moms

Summary

ISBN 87-631-0031-2

150 kr. inkl. moms

Tryk: Schultz Grafisk

Indholdsoversigt

Bind 1 Generelt om retsvæsn

Afsnit I	Indledning	13
Afsnit II	Retssystemet generelt	41
Afsnit III	Befolkningen og retssystemet	127
Afsnit IV	Nogle tværgående problemstillinger	139
Afsnit V	Sproget	145

Bind 2 Retsplejen og domstolene

Afsnit VI	Domstolenes organisation og personale	179
Afsnit VII	Rettergangsfuldmægtige, forsvarere, advokater og retshjælp	309
Afsnit VIII	Fælles bestemmelser for alle retssager mv.	369
Afsnit IX	Civile sagers behandling	429
Afsnit X	Kriminalsagers behandling	491
Afsnit XI	Appel, genoptagelse og fuldbyrdelse (fogedsager)	601

Bind 3 Kriminaliteten og kriminalforsorgen

Afsnit XII	Kriminaliteten	673
Afsnit XIII	Kriminalpræventive foranstaltninger	733
Afsnit XIV	Kriminalloven – almindelige bestemmelser, de enkelte forbrydelser mv.	753
Afsnit XV	Foranstaltningssystemet	809
Afsnit XVI	Fuldbyrdelse af foranstaltninger	969

Afsnit XVII	Behandling af tilbageholdte og detentionsanbragte	1181
Bind 4 Politiet, opfølgning mv.		
Afsnit XVIII	Politiets virksomhed	1205
Afsnit XIX	Opfølgning på kommissionens forslag	1295
Afsnit XX	Kommissionens forslag til råd og udvalg mv.	1301
Afsnit XXI	Samlede økonomiske konsekvenser	1309
Afsnit XXII	Overførsel til hjemmestyret	1313
Bind 5 Lovudkast 1. del		
Afsnit XXIII	Udkast til retsplejelov for Grønland med bemærkninger	1333
Bind 6 Lovudkast 2. del		
Afsnit XXIV	Udkast til kriminallov for Grønland med bemærkninger	1891
Afsnit XXV	Udkast til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser i forbindelse med ikrafttræden af ny retsplejelov og kriminallov for Grønland med bemærkninger	2053
Bind 7 Litteratur og bilag		
Afsnit XXVI	Litteratur- og bilagslister	2063
Bilag 1-6	2129
Resume		

Indholdsfortegnelse

Afsnit XVIII – Politiets virksomhed	1205
Kapitel 1. Historisk oversigt	1205
1.1. Retsplejeloven af 1951	1205
1.1.1. Før 1951	1205
1.1.1.1. Landets administrative inddeling	1205
1.1.1.2. Kommunerådsmedlemmerne	1206
1.1.1.3. Særlige politibetjente	1206
1.1.1.4. Vurdering af den politimæssige indsats før 1951	1207
1.1.1.5. Grønlandskommissionens bemærkninger vedrørende den fremtidige politivirksomhed	1207
1.1.2. Efter 1951	1207
1.1.2.1. Udviklingen i samfundet	1207
1.1.2.2. Politiets organisation	1208
1.1.2.3. Praktiske forhold	1209
1.1.2.4. Politiets opgaver	1209
1.1.2.5. Personalet	1210
1.1.2.6. Behov for udbygning	1211
Kapitel 2. Politiets organisation	1212
2.1. Baggrund	1212
2.2. Politiets placering i rigsorganisationen	1212
2.2.1. Underlagt Ministeriet for Grønland	1212
2.2.2. Arbejdsgruppens forslag	1212
2.2.3. Retsplejelovsændringen i 1964	1213
2.2.4. Den praktiske myndighedsudøvelse	1213
2.3. Anklagemyndighed	1214
2.3.1. Anklagemyndighedens organisation	1214
2.4. Forholdet til ombudsmanden	1215
2.5. Politiets interne organisation	1215
2.5.1. Struktur	1215
2.5.2. Politimesterembedet	1216
2.5.3. Politidistrikterne	1217
2.5.3.1. Generel beskrivelse	1217
2.5.3.2. Bygderne	1218
Kapitel 3. Politiets personale	1220
3.1. Jurister	1220
3.1.1. Politimesteren	1220

3.1.2. Vicepolitimesteren	1221
3.1.3. Politiassessorerne og politifuldmægtigene	1221
3.2. Politipersonale	1222
3.2.1. Rekruttering	1223
3.2.2. Løn og tjenestetid	1223
3.2.3. Uddannelse	1224
3.2.3.1. Det tidligere uddannelsesforløb	1224
3.2.3.2. Den nuværende grunduddannelse	1224
3.2.3.3. Efteruddannelse	1225
3.2.3.4. Specialkurser	1226
3.2.4. Politiets aldersmæssige sammensætning	1226
3.3. De tilkaldte polititjenestemænd og sommeraflødere	1226
3.3.1. Rekruttering	1227
3.3.2. Tjenestevilkår	1228
3.3.3. Sommeraflødere	1228
3.4. Kontorpersonalet	1229
3.4.1. Kontorlederen	1229
3.4.2. Rekruttering af kontorpersonale	1229
3.4.3. Problemer vedrørende fastholdelse af kontorpersonale	1230
3.5. Kommunefogeder	1230
3.5.1. Kommunefogedens virke	1231
3.5.2. Rekruttering	1231
3.5.3. Uddannelse og uniformering	1231
3.5.4. Løn	1232
3.5.5. Detentioner i bygderne	1233
3.6. Reservepolitibetjente	1233
3.6.1. Reservepolitibetjentenes virke	1233
3.6.2. Rekruttering	1234
3.6.3. Løn	1234
3.6.4. Uddannelse og uniformering	1234
3.7. Skibsbesætninger	1234
3.7.1. Løn	1235
3.8. Andet personale	1235
3.8.1. Personale med politimyndighed	1235
3.8.2. Civilmedarbejdere	1236
3.9. Undersøgelse vedrørende politiets arbejdsvilkår i Grønland	1236
3.9.1. Politiets arbejdsvilkår	1236
3.9.2. Polititjenestemændene	1237
3.9.3. Kommunefogederne	1238
3.9.4. Reservebetjentene	1239
3.9.5. Den aftrådte betjent	1239
3.9.6. Undersøgelsens forslag til forbedring af arbejdsvilkårene	1240
3.10. Undersøgelse af befolkningens tilfredshed med politiet	1240
3.10.1. Undersøgelsen	1240

3.10.2. Borgernes kontakt med politiet	1240
3.10.3. Kriminalitet og tryghed i hverdagen	1241
3.10.4. Tilfredshed med politiet generelt	1241
3.10.5. Konklusion	1241
3.11. Klager over politiets virksomhed	1242
3.11.1. Gældende ordning indtil januar 2000	1242
3.11.2. Antallet af klagesager	1242
3.11.3. Overvejelser om et nyt klagesystem	1243
3.11.4. Ny grønlandsk klageordning	1243
3.11.5. Kort beskrivelse af et politiklagenævns for Grønland	1244
3.11.6. Gennemførelse af forslaget	1245
Kapitel 4. Politiets arbejdsopgaver	1247
4.1. Kriminalitetsforebyggelse og tryghedsskabende virksomhed	1247
4.1.1. Det politimæssige beredskab	1247
4.1.1.2. Målrettede opgaver	1248
4.1.2. Kriminalpræventive aktiviteter	1249
4.1.2.1. SSPK	1249
4.1.2.2. Distrikternes forebyggende aktiviteter	1250
4.1.2.3. Undersøgelse vedrørende volds- og sædelighedsforbrydelser i Grønland	1251
4.1.3. Håndtering af større politimæssige begivenheder	1251
4.1.3.1. Oprettelse af kommandostation og kommandostade	1252
4.1.3.2. Anden planlægning	1252
4.1.4. Eftersøgnings- og redningstjeneste	1253
4.1.4.1. Ansvarsfordelingen	1253
4.1.4.2. Statistik med hensyn til redningsoperationer	1254
4.2. Kriminalitetsforfølgning	1254
4.2.1. Anmeldelse og efterforskning	1254
4.2.1.1. Distriktets sagsbehandling	1255
4.2.1.2. Politimesterembedets sagsbehandling	1256
4.2.1.3. Antallet af sager	1257
4.2.2. Tiltalerejsning og retlig forfølgning	1260
4.2.2.1. Forelæggelse for højere myndighed	1261
4.2.2.2. Tiltalerejsning ved distriktet	1262
4.2.2.3. Afgørelse ved bødeforlæg	1263
4.2.2.4. Ankesagsbehandling	1263
4.2.2.5. Initiativer vedrørende sanktionsniveau i voldssager	1265
4.2.3. Fuldbyrkelse af foranstaltninger	1266
4.2.3.1. Anstaltsanbringelse	1266
4.2.3.2. Ledelse af de grønlandske anstalter	1267
4.2.3.3. Kriminalforsorgsnævnet	1268
4.2.3.4. Fuldbyrkelse i detentionerne	1268

4.2.3.5. Anbringelse i en psykiatrisk ledet anstalt under kriminalforsorgen i Danmark	1270
4.2.3.6. Anbringelse på psykiatrisk hospital i Danmark	1271
4.2.3.7. Fuldbgyrdelse af bødefagørelser	1272
4.3. Fogedvirksomhed	1273
4.4. Andre politimæssige opgaver	1274
4.4.1. Tilladelser	1274
4.4.2. Bilinspektion	1275
4.4.3. Registre	1275
4.4.4. Hittegods	1276
4.5. Privatretlige opgaver	1277
4.5.1. Sager om umyndiggørelse og lavværgemål	1277
4.5.2. Faderskabssager	1277
4.5.3. Ægteskabssager	1278
4.5.4. Erstatning til ofre for forbrydelser	1278
Kapitel 5. Vurdering af politiets nuværende organisation og virksomhed	1279
Kapitel 6. Forslag til ændringer	1283
6.1. Anklagemyndigheden	1283
6.1.1. Organisation	1283
6.1.2. Tilsyn	1283
6.1.3. Rekurs	1284
6.2. Rekruttering til de ledende juriststillinger	1284
6.3. Fastholdelse af politipersonalet	1285
6.4. Rekruttering og uddannelse	1286
6.5. Bygdedetentioner og kontor til kommunefogederne	1286
6.6. Kommunefogedernes løn	1287
6.7. Indførelse af bødeforvandling	1288
6.8. Kriminalitetsforebyggelse	1288
6.9. Fastholdelse af personale inden for kontorsektoren	1289
6.10. Kutterflåden	1289
Kapitel 7. Økonomiske konsekvenser	1290
7.1. Indledning	1290
7.2. Opgørelse af nuværende ressourceforbrug	1291
7.3. Anlægsudgifter/investeringsudgifter	1292
7.4. Personaleudgifter	1293
7.5. Øvrige driftsudgifter	1293
7.6. Øvrige forslag	1293
7.7. Sammenfatning	1294
Afsnit XIX – Opfølgning på kommissionens forslag	1295

1. Indledning	1295
2. Undersøgelser af det grønlandske retsvæsens funktion efter gennemførelsen af Grønlandskommissionens reformforslag	1295
3. Kommissionens overvejelser og forslag	1296
3.1. Generel overvågning af særlig lovgivning for Grønland	1296
3.2. Overvågning af konkrete tiltag	1296
3.3. Kommissionens forslag om oprettelse af Rådet for Grønlands Retsvæsen	1297
4. Økonomiske konsekvenser	1298
4.1. Møder og seminarer	1298
4.2. Rejse- og opholdsudgifter for 7 medlemmer	1298
4.3. Honorering af rådsmedlemmerne	1298
4.4. Samlede økonomiske konsekvenser	1299
Afsnit XX – Kommissionens forslag til råd og udvalg mv.	1301
1. Indledning	1301
2. Rådet for Grønlands Retsvæsen	1301
3. Dommerrådet	1302
4. Det Grønlandske Kriminalpræventive Råd	1302
5. Det Centrale Kontaktudvalg for Retsvæsenet vedrørende Kriminal­sager	1303
6. Det Centrale Koordinationsudvalg vedrørende Kriminalforsorgen	1304
7. Politiklagenævnet	1304
8. Lokale Kontaktudvalg for Retsvæsenet vedrørende Kriminal­sager	1305
9. Lokale Koordinationsudvalg vedrørende Kriminalforsorgen	1306
10. Skematisk oversigt over råd og udvalg mv.	1306
Afsnit XXI – Samlede økonomiske konsekvenser	1309

Afsnit XXII – Overførsel til hjemmestyret	1313
1. Indledning	1313
2. Grundlaget – gældende ret	1313
2.1. Den nuværende hjemmestyreordning og dens baggrund	1313
2.2. Muligheden for overførsel af retsvæsenet eller dele heraf til hjemmestyret	1315
2.3. Særligt om overførsel alene af administrationen af kriminalforsorgen i frihed ...	1316
3. Kommissionens principielle overvejelser	1316
3.1. Kommissionens stillingtagen	1316
3.2. Kommissionens forudsætninger i øvrigt	1316
4. Konsekvenser af overførsel – generelt for alle tre sagsområder	1317
4.1. Organisatoriske ændringer	1317
4.2. Ansvar og nærhed	1318
4.3. Retsvæsenets uafhængighed	1318
4.4. Retssikkerhed	1319
4.5. Administrative ressourcer – faglig ekspertise	1320
4.6. Faglig udvikling	1320
5. Specielle konsekvenser for særlige sagsområder	1321
5.1. Rekruttering til politiet	1321
5.2. Sammenhæng i kriminalforsorgen	1321
5.3. Mellemledere til kriminalforsorgen	1321
5.4. Kriminalforsorgen i relation til social- og sundhedsvæsen mv.	1321
6. Konsekvenser af isoleret overførsel af sagsområder	1322
7. Økonomiske konsekvenser	1322
7.1. Generelt	1322
7.2. Domstole og retspleje	1323
7.3. Kriminalforsorg og fuldbyrdelse	1324
7.4. Politiet	1325
7.5. Sammenfatning	1326

Afsnit XVIII

Politiets virksomhed

Kapitel 1. Historisk oversigt

1.1. Retsplejeloven af 1951

Retsplejeloven for Grønland trådte i kraft den 1. december 1951. Med denne lov blev der etableret et grønlandsk politi.

Forud for dette tidspunkt fandtes ikke noget egentligt politi i Grønland, men alene en række myndighedspersoner, som efter lovgivningen var udpeget til at løse politimæssige opgaver.

Nedenfor skildres hvorledes de politimæssige opgaver er løst før og efter 1951. Endvidere gives en redegørelse for politiets struktur, opgaver og udvikling frem til i dag.

1.1.1. Før 1951

1.1.1.1. Landets administrative inddeling

Loven om Grønlands styrelse af 1925, lov nr. 134 af 19. april 1925, opdelte Grønland i 3 landsdele: Sydgrønland, Nordgrønland og Østgrønland. Lovens styrelsesorganer blev imidlertid ikke etableret for Thule og Østgrønland. Administrativt var Grønland inddelt i 4 hovedområder: Nordgrønland, Sydgrønland, Østgrønland og Thule. Den øverste administrative leder var landsfogeden, hvoraf der fandtes en i henholdsvis Nordgrønland og Sydgrønland. Hver landsdel blev administreret i et landsråd, der var en rådgivende forsamling med visse regel-dannende og styrende funktioner.

Landsdelene var inddelt i 13 sysler og 15 kommuner. Visse administrative og politimæssige funktioner blev udøvet af et sysselråd i syslerne og af et kommuneråd i kommunerne. Kommunerådene var rent grønlandsk sammensatte, mens sysselrådet både havde valgte grønlændere og tjenstligt udpegede danske embedsmænd.

Politimyndigheden i Grønland blev indtil 1951 varetaget af kommunerådsmedlemmerne – med landsfogederne som øverste myndighed i hver sin landsdel og under sysselmandens daglige ledelse. Sysselmanden, der ofte var identisk med kolonibestyreren, var tillige formand for daværende domstol, sysselretten, ligesom han virkede som anklager i straffesager. Endelig var han formand for sysselrådet. Sysselretten behandlede sagerne med deltagelse af 2 eller 4 af sysselmanden udpegede domsmænd. Sysselmanden ledede endvidere efterforskningen og rejste tiltale for sysselretten.

Sysselmanden havde således megen magt. Hans afgørelse i sysselretten var inappellable. Landsfogeden kunne dog ophæve sysselretsdommen, hvis der var sket fejl under sagens behandling, og bestemme fornyet behandling for sysselretten.

Tidligere kolonibestyrer og inspektør i Østgrønland Kaj Jensen (1928-1959) beretter om sin tid som sysselmand (Dansk Politi af 23. oktober 1976):

”Dengang var der ikke mange politimæssige forretninger. Blandt grønlænderne var der ingen spiritus og kun ganske lidt kriminalitet. Det almindelige var smårapserier og normalt ikke større forbrydelser. Det var ikke noget stort detektivarbejde at finde ud af, hvem gerningsmanden var. I langt de fleste tilfælde tilstod han. Man anvendte ikke formaliseret magt under sagens efterforskning, men arrangerede sig på praktisk vis. Sysselretten blev som oftest sat med en dansk og en grønlandsk meddomsmand, som under uhøjtidelige former gennemgik sagen. Dommen lød ofte på strafarbejde i 8-14 dage afhængig af forseelsens beskaffenhed.

De domfældte blev herefter sat i kost hos en familie og skulle møde på arbejde uden at modtage løn. Der var ikke tale om frihedsberøvelse, idet de kunne bevæge sig frit og deltage i stedets almindelige liv. I grovere tilfælde forbød man dem at gå til filmforevisning eller deltage i dansemik.”

1.1.1.2. Kommunerådsmedlemmerne

Kommunerådsanordningens § 32 indeholdt regler om kommunerådernes politimæssige virksomhed. Det var heri bestemt, at kommunerådene kunne give vedtægter om ordenens opretholdelse inden for kommunen. Ethvert kommunerådsmedlem havde til opgave at påse, at de til enhver tid gældende vedtægter og andre kommunale bestemmelser blev overholdt. Almindelige politiopgaver herunder ro og orden blev således varetaget af kommunerådsmedlemmerne.

Kommunerådsmedlemmerne skulle anmelde overtrædelser begået af grønlændere til kommunerådet. Egentlige forbrydelser skulle anmeldes til sysselmanden. En vis kriminalitetsforebyggende virksomhed var tillige pålagt det enkelte kommunerådsmedlem, idet de særligt skulle have deres opmærksomhed henledt på, hvorvidt nogen

”ved mangel på flid eller husholderiskhed giver anledning til at befrygte, at han vil falde kommunen til byrde og, hvis det er tilfældet, i tide advare den pågældende samt, hvis advarslen ikke frugter, henstille til kommunerådet, om dette finder anledning til at gentage samme. I så fald tilstilles advarslen den pågældende skriftligt samtidig med, at afgørelsen og den pågældendes navn indføres i kommunerådets forhandlingsprotokol”.

1.1.1.3. Særlige politibetjente

Det fremgår af den juridiske ekspeditions betænkning af 1950, side 65, at der i flere kolonier (Vestgrønland) var så omfattende politiopgaver, at man fandt det fornødent at ansætte særlige politibetjente. Det drejede sig om kolonierne Paamiut, Maniitsoq, Sisimiut, Aasiaat, Qutdlisat og Upernavik. Kun få steder var der udstedt reglementer eller instrukser for disse personers virksomhed, hvorfor det var uklart, hvilken myndighed der tilkom dem. Hovedopgaven har imidlertid været at holde ro og orden. Flere steder virkede de tillige som et slags sædelighedspoliti, idet de skulle holde den kvindelige del af befolkningen væk fra skibsbesætninger og fremmede, der kom til stedet. De var udstyret med uniform, knippel og kasket.

1.1.1.4. Vurdering af den politimæssige indsats før 1951

Den juridiske ekspedition foretog en vurdering af det daværende politis virksomhed, der som nævnt blev udøvet dels af kommunerådsmedlemmerne, dels af de særligt ansatte politifolk. Det blev udtalt, at indsatsen havde været af positiv værdi, om end manglende instruktioner, manglende regler og manglende organisation på væsentlige punkter havde svækket dets virke. Fra Grønlands side udtrykte man over for ekspeditionen et ønske om at få udbygget og organiseret det grønlandske politi. Man påpegede det vigtige i, at politifolkene var personer, som nøje forstod grønlandsk sprog og tankegang. Man gjorde endvidere gældende, at de personer, som skulle ansættes i politiet, måtte have undervisning i dansk, så de kunne gøre sig forståelige også over for tilrejsende.

1.1.1.5. Grønlandskommissionens bemærkninger vedrørende den fremtidige politivirksomhed

Grønlandskommissionen af 1950 stillede i sin betænkning forslag om, at der skulle gennemføres et fælles retssystem for alle, der opholdt sig i Grønland, at der skulle oprettes en politimyndighed, som udover at varetage almindelige politimæssige opgaver også skulle virke som anklagemyndighed, og at der skulle foretages en adskillelse mellem anklagemyndigheden og domsmagten.

Politiet skulle først og fremmest have til opgave at varetage opretholdelse af fred og orden samt foretage efterforskning vedrørende kriminelle forhold. Udover anklagevirksomheden skulle politiet tillige have en række forskellige administrative opgaver såsom fuldbyrdelse af domme, varetagelse af notarialvæsenet, tilsyn med overholdelse af forskrifter vedrørende bygnings- og brandvæsen, tilsyn af sundhedsforskrifter og varetagelse af eventuelle toldmæssige opgaver. Det anførtes endvidere i betænkningen, at politiembedsmændene på andre områder skulle være administrationens lokale tillidsmænd og bistå administrative myndigheder ved tilvejebringelse af oplysninger. Således var det fra starten tanken, at politiet udover de traditionelle politiopgaver tillige skulle udøve funktioner, som i andre dele af rigsfællesskabet var pålagt selvstændige administrative og juridiske myndigheder.

Efter Grønlandskommissionens forslag blev der herefter ved lov nr. 271 af 14. juni 1951 om rettens pleje i Grønland etableret et politi som selvstændig institution.

1.1.2. Efter 1951

1.1.2.1. Udviklingen i samfundet

Det var af betydning for det nye politis virke, at der i årene omkring 1950-1951 skete en fuldstændig omlægning af det grønlandske administrative system. De hidtidige sysselråd blev afskaffet, og der indførtes en ny kommunal inddeling med væsentlig større og dermed færre kommuner end hidtil. Besejlingsforbudet til Grønland blev ophævet, og en række danske og

udenlandske skibe og fiskefartøjer lagde til i grønlandske havne. Monopolhandelen blev op- hævet. De hidtidige landsdele – Nordgrønland og Sydgrønland – forenedes til en landsdel – Vestgrønland – med et landsråd.

Administrativt blev landet underlagt en landshøvding, og til varetagelse af lokale administra- tive forretninger oprettedes nye kæmnerembeder.

Indflytningen fra bygderne og stationerne tog til i væsentligt omfang, således at større og hid- til ukendte befolkningsskoncentrationer udvikledes i byerne.

1.1.2.2. Politiets organisation

Efter oprettelsen kom det grønlandske politi til at sortere under ministeriet for Grønland. Landshøvdingen var øverste anklagemyndighed (daværende retsplejelovs kapitel 1, § 17). I denne henseende var han underlagt rigsadvokaten.

Stillingen som politimester oprettedes pr. 1. april 1952, og Grønlands første politimester blev C.F. Simony (1952-1959). Siden hen fulgte politimester Erik Hesselbjerg (1959-1964), poli- timester Jørgen Hertling (1964-1972), politimester J.R. Karlsson (1972-1983), politimester Niels Schmidt (1983-1988), politimester Jens Wachter (1988-1993) og politimester Ole Gaard (1993-1997). Fra 1997 har Jørgen Meyer været politimester i Grønland.

Politimester C.F. Simony fik sæde i Nuuk. Udover ledelse af politiet blev han pålagt at vare- tage anklagevirksomheden for Grønlands Landsret og ansvaret for anklage i kredsretterne. Landshøvdingen udfærdigede en instruks af 16. november 1954 om politiet i Grønland. Den indeholdt regler om politiets ledelse, distriktsinddelingen, distrikternes bemanning, anklage- myndigheden, fuldbyrdelse af domme og politiets øvrige opgaver, herunder foranstaltning af eftersøgning og redning.

Der blev udsendt 5 danske polititjenestemænd til Grønland. De blev udlånt af Rigspolitiche- fen og fik betegnelsen overbetjente.

De blev placeret i de 5 politidistrikter, som Vestgrønland blev inddelt i. Distrikterne fik be- tegnelse efter den by, betjentene opholdt sig i:

- 1) Qaqortoq, omfattede Nanortalik, Qaqortoq og Narsaq kommuner
- 2) Nuuk, omfattede Ivigtut, Paamiut og Nuuk kommuner
- 3) Sisimiut, omfattede Maniitsoq og Sisimiut kommuner
- 4) Aasiaat, omfattede Kangaatsiaq, Aasiaat, Qasigiannnguit, Ilulissat, Vaigat, samt Qeqertar- suaq kommuner

5) Uummannaq, omfattede Uummannaq og Upernavik kommuner.

Senere blev distrikterne udvidet med henholdsvis Paamiut og Maniitsoq, der hver fik en udsendt polititjenestemand, således at der i 1959 fandtes i alt 7 distrikter i Vestgrønland. Alle distrikterne var underlagt politimesteren i Nuuk.

Politimyndigheden i Nordgrønland (Thule) og Østgrønland udøvedes stadig af inspektørerne i henholdsvis Thule, Tasiilaq og Illoqqortoormiut.

På de fælles dansk-amerikanske forsvarsområder ved baserne i Thule og Kangerlussuaq fik de danske forbindelsesofficerer politimyndighed.

Herudover tillagde ministeriet for Grønland lederen af den militære slædepatrulje (Sirius) i Nordøstgrønland samt stationslederne på en række vejr- loran- og andre stationer politimyndighed inden for disse særlige områder.

1.1.2.3. Praktiske forhold

Til at bistå sig fik de 5 danske polititjenestemænd hver en dansktalende grønlandsk medarbejder. Denne medarbejder skulle dels virke som tolk, og dels modtage undervisning og instruktion af overbetjentene med henblik på ansættelse og funktion som ”særlig underbetjent” (omtalt i retsplejeloven).

Kommunefogeder var i henhold til landsrådsloven af landshøvdingen beskikket til varetagelse af lokale kommunale opgaver. De fik nu i henhold til den nye retsplejelov endvidere til opgave at bistå de danske betjente med politimæssige opgaver.

Overbetjentene fik stillet en bolig til rådighed indrettet i et typehus med tilbygget arrest- eller detentionslokale. Han fik endvidere en motorbåd med besætning.

1.1.2.4. Politiets opgaver

På baggrund af Grønlandskommissionens indstilling, jf. herom ovenfor pkt. 1.1.1.5., fik politiet ikke blot traditionelle politimæssige opgaver, men også et bredere sæt af administrative opgaver og udøvende funktioner. Politiets primære opgaver efter retsplejeloven blev opretholdelse af ro og orden, efterforskning og anklagevirksomhed samt fuldbyrdelse af domme i kriminalsager.

Den nære tilknytning til landshøvdingen medførte, at politimesteren på landshøvdingens vegne varetog behandlingen af kommunale vedtægter, fredningsbestemmelser, fiskerispørgsmål og havnespørgsmål mv.

Politiet udstedte grønlandske førerbeviser til motorkøretøjer og afholdt køreprøver. Det blev endvidere politiets opgave at føre tilsyn med motorkøretøjerne i Grønland. Regler på disse områder – og en lang række andre administrative områder – var endnu ikke udfærdiget.

Politiet skulle føre kontrol for Skibstilsynet af grønlandske fartøjers sødygtighed. Ej heller på dette område var der udfærdiget bestemmelser. De kom først i forbindelse med skibstilsynslovens ikrafttræden i Grønland den 11. februar 1961.

Eftersøgninger og redningsforanstaltninger til lands og til vands skulle forestås af politiet. Det samme gjaldt fiskeriinspektionen i lokale farvande, der skulle foretages sammen med marinenheder.

På tilladelsesområdet skulle politiet godkende offentlige indsamlinger, meddele dispensation for forbud mod overdragelse af pistoler efter pistolbekendtgørelsen, tillade udskænkning af spiritus ved sammenkomster i offentlige lokaler og behandle sagerne vedrørende spiritusbevillinger til restaurationer, som bevilgedes af landsrådet. Det påhvilede politiet at udstede mønstringsbeviser i henhold til sømandsloven og at udstede grønlandske søfartspas samt udfærdige danske søfartsbøger.

Politiet udfærdigede i henhold til den danske paslov rejsepas til danske statsborgere og uøvede paskontrol og kontrol med udlændinge i henhold til fremmedlovgivningen.

Overøvrighedsopgaver blev endvidere henført til politiet. Det påhvilede således politiet eller kommunefogeden at indsende indberetninger til kredsdommeren om fødsel af børn udenfor ægteskab, ligesom anerkendelse af faderskab kunne ske ved personlig henvendelse til politiet. Efter bemyndigelse kunne politiet endvidere udføre mægling- og vilkårsforhandling i ægteskabssager, ligesom politiet efter retsplejeloven var berettiget til at indtræde i en ægteskabssag til varetagelse af det offentliges interesser. Adoptionssager behandledes ligeledes af politiet.

Ved retsplejelovens kapitel 7 blev det pålagt politiet at drage omsorg for fuldbyrdelse af domme. Dette gjaldt både i kriminelle sager og i civile sager.

Særligt fuldbyrdelse af civile domme – tvangsfuldbyrdelse – blev i takt med industrialiseringen og handelsmonopolets ophævelse en belastende opgave for politiet. Ved en opgørelse i 1959 havde politiet således i alt 623 sager på årsbasis. Disse sagstyper voksede eksplosivt i 1970'erne og 1980'erne. I følge virksomhedsberetningerne for politiet i Grønland var der i 2000 registreret 5.567 fogedsager og i 2001 registreret 8.243 sager.

1.1.2.5. Personalet

Ved politimesterembedets oprettelse i 1952 var der foruden politimesteren beskæftiget 1 juridisk uddannet fuldmægtig, 1 assistent udlånt af dansk politi, 1 kvindelig udsendt kontorfunktionær og 1 grønlandsk kontorelev. De 5 overbetjente med hver deres distrikt var direkte underlagt politimesteren.

Det blev hurtigt klart, at der var behov for en ledende politimand med praktisk uddannelse ved politimesterembedet. Først i 1966 blev der imidlertid knyttet en udsendt politiassistent til embedet. Hans opgave skulle være at give de grønlandske politiaspiranter et (for-)kursus, inden de startede på politiskolen i Danmark. Arbejdsbyrden i Nuuk var imidlertid steget så meget, at der ikke kunne blive tid tilovers til denne opgave.

I 1971 oprettedes der en chargeret stilling som politikommissær i lønramme 25 ved politimesterembedet. Stillingen blev besat af en polititjenestemand fra Danmark.

I 1981 blev stillingen overtaget af en uddannet grønlandsk polititjenestemand, som i 1986 blev udnævnt til politiinspektør – den første og hidtil eneste grønlandske politiinspektør.

1.1.2.6. Behov for udbygning

Allerede i slutningen af 1950'erne blev det klart, at den etablerede ordning vedrørende politiet var utilstrækkelig til at løse de nye opgaver, der opstod i takt med det grønlandske samfunds udvikling.

Landshøvdingen og politimesteren fremsatte i 1959 et forslag over for Ministeriet for Grønland om udbygning af politiet. Ønsket støttedes af en udtalelse fra landsrådet. Spørgsmålet om politiets forhold blev herefter drøftet i et udvalg kaldet "Retskontaktudvalget" bestående af medlemmer fra Justitsministeriet og Ministeriet for Grønland. Retskontaktudvalget udtalte i 1960, at der var behov for en dyberegående, sagkyndig undersøgelse.

På baggrund heraf blev der nedsat en arbejdsgruppe, der skulle foretage en undersøgelse af det grønlandske politis forhold og fremkomme med en sagkyndig bedømmelse af, hvorledes det skulle udbygges. Redegørelsen skulle blandt andet danne grundlag for de bevilgende myndigheders dispositioner. Arbejdsgruppen kom til at bestå af politiinspektør Bent Schlütter og kriminalkommissær Arne Petersen, begge Rigspolitichefen, og politimester Erik Hesselbjerg.

Redegørelsen, der forelå i januar 1962, fremkom med en række forslag til forbedring af politiets forhold. Den kom til at danne grundlag for en væsentlig udbygning af politiet og den nuværende struktur.

Der er ikke siden foretaget nogen gennemgribende undersøgelse af det grønlandske politi, og senere nyskabelser er indført successivt efter forslag indenfor de enkelte områder.

Kapitel 2. Politiets organisation

2.1. Baggrund

Politiets organisation i Grønland har gennemgået en udvikling, der adskiller sig væsentligt fra udviklingen ved de øvrige politikredse i Danmark, både for så vidt angår politikredsens interne opbygning og kredsens forhold til eksterne myndigheder. Dette skyldes, at man fra begyndelsen ønskede at skabe et politi, der var tilpasset Grønland og den grønlandske befolkning, og som samtidig på en hensigtsmæssig måde var underlagt de statsmyndigheder, der i forvejen var tilknyttet landet.

2.2. Politiets placering i rigsorganisationen

2.2.1. Underlagt Ministeriet for Grønland

Ved oprettelsen i 1951 kom det grønlandske politi til at sortere under Ministeriet for Grønland, og politimesteren blev ved embedets oprettelse den 1. april 1952 underlagt landshøvdingen. Ikke alene organisatorisk var politimesteren tilknyttet landshøvdingembedet, men også fysisk var han placeret der, idet han delte kontor, personale og journal med landshøvdingembedet. Først i 1958 fik politimesterembedet egne lokaler, og i 1961 flyttede begge embeder til selvstændige bygninger i Nuuk.

Baggrunden for denne struktur var ifølge Grønlandskommissionens betænkning, at der for Grønlands vedkommende kun burde være et centralorgan for grønlandske anliggender. Det vil sige, at andre fagministerier, som ikke på dette tidspunkt havde nogen tilknytning til landet, ej heller skulle have underlagt ressortområder.

Dette ændrede sig i løbet af 1950'erne således, at flere og flere sagsområder blev henlagt under vedkommende fagministerium. Dette gjaldt med hensyn til fiskerikontrollen, der blev varetaget af Fiskeriministeriet, skibstilsynet, der kom til at sortere under Handelsministeriet, det grønlandske fyrvæsen, der blev henført under Fyr- og Vagervæsenet samt den meteorologiske tjeneste, der kom til at høre under Meteorologisk Institut.

2.2.2. Arbejdsgruppens forslag

Den under kap. 1.1.2.6. omtalte arbejdsgruppe, der skulle undersøge det grønlandske politis forhold vurderede i redegørelsen om politiet i Grønland, at det grønlandske politi som led i ”normaliseringen” på et tidspunkt skulle overføres til Justitsministeriet. Spørgsmålet var alene, om det skulle ske hurtigst muligt, eller om det burde ske over længere tid.

Hovedlovene – kriminalloven og retsplejeloven – var udarbejdet af Ministeriet for Grønland. En række særlove som politiet var med til at administrere, var imidlertid udarbejdet af det pågældende fagministerium.

Arbejdsgruppen fremhævede i sin anbefaling om en overførsel til Justitsministeriet, at den nødvendige udveksling mellem dansk og grønlandsk politi mest smidigt kunne iværksættes, såfremt politiet som helhed kom til at sortere under Justitsministeriet og Rigspolitichefen. I situationer, hvor yderligere assistance til politiet i Grønland var påkrævet, ville man undgå en række administrative vanskeligheder, når assistanceydelsen kunne ske fra egen myndighed. Det blev understreget, at det grønlandske politi efter at være overført til Justitsministeriet ville udgøre et særligt korps på samme måde som Færøernes politi med egen normering og charge-ring.

Såvel det grønlandske politipersonale som de danske udsendte overbetjente ønskede i personalemæssig henseende at sortere under Rigspolitichefen.

2.2.3. Retsplejelovsændringen i 1964

På baggrund af arbejdsgruppens redegørelse samt anbefalinger fra G-60, jf. herom afsnit II, blev politiet overflyttet fra Ministeriet for Grønland til Justitsministeriet ved en ændring af lov om rettens pleje i Grønland af 4. juli 1964. Justitsministeren blev herved politiets øverste foresatte, og han skulle udøve sine beføjelser gennem Rigspolitichefen og politimesteren. Det fremgår endvidere af loven, at politiets virksomhed dels skulle udøves af et for hele riget fælles politikorps, dels af et særligt politikorps for Grønland, jf. den gældende retsplejelovs kapitel 1, § 18.

Justitsministeren, Rigspolitichefen og politimesteren har herefter, medmindre andet følger af den øvrige lovgivning, samme beføjelser med hensyn til politiet i Grønland som med hensyn til politiet i den øvrige del af riget, jf. den gældende retsplejelovs kapitel 1, § 21.

Loven trådte i kraft den 1. januar 1965, hvorefter Grønland har været en selvstændig politikreds på linie med rigsfællesskabets 55 øvrige kredse.

2.2.4. Den praktiske myndighedsudøvelse

Sammenlignet med de øvrige politikredse indtager Grønland en særstilling på en række områder i forhold til Justitsministeriet og Rigspolitichefen. Dette skyldes ikke alene den store geografiske afstand til de overordnede myndigheder, men også det grønlandske politikorps egenart i forhold til det øvrige politi.

På lovgivningsområdet bistår politimesteren ministerierne i udarbejdelsen af nye danske love med virkning for Grønland (eksempelvis den grønlandske færdselslov og våbenlov). Lovinitiativer fra hjemmestyret, der hører under Justitsministeriets fagområde, sendes som hovedregel til høring hos politimesteren, ligesom der er praksis for en hyppig kontakt mellem Justitsministeriet, Rigspolitichefen og politimesterembedet, hvor blandt andet spørgsmål vedrørende ressourcer, personale, lønninger og uddannelse drøftes. Endvidere orienteres om politiets forhold og gøremål med hensyn til grønlandske myndigheder.

Disse kontakter og løbende informationer tillige med skriftlige indberetninger om politiets virksomhed i Grønland har til formål at give Justitsministeriet og Rigspolitichefen indsigt i det grønlandske politis virksomhed samt skabe grundlag for at varetage den overordnede administration af dette politi.

Rigspolitichefen er ansvarlig for tildeling af politiuddannet personale, politiets materiel, uddannelse og tjenesteforholdene i al almindelighed. Rigspolitichefens personaleafdeling varetager således den overordnede administration af politipersonale i Grønland på linie med rigets øvrige politikredse.

Rigspolitichefens rejseafdeling og kriminaltekniske afdeling yder assistance i konkrete sager efter anmodning, og der er i begge afdelinger etableret et hold af personer, der har praktisk erfaring med politiarbejdet i Grønland.

Rigspolitichefens centrale register og analyseenheder bistår med registrerede oplysninger til brug ved efterforskningen, især efterforskningen i narkotikasager.

Politikredsens teknologiudvikling sker i samarbejde med Rigspolitichefens dataafdeling.

2.3. Anklagemyndighed

2.3.1. Anklagemyndighedens organisation

Politiet er ifølge den gældende retsplejelov for Grønland anklagemyndighed, idet det efter kapitel 1, § 22 tilkommer politiet at rejse tiltale for den dømmende ret. Reglen suppleres af kriminallovens § 82, hvorefter overtrædelser af denne lov (kriminalloven) er undergivet offentlig påtale. Den danske ordning om betinget offentlig påtale og privat påtale findes således ikke i det grønlandske retsplejesystem.

Politimesteren er efter retsplejelovens kapitel 1, § 21, stk. 2, direkte underordnet rigsadvokaten for så vidt angår politiets virksomhed vedrørende forfølgning af forbrydelser. Selvom det ikke udtrykkeligt fremgår af retsplejeloven, at justitsministeren er den øverste anklagemyndighed i Grønland, som det fremgår af den danske retsplejelovs § 98, er dette imidlertid fast antaget. Denne opfattelse kan implicit udledes af reglen i retsplejelovens kapitel 5, § 19, stk. 3, hvorefter politiets beslutning om at rejse eller undlade at rejse tiltale ikke binder rigsadvokaten eller justitsministeren.

Rigsadvokaten har i forbindelse med flere besøg i politikredsen udført inspektion. Rigsadvokaten får løbende tilsendt politimesterens ”anklageinstruks” – Dagsbefaling II nr. 4 – og har lejlighed til at følge forelæggelsessagerne fra første orientering/forelæggelse til slutning.

Det fremgår af retsplejelovens kapitel 5, § 19, stk. 4, at der ved kgl. anordning kan gives nærmere forskrifter for politiets beføjelser med hensyn til tiltalerejsning og henlæggelse, herunder i hvilket omfang spørgsmål af denne art skal forelægges for rigsadvokaten eller justits-

ministeren. Sådanne forskrifter er ikke givet. Der findes derfor ikke regler vedrørende forelæggelse eller tiltalerejsning i øvrigt, som det kendes fra det danske anklagesystem.

Mellem rigsadvokaten og politimesteren har der imidlertid dannet sig en praksis med hensyn til forelæggelse før tiltalerejsning. Denne beskrives nærmere i kap. 4.2.2.1. Mere generelt kan det oplyses, at politimesteren forelægger mere betydende sager, og sager hvor offentligheden har en interesse, f.eks. når landstingsmedlemmer er involverede. Endvidere forelagde politimesteren – før en egentlig klagesagsordning trådte i kraft, jf. herom nedenfor kap. 3.11. – altid sager, hvor en politiansat var sigtet eller mistænkt for kriminelt forhold.

For så vidt angår praksis med hensyn til foranstaltningsforhold, har der ikke været tradition for at høre rigsadvokaten, medmindre der i øvrigt er tale om en forelæggelsessag. Forslag til ændringer i generelle bødetakster sendes til rigsadvokaten til godkendelse, efter at landsdommeren har afgivet en udtalelse.

Spørgsmålet om anke af sagerne til Grønlands Landsret afgøres som hovedregel af politimesteren uden forelæggelse for rigsadvokaten. Drejer det sig imidlertid om en sag, hvor rigsadvokaten forinden tiltalerejsning har været hørt, afgør rigsadvokaten om sagen skal ankes. Også i sager (eksempelvis arbejdsmiljøsager), hvor ankeinstansen er Østre Landsret, og hvor rigsadvokatens jurister møder, forelægges spørgsmålet om anke for rigsadvokaten.

2.4. Forholdet til Ombudsmanden

Politiet i Grønland er som andre statslige forvaltningsmyndigheder undergivet Folketingets Ombudsmands kontrol. Han er forpligtet til at føre tilsyn med, om politiet forfølger ulovlige formål, træffer vilkårlige eller urimelige afgørelser, eller om der på anden måde sker fejl eller forsømmelser under udførelse af polititjenesten.

Ombudsmanden har foretaget inspektion af anstalter og detentioner. I fortsættelse heraf har der været iværksat regelsanering med hensyn til fuldbyrdelse af anstaltsdomme i kriminalsager.

2.5. Politiets interne organisation

2.5.1. Struktur

Det grønlandske politi omfatter politimesterembedet i Nuuk og 17 underlagte politidistrikter. Den daglige ledelse af distrikterne varetages af stationslederne.

De grønlandske politidistrikter har på grund af landets geografiske udstrækning en selvstændig stilling sammenlignet med danske understationer. Polititjenesten og de administrative funktioner udøves i henhold til politimesterens dagsbefalinger.

Den daglige kontakt med politimesterembedet føres dels gennem den for distriktet ansvarlige jurist dels gennem kontakten til embedets politisekretariat.

Politimesterembedet foretager årlige inspektioner i distrikterne, hvorved deres administrative sagsbehandling og behandling af kriminalsager samt anklagevirksomhed gennemgås og kontrolleres. Endvidere foretages der under inspektionerne kontrol af distrikternes økonomiforvaltningen

Inspektionerne har ikke alene til formål at kontrollere distrikterne, men også at rådgive personalet med hensyn til alle typer politimæssige opgaver. Under inspektionen afholdes møde med den lokale borgmester og kommunalforvaltning, hvor borgmesteren, stationslederen og en eller to repræsentanter for politimesterembedet drøfter, hvorledes man vurderer den politimæssige behandling i distriktet, kriminalpræventive indsatser og emner, der i øvrigt har interesse for de to administrationer. Erfaringerne med denne kontakt har været særdeles positive.

2.5.2. Politimesterembedet

Politimesterembedet er beliggende i Nuuk på P.H. Lundsteensvej, hvor hjemmestyret og Rigsombudet er nærmeste naboer. Nuuk politidistrikt har til huse i samme bygnings underetage.

Embedet har en politimester som øverste chef, en vicepolitimester som stedfortræder, to politiassessorer og to politifuldmægtige, en politiinspektør med et politisekretariat og en kontorleder med et kontorafsnit.

Juristerne er ansvarlige for anklagevirksomheden og for kredsens juridiske sagsbehandling. De giver møde som anklager i Grønlands Landsret.

Hver jurist yder vejledning til et antal distrikter. Vejledningen omfatter operativ og administrativ politimæssig virksomhed, herunder kriminalsagernes behandling og møde i kredsretterne. Juristerne behandler endvidere distrikternes forelæggelsessager, jf. anklageinstruksen, Politimesterens Dagsbefaling II, nr. 4 – såkaldte saglistesager – der på årsbasis udgør mellem 1.200-1.500 sager for hele Grønland.

Ledelsen i Nuuk politidistrikt blev i 1996 sammenlagt med politimesterembedet med det formål at styrke den operative ledelse i politiet. Samtidigt blev et politisekretariat oprettet i embedet. Politisekretariatet foretager sagsbehandling på en række landsdækkende områder. Det drejer sig om administration af politikutterne, katastrofeplanlægning, koordinering af tjenesterejser, behandling af statistikker, forbrugsoversigter, hundetjeneste, behandling af sager vedrørende udlændinge, rednings- og eftersøgningstjeneste, personaleadministration, ansættelse og afskedigelse af kommunefogeder og kommunefogedassistenter.

Sekretariatet udgiver stationsledermeddelelser, der er et supplement til politimesterens dagsbefalinger. Disse indeholder detaljerede vejledninger om, hvorledes distrikterne skal udføre den politimæssige sagsbehandling.

Politiskolen i Grønland hører i faglig henseende under politiskolen i Danmark. Daglig drift og ledelse hører under politimesterembedet. Uddannelsesplanlægning og kursusafvikling foregår i samarbejde mellem embedet og politiskolen i Danmark. Lærerstaben udgøres af jurister fra embedet, politifolk og civile lærere fra byen.

Politimesterembedets administrative funktioner omfatter journalisering, bogholderi, regnskab, bygningssager og erstatning til ofre for voldsforbrydelser, fogedsagsregistrering, udstedelse af diverse tilladelser, kørekort, pas mv. Publikumsbetjeningen foretages på alle hverdage i en fællesekspedition.

2.5.3. Politidistrikterne

2.5.3.1. Generel beskrivelse

Baggrunden for den tidligere og nuværende opdeling i distrikter er hovedsagelig landets geografi, befolkningen og dens bosættelsesmønster samt kriminalitetsbelastningen. For så vidt angår Thule-området gælder særlige aftaler med amerikanerne om politimæssig dækning på basens område.

Som nævnt var Grønland oprindeligt opdelt i 5 politidistrikter med hver sin overbetjent. Det drejede sig om distrikterne Qaqortoq, Nuuk, Sisimiut, Aasiaat og Uummannaq med tilhørende kommuner. Ved denne fordeling lagde Grønlandskommissionen befolkningstallet pr. 31. december 1947 til grund, hvilket for Vestgrønlands vedkommende udgjorde 20.100 indbyggere og dermed en politimæssig dækning på 1 uddannet politibetjent pr. 4.000 indbyggere. Betjenten var placeret i områder, hvor befolkningstætheden var størst. Til at betjene distriktet havde han en rejsemotorbåd.

Befolkningstallet er siden steget støt og udgjorde i 2001 56.245 indbyggere. Ved en fremskrivning til år 2011 opgør Grønlands Statistiks befolkningstallet til 57.090 indbyggere.

I samme periode er der endvidere sket en væsentlig ændring i befolkningens geografiske fordeling. I 1946 var befolkningen fordelt mellem byer, udsteder og bopladser med henholdsvis 40,7 %, 37,3 % og 22 %. De tilsvarende tal fra 2001 viser, at ca. 82 % af befolkningen nu bor i en af landets 17 byer, og ca. 18 % bor i en af de 62 bygder.

Antallet af distrikter er fra politiets start i 1951 vokset i takt med befolkningstilvæksten og befolkningskoncentrationen i byerne. Til hver større by hører en kommune. I dag er der således 18 kommuner i Grønland. Med undtagelse af Ivittuut og Kangaatsiaq kommune er der etableret et politidistrikt med politistation, detentioner, køretøjer og kommunikationsmidler i hver kommune. Endvidere har Kangerlussuaq status som et selvstændigt politidistrikt, selv om by-

en/lufthavnen siden 2001 har haft betegnelse som en bygd under Sisimiut. I alt findes der således 17 distrikter. Strukturen afspejler et decentraliseret politi og samtidig et udbredt nærpoliti med en god integration i lokalbefolkningen og en høj grad af synlighed med hensyn til politiets aktiviteter.

De nye og bedre samfærdsels- og kommunikationsmuligheder har fra tid til anden ført til overvejelser om, hvorvidt det kunne være mere hensigtsmæssigt med centralisering eller regionalisering af den politimæssige placering – også set i lyset af sammenhængen med kommune- og retskredsinddelingen.

Størrelsen af politistyrken har udviklet sig i takt med væksten i befolkningen, erhvervmæssig udvikling og etablering af særlige faciliteter som f.eks. lufthavne. Distrikternes politipersonale varierer fra små enmandsdistrikter som Illoqqortoormiut og Thule Air Base til store distrikter som Sisimiut med 11 polititjenestemænd inkl. stationslederen og 2 kommunefogeder og Nuuk, der foruden stationslederen ved udgangen af 2001 havde 1 kommunefoged og 46 politifolk inkl. PG-II elever i praktik, PG-I elever på grundkursus samt de 3 politifolk i den landsdækkende narkogruppe. Kun Nuuk politidistrikt er døgnbetjent. De øvrige distrikter har rådighedsvagt efter stationens almindelige åbningstid. Til betjening af bygderne anvendes 4 politikuttere.

2.5.3.2. Bygderne

Detentioner og egentlige politilokaliteter uden for distrikternes politistationer findes kun ganske få steder.

Det er kommunefogederne, der udfører politiarbejde i bygderne, jf. nedenfor kap. 3.5. Opgaverne løses fra bopælen, og det er ofte hertil berusere og uromagere bringes, når de kortvarigt skal frihedsberøves. Det samme gælder personer, der mistænkes i forbindelse med alvorligere kriminalitet og må tilbageholdes, indtil distriktets politi overtager sagen.

Kommissionens bygdeudvalg foretog i maj 1997 besøg i Kangaamiut. Her orienterede kommunefogederne blandt andet om de lokale praktiske forhold. Det fremhævedes, at man særligt manglede en detention. Der gik for de to kommunefogeder lang tid med at ”tale folk til ro” og bevogte dem. Tidligere havde man anvendt et lokale i kommunekontoret til detention, men det kunne ikke længere lade sig gøre, hvorfor uromagere og berusere blev anbragt i kommunefogedens eget hjem undertiden lænket til en radiator. De to kommunefogeder ønskede således at få etableret et mindre kontor med detention.

I en undersøgelse vedrørende politiets arbejdsvilkår i Grønland foretaget af Kreutzmann og Jensen Analyse og udgivet af kommissionen i 1998 anføres, at kommunefogederne stort set ikke har hjælpemidler til rådighed, kun håndjern, knippel og kasket. De må i det omfang, det er påkrævet, bruge private hjem som ”station”. Dette opfattes af kommunefogederne som en væsentlig mangel. Der henvises nærmere om undersøgelsen til kap. 3.9. nedenfor.

Der er siden bygdeudvalgets besøg og undersøgelsen vedrørende politiets arbejdsvilkår i Grønland foretaget en række forbedringer med hensyn til kommunefogedernes forhold. Der henvises herom til kap. 3.5.

Kapitel 3. Politiets personale

Det grønlandske politi havde ved udgangen af 2001 følgende personalesammensætning:

Juridisk personale:	1 politimester 1 vicepolitimester 2 politiassessorer 2 politifuldmægtige
Polititjenestemænd:	121 polititjenestemænd, heraf 22 tilkaldte danske politifolk, der forretter mellem 2 og 5 års tjeneste i Grønland
Reservebetjente:	47 reservebetjente
Kommunefogeder:	59 kommunefogeder og -assistenter
Kontorpersonale:	1 kontorleder 28 kontorfunktionærer
Besætningsmedlemmer:	4 kutterførere 17 kutterbesætningsmedlemmer

3.1. Jurister

Efter retsplejelovens kapitel 1, § 20, stk. 2, og stk. 3, skal politimesteren og politifuldmægtige samt den, der midlertidigt beskikkes som politimester, have bestået juridisk embedseksamen. I påtrængende tilfælde kan dog en person, der ikke har bestået juridisk embedseksamen midlertidigt beskikkes som politimester. Ordningen med en midlertidig beskikkelse har ikke været anvendt. Kvalifikationskravene til at bestride de øverste chefstillinger i politiet i Grønland svarer således til ordningen i Danmark, og som det gælder for juristerne i rigets øvrige politikredse, er juristerne ved Politimesteren i Grønland ansat under Justitsministeriet.

Kun i et enkelt tilfælde har en af embedets juriststillinger været besat af en grønlandsk jurist. Det drejede sig om politimesterstillingen, der i perioden 1964-72 beklædtes af Jørgen Hertling.

3.1.1. Politimesteren

Stillingen som politimester er i modsætning til de øvrige politimesterstillinger en åremålsstilling med et åremål på 5 år. Stillingen er indplaceret i lønramme 39 og med et åremålsstillæg samt et chefløntillæg.

Ordningen med en åremålsansat politimester og udskiftning af det øvrige juristpersonale med intervaller på 2-4 år har fra grønlandsk side undertiden været følt som en ulempe. Dels har det krævet ressourcer at sætte nye personer ind i de grønlandske forhold, dels har den ledelsesmæssige kontinuitet været svingende, især når flere personer er skiftet ud på samme tid. Det tilstræbes derfor, at foretage udskiftningerne, således at der ikke sker sammenfald mellem politimesteren og vicepolitimesterens ansættelse.

Blandt fordelene anføres, at ordningen har medført, at der tilføres det grønlandske politi en ikke uvæsentlig dynamik på grund af skiftende og relativt unge ledere.

3.1.2. Vicepolitimesteren

Stillingen som vicepolitimester er indplaceret i lønramme 37 med rådigheds- og vagtillæg.

Vicepolitimesteren har skiftende været åremålsansat og udnævnt i stillingen med Grønland som foreløbigt tjenestested.

3.1.3. Politiassessorerne og politifuldmægtigene

Stillingerne som politiassessor er indplaceret i lønramme 36 med rådigheds- og vagtillæg.

Embedet fik yderligere en politiassessor i 2000 som følge af politiklagenævnsordningen. Begge assessorerne, vicepolitimesteren og politimesteren behandler politiklagenævnsager.

Det har været vanskeligt at rekruttere til de chargede juriststillinger. Det skyldes formentlig navnlig, at en flytning og bosætning i Grønland er en væsentlig større udfordring for en familie – ofte med børn – end en tilsvarende flytning i Danmark. Hertil kommer, at der i Grønland fra tid til anden har været problemer med skolegangen, undervisningsproget, anskaffelse af en passende bolig mm.

Fuldmægtigene lønnes som overenskomstansatte efter en aftale mellem Finansministeriet og Danmarks Jurist- og Økonomforbund vedrørende juridiske kandidater og universitetsøkonomer mv. i statens tjeneste i Grønland. De får endvidere et vagtillæg samt et rådighedstillæg.

Under turnusen i Grønland, der typisk strækker sig over 2-3 år, gennemløber nyansatte politifuldmægtige samme grunduddannelse som de danske politifuldmægtige. Det vil sige en uddannelse bestående af 6 kursusmoduler af hver en uges varighed. Politifuldmægtigene deltager normalt i 2 kursusmoduler pr. uddannelsesår. Kurserne afvikles i politiskolens regi i Danmark. Når disse fuldmægtige vender tilbage til Danmark, har de således samme uddannelsesmæssige baggrund som de øvrige danske politifuldmægtige.

Juristernes arbejde i Grønland er bredt orienteret og omfatter udover anklagevirksomhed især praktiske opgaver såsom disponering i redningsoperationer, vejledning og disponering i fiskerisager og løbende vejledning i forbindelse med distrikternes efterforskning. Endvidere har ju-

risterne en række undervisningsopgaver på politiskolen i Grønland og på diverse kurser for anstaltspersonale.

3.2. Politipersonale

Det samlede antal politifolk i Grønland er 121 mand (2001) inklusiv 16 politibetjente på grunduddannelsen (PG-II og PG-III elever – medio 2001). Hertil kommer kommunefogederne, kommunefogedassistenterne og reservebetjentene, hvorved politistyrken i alt kan opgøres til 227 personer. Af de 121 politifolk er 22 tilkaldte politifolk fra Danmark.

Politidækningen i Grønland med færdiguddannet personale er væsentlig lavere end politidækningen i Danmark og de øvrige nordiske lande (538 indbyggere pr. betjent mod 515 i Danmark og gennemsnitlig 520 indbyggere pr. betjent i de nordiske lande). Befolkningsprognosen for Grønland viser ifølge Grønlands Statistiks publikation Grønlands Befolkning fra 2001, at indbyggertallet i år 2011 vil stige til 57.090 indbyggere, en forøgelse på i alt 541 indbyggere i forhold til befolkningstallet i 2001. Ønskes blot den nuværende politidækning opretholdt, skal politistyrken frem til år 2011 forøges med 1 mand.

I den forbindelse bemærkes, at den grønlandske politistyrke indtil 1998 ikke har opereret med et fast normtal. Fra dette tidspunkt er styrketallet fastsat til 115 (færdiguddannede polititjenestemænd). Der er fortsat bevilget 24 (det aktuelle tal i 2001 er 22) tilkaldte politifolk fra Danmark og rekruttering af ca. 10 aspiranter om året til politiskolen.

Hidtil har der været en væsentlig afgang fra den grønlandske politistyrke, der kun lige kunne dækkes af tilgangen på politiskolen. Det har således ikke været muligt at forøge antallet af grønlandske politibetjente de seneste 8 år. Det skyldes især konkurrencen fra andre erhverv, der har kunnet tilbyde de 2-sprogede politimedarbejdere højere løn og gode ansættelsesforhold.

Politiet har gjort en betydelig indsats for at forbedre løn-, uddannelses- og karrieremuligheder for blandt andet at skabe et bedre fastholdelsesgrundlag. Selvom det er lykkedes i vidt omfang på alle tre områder, er der fortsat en betydelig afgang fra politistyrken.

Udviklingen med hensyn til den grønlandske politistyrke er især afhængig af mulighederne for at rekruttere nye unge til politiskolen. Også her spiller konkurrencen fra det øvrige arbejdsmarked ind. Dels falder antallet af unge i de fremtidige årgange, dels stiger efterspørgslen fra uddannelsesstederne og arbejdspladserne. De seneste år har det vist sig overordentligt vanskeligt at få kvalificerede aspiranter til politiets grunduddannelse (PG- I). Et enkelt år – 1995 – måtte uddannelsen aflyses på grund af manglende tilslutning. Siden har det dog været muligt at starte et grundskolehold med op til 10 elever på nær i 2002, hvor det igen ikke har været muligt at starte et nyt hold op.

Sammenfattende er der således fortsat behov for alle de kvalificerede aspiranter, der kan rekrutteres til den grønlandske politiskole. Fastholdelse af styrkeniveauet kræver endvidere, at politistyrken tilføres politifolk fra Danmark.

3.2.1. Rekruttering

Rekruttering foregår blandt grønlandske unge i alderen 20-28 år. Der stilles ikke nogen bestemte krav med hensyn til skolegang og eksamen. Ansøgerne skal have gode skriftlige og mundtlige sprogkundskaber i dansk og grønlandsk. Netop denne gruppe af unge er eftertragtet overalt i det grønlandske erhvervsliv.

Udvælgelse af ansøgerne foretages efter en samlet bedømmelse af sprogkundskaber, skolekundskaber og almen viden. Ansøgeren gennemgår en optagelsesprøve, som udarbejdes og tilrettelægges af politiskolen i Grønland. Det er den samme optagelsesprøve, der anvendes i alle politidistrikterne. Prøven omfatter en skriftlig og en fysisk prøve. Den fysiske prøve afvikles først og indeholder en række gymnastiske øvelser, der viser om ansøgeren har de nødvendige fysiske færdigheder og den nødvendige form. Herefter gennemføres den skriftlige prøve, som strækker sig over 3 timer. Opgavesættet består af en prøve i dansk retskrivning (udfyldningsdiktat), en referatstil, prøve i færdighedsregning, prøve i almen orientering og prøve i oversættelse fra dansk til grønlandsk.

Et meget stort antal ansøgere sorteres fra ved disse optagelsesprøver. Det skyldes ofte mangel på almen viden eller dårlige grønlandsk/dansk kundskaber. Der gås ikke på kompromis med de stillede mindstekrav, idet erfaringerne har vist, at dette medfører problemer i uddannelsesforløbet.

De aspiranter, der består optagelsesprøven, kommer til et interview. Her afprøves især holdninger og baggrund for ønsket om at blive politibetjent. Disse interviews foretages for ansøgere uden for Nuuk ved hjælp af telekonference.

3.2.2. Løn og tjenestetid

Lønnen for de grønlandske polititjenestemænd er reguleret i en aftale mellem Rigspolitichefen og Politiforbundet i Danmark om stillinger for polititjenestemænd under staten i Grønland. Ved aftaleforhandlingerne i 1990'erne er der stort set skabt ligeløn mellem politifolk i Danmark og Grønland.

Efter aftalen er tjenestemandstillinger som politibetjent/politiassistent klassificeret i lønrammeforløbet 12/16/19/20-25. Hertil kommer et tillæg, der udgør forskellen mellem statens tjenestemænd i Grønland og statens tjenestemænd i Danmark på tilsvarende skalatrin samt et særligt polititillæg. Chargerede stillinger er indplaceret i lønramme 29/32 og 34 samt 36. Til stillingerne i lønramme 34 (vicepolitiinspektør) og 36 (politiinspektør) er ligeledes knyttet et udligningstillæg, der er beregnet som forskellen mellem grønlandsk og dansk grundbeløb.

For så vidt angår tjenestetiden, særlige ydelser for ubekvem tjeneste mv., rådighedsvagt, tilkaldeordning mm. er der indgået en aftale mellem Rigspolitechefen og Politiforbundet i Danmark om et arbejdstidsreglement for politiet i Grønland. Reglementet gælder for polititjenestemænd i lønramme 12-25 samt overordnede polititjenestemænd, som deltager i tjenesten og eventuel hjemmevagt på lige fod med det øvrige personale. Politiinspektøren og vicepolitiinspektøren er ikke omfattet af arbejdstidsreglementet.

Til forskel fra det danske arbejdstidsreglement for polititjenestemænd er højeste arbejdstid stadig 40 timer pr. uge.

3.2.3. Uddannelse

3.2.3.1. Det tidligere uddannelsesforløb

Ved politiets etablering blev de grønlandske betjente ansat på prøve efter en samlet bedømmelse af sprogkundskaber og erfaring. Efter 2-3 år med praktisk tjeneste under en af de udsendte overbetjente sendtes de på supplerende uddannelse på politiskolen i Danmark. Skoleuddannelsen blev efterfulgt af ca. 2 års praktisk tjeneste på en dansk politistation. Herefter vendte de tilbage til Grønland og udsendtes til et af distrikterne under overbetjentens ledelse.

I redegørelsen om Politiet i Grønland af 1962 blev forslaget om en politiuddannelse i Grønland første gang fremsat, da man i den eksisterende uddannelse savnede teoretiske kundskaber vedrørende de grønlandske forhold. Først i 1973 etablerede man et rigtigt grønlandsk forkursus i Nuuk. Det blev starten på den grønlandske politiskole. Politiskolen i Grønland fik herefter overflyttet dele af grunduddannelsen fra politiskolen i Danmark. Siden 1991 har de grønlandske polititjenestemænd fået hele grunduddannelsen i Nuuk.

3.2.3.2. Den nuværende grunduddannelse

Grunduddannelsen har i dag en varighed på 3 år. Den indledes med et 6 måneders teoretisk uddannelsesforløb omfattende politikundskab, kriminalret, retspleje, grønlandsk og dansk samt gymnastikundervisning. Politiskolen i Danmark bistår normalt med lærerkræfter til denne del af grunduddannelsen. I slutningen af kursusforløbet er der indlagt et 14-dages modul, hvor Rigspolitechefens kriminaltekniske afdeling underviser eleverne i alle former for praktisk kriminalteknik.

Herefter følger en periode med ca. 22 måneders praktisk tjeneste i Nuuk politidistrikt. Grunduddannelsen afsluttes med et 6 måneders teoretisk kursus på politiskolen. Den teoretiske uddannelse afsluttes med skriftlig og mundtlig eksamen. Først når den samlede politiuddannelse er afsluttet, vil medarbejderne – som hovedregel efter ansøgning – blive flyttet til et distrikt uden for Nuuk.

Forløbet under grunduddannelsen svarer stort set til det danske. I den grønlandske uddannelse er praktikperioden dog en smule længere, medens de to teoretiske moduler er kortere. Hele

uddannelsen er tilrettelagt efter grønlandske forhold, det vil sige med den grønlandske retsplejelov og kriminallov som grundlag og på en række operative områder med en grønlandsk politiordning som grundlag, der på flere punkter adskiller sig fra den danske.

Det fremhæves i målsætningen for den grønlandske grunduddannelse, at den skal give eleverne grundlæggende viden og indsigt i politiets arbejde og indøve færdigheder og arbejdsmetoder, som er en forudsætning for løsning af praktiske politiopgaver i Grønland. Endvidere skal uddannelsen bibringe eleven forståelse for politiets placering i det danske og grønlandske samfund samt opbygge en personlig holdning og adfærd ud fra de krav, samfundet stiller til politiet og til den enkelte politimand.

3.2.3.3. Efteruddannelse

Fra politiskolens etablering i Grønland i 1973 og frem til 1993 har det været sparsomt med efteruddannelse af den grønlandske polititjenestemand. Der fandtes oprindeligt kun ét efteruddannelseskursus for uchargedede medarbejdere. Det havde til formål at genopfriske de teoretiske kundskaber, når pågældende havde været i praktisk tjeneste i 5-7 år. Det var ikke almindeligt, at grønlandske polititjenestemænd kunne deltage i politiets øvrige efteruddannelses tilbud.

Kurset blev revideret i 1993, ligesom man tilrettelagde en række lederuddannelser og specialkurser for grønlandske polititjenestemænd.

Efteruddannelseskurset strækker sig i dag over 3 uger og gennemføres på politiskolen i Nuuk som et internatkursus. Formålet med kurset er at bibringe deltagerne yderligere forståelse af den grønlandske lovgivning og de arbejdsprocesser, der danner grundlag for politiets arbejde i Grønland og i tilslutning hertil give deltagerne indsigt i og forståelse for de forskellige arbejdsopgaver. Deltagerne skal efter kurset have de rette forudsætninger for at kunne virke som stationslederens stedfortræder.

Politiets lederuddannelse i Grønland omfatter blandt andet ”Politiets Forberedende Lederkursus/PFL-Grønland” af 7 måneders varighed. Kurset er beregnet på grønlandske polititjenestemænd med lederpotentiale. Deltagerne skal erhverve sig teoretiske forudsætninger for selvstændigt eller i samarbejde med andre at kunne løse de forskellige politiopgaver, som stationsledere i et grønlandsk distrikt skal kunne varetage. Det skal give dem indsigt i de grundlæggende ledelsesmæssige begreber og teknikker. Kurset består af et 3-måneders eksternat med brevmøder og et 4-ugers internat i Nuuk.

Lederuddannelsen omfatter endvidere et kursus af 2 ugers varighed med betegnelsen ”Politiets lederuddannelse/PL-Grønland”. Dette kursus indeholder emner som ledelse og samarbejde, herunder kommunikationsteori, analyse og planlægning, mødeledelse, forhold til medierne samt personaleuddannelse og udvikling.

Det sidste trin i den grønlandske lederuddannelse er ”Politiets Overordnede Lederuddannelse/POL”. Denne uddannelse er ligesom i Danmark beregnet på polititjenestemænd, der skal

placeres i de højeste stillinger. Under uddannelsen løses projektopgaver og andre opgaver med tilknytning til politiets virksomhed, ligesom der afleveres en større skriftlig afhandling. Under kursusforløbet afvikles tjenesteperioder hos Rigspolitechefen og i politikredse i Danmark. Det sidste grønlandske POL-hold blev afviklet i 1999. Det er herefter hensigten, at de grønlandske polititjenestemænd fremover skal deltage i POL-uddannelsen på politiskolen i Danmark.

3.2.3.4. Specialkurser

Foruden efteruddannelse og lederuddannelse indeholder den grønlandske politiuddannelse tillige en række specialkurser. Således kan for eksempel personale med narkotikakriminalitet som fagområde gennemgå et narkotikakursus. Rigspolitechefen leverer bistand til denne uddannelse, der afholdes efter behov.

Politiskolen afvikler endvidere kursus for køreprøvesagkyndige, hvor Færdselsstyrelsen i København stiller med lærerkræfter.

3.2.4. Politiets aldersmæssige sammensætning

Det grønlandske politikorps – tilkaldte og hjemmehørende – er et ungt korps. Den grønlandske politimand har således en gennemsnitlig alder på 35 år og en gennemsnitlig anciennitet på 11 år. I Danmark er den gennemsnitlige anciennitet i ordenspolitiet 16,2 år og i kriminalpolitiet 23 år. Styrken i Grønland fordeler sig således, at 75 % er under 41 år. I Danmark er 50 % af styrken under 41 år.

Som konsekvens af et ungt politikorps har det i flere tilfælde været nødvendigt at udpege helt unge polititjenestemænd til lederposter. Således kan det eksempelvis nævnes, at stationslederen i Qasigiannguut var 29 år, i Upernavik var han 26 år, og i Kangerlussuaq var den tidligere stationsleder ligeledes 29 år, da han blev indsat som stationsleder. Stationslederne havde i disse tilfælde hver især under 7 års samlet tjeneste i politiet, før de blev ledere.

Det tilstræbes at give de unge stationsledere en PFL-uddannelse, således at de har i hvert fald en teoretisk ledelsesmæssig baggrund at bestride stillingerne på. Den manglende erfaring nødvendiggør, at der foretages en tæt supervision af de unge ledes virksomhed, ligesom rådgivning og vejledning kontinuerligt stilles til rådighed af ældre stationslederkolleger og embedets fællessekretariat.

Erfaringerne har hidtil vist, at disse unge stationsledere klarer sig godt.

3.3. De tilkaldte polititjenestemænd og sommerafløser

Der har siden politiets etablering i 1951 været tilkaldte polititjenestemænd i Grønland. De 5 overbetjente var det første hold. I løbet af 1960'erne og 1970'erne forøgedes antallet væsentligt, således at man fra dette tidspunkt har haft mellem 20 og 26 fast tilkaldte i Grønland.

De tilkaldtes rolle har imidlertid ændret sig væsentligt. De udgjorde oprindeligt den egentlige politistyrke og politiledelse, ligesom de tog sig af oplæring af det grønlandske politipersonale.

I dag supplerer de tilkaldte medarbejdere den faste grønlandske politistyrke. De indgår som hovedregel ikke i ledelsen. Karriereforløb og uddannelse i Grønland er forbeholdt den grønlandske politistyrke. Den tilkaldte medarbejder må derfor betragte sit ophold i Grønland som en spændende, men relativt kort oplevelse i et andet fagligt miljø. Der kan fra tid til anden dog være et element af uddannelse i den tilkaldtes rolle.

Vil den tilkaldte opholde sig længere tid i Grønland, må han søge over i den grønlandske politistyrke. Der findes i dag flere tidligere tilkaldte danske politifolk i styrken – både som menige polititjenestemænd og som ledere. De er ansat som grønlandske polititjenestemænd og har samme vilkår som de øvrige grønlandske polititjenestemænd.

De tilkaldte polititjenestemænd bidrager ofte med et bredere erfaringsniveau, da de kommer såvel fra kriminalpolitiet som fra ordenspolitiet. Endvidere har de gennemsnitligt en højere anciennitet end de grønlandske medarbejdere. Herved tilføres den samlede grønlandske politistyrke et godt fagligt og socialt bidrag.

Endelig er der ikke udsigt til, at konkurrencen med hensyn til erhvervstilbud fra grønlandske institutioner og virksomheder aftager, hvorfor puljen af tilkaldte politifolk er en helt nødvendig del af politiet i Grønland.

3.3.1. Rekruttering

Det har ikke tidligere været vanskeligt at rekruttere ansøgere til de tilkaldte stillinger. I de seneste år er ansøgermængden dog blevet mindre, og i enkelte distrikter har det været vanskeligt at få besat stillinger. En af årsagerne hertil kan være, at der ikke økonomisk er forbundet nogen fordele ved at tage en periode i Grønland. Hertil kommer de praktiske vanskeligheder, der altid er ved at flytte en familie til Grønland, for nogle år efter at genetablere den i Danmark.

En anden årsag til at interessen for de tilkaldte stillinger er blevet mindre, kan være, at de tilkaldte ikke længere placeres i chargede stillinger. Udsigten til et hurtigt karriereforløb har formentlig været en af drivkræfterne tidligere.

De tilkaldte stillinger besættes ofte af tidligere sommerafløserne, jf. herom pkt. 3.3.3., der er et vigtigt rekrutteringsgrundlag til de faste stillinger. Sommerassistenten har den fordel, at polititjenestemanden i en periode har haft lejlighed til at finde ud af, om tjeneste i Grønland er noget for ham, ligesom politiet i Grønland har mulighed for at vurdere den pågældendes egnethed som polititjenestemand i Grønland.

3.3.2. Tjenestevilkår

Den tilkaldte medarbejder bibeholder dansk aflønning ved udstationeringen i Grønland. Hertil kommer et særligt grønlandstillæg. Dette tillæg dækker de særlige grønlandske opgaver, herunder anklage- og fagedvirksomhed, rednings- og eftersøgningstjeneste, tilsyn med anholdte, pasning af mindre arrester og ydelse af retshjælp. Såfremt de pågældende får til opgave at holde de indsatte med kost og i øvrigt være ansvarlige for anbringelsen, ydes et særligt tillæg pr. døgn herfor.

Tjenesteperioden i Grønland er 2 år med mulighed for udvidelse til i alt 5 år.

Den tilkaldte får betalt sin flytning til og fra Grønland, ligesom han får en feriefrirejse til hele familien. Såfremt han vælger den 5-årige turnus har han 2 feriefrirejser til Danmark.

Inden den tilkaldte rejser til Grønland, får polititjenestemanden og dennes ægtefælle tilbudt et introduktionskursus i grønlandske forhold. Dette giver en kort indføring i grønlandske retsforhold.

Det grønlandske sprog har været et af de gennemgående problemområder for tilkaldte polititjenestemænd. Særligt ved politiopgaver i bygder eller mindre byer, hvor det danske sprog er mindre udbredt, kan de tilkaldte medarbejdere kun udøve politigerningen sammen med en grønlandsk tolk. Det er ofte en politikollega, der udfører denne opgave og den er ikke særlig anerkendt blandt politikollegerne. Da det endvidere er en dårlig udnyttelse af de sparsomme politiresourcer, tilstræbes det at udnytte de danske politifolk, hvor der ikke forudses sprogproblemer.

Efter at Boligselskabet INI A/S har overtaget hjemmestyrets boligadministration, har politiet – især for de tilkaldtes vedkommende på grund af den hyppige udskiftning – fået boligproblemer. Den hidtidige ordning med øremærkede boliger til politiet er faldet bort, og man indgår herefter i den almindelige fordeling med hensyn til ledige boliger. Det betyder, at politifolk kan risikere at få bolig i belastede områder, hvor det ikke er muligt at få den ro og hvile i fritiden, som er nødvendig for politigerningen. Dette opleves generelt af politifolk som en væsentlig ulempe. Hertil kommer, at politiet, ligesom andre dele af den grønlandske befolkning, må vente i op til flere måneder, før man kan få tildelt den bolig, som man er berettiget til. Politiet har reserveret et antal boliger hos hjemmestyret svarende til antallet af ansatte i politiet.

3.3.3. Sommerafløsere

Grønland har hvert år fået assistance til afløsning i ferieperioden. På grund af de store geografiske afstande og høje billetpriser såvel internt i Grønland som fra Grønland til Danmark har der været tradition for at afholde mellem 3 og 5 ugers ferie i sammenhæng. Herved har de ansatte kunnet besøge deres familie i Danmark, og de grønlandere, der ønsker det, har kunnet besøge andre egne og slægtninge i Grønland. Netop sommerperioden er det bedst egnede tidspunkt, idet den grønlandske vinter er så streng, at man ikke med rimelighed kan forvente,

at folk afvikler deres ferie i denne periode. Den koncentrerede ferieafvikling i sommermånederne gør, at det er nødvendigt at få tilført assistance i denne periode.

Sommerassistancen udføres normalt af 12-15 polititjenestemænd, der udvælges allerede i januar måned. Normalt er der 100-120 ansøgere. Størst chance for at få assistancestillingen har de personer, der i forbindelse med ansøgningen giver udtryk for at ønske en senere udstationering af 2-5 års varighed. I marts måned afvikles et grønlandskursus for sommerassistancerne af 1 uges varighed med intensiv undervisning omfattende grønlandsk politikundskab af enhver art.

3.4. Kontorpersonalet

Kontorsektoren er vokset væsentligt siden politiets oprettelse i Grønland i 1951. Dengang var der alene en kontormedhjælp i de 3 distrikter – Qaqortoq, Sisimiut og Aasiaat. I dag findes der kontorpersonale i alle distrikter med undtagelse af Illoqqortoormiut.

Distrikterne er for de flestes vedkommende normeret med 1 kontormedhjælp. De store med mere end 10 ansatte har 1½ kontormedhjælp og de mindste distrikter har ½ kontormedhjælp.

3.4.1. Kontorlederen

Politikredsen er normeret med 1 kontorleder placeret i grønlandsk lønramme 30 med et tillæg. Stillingen er aktuelt besat med en tilkaldt dansker, men har tidligere været besat med en grønlander.

Foruden at være leder for politikredsens samlede kontorstab varetager kontorlederen ledelsen af kontorsektoren ved politimesterembedet og Nuuk politidistrikt.

3.4.2. Rekruttering af kontorpersonale

Ved politimesterembedet er sædvanligvis ansat 1-2 tilkaldte danske kontorassistenter/-fuldmægtige. Det øvrige kontorpersonale ved politimesterembedet og kontorpersonalet i distrikterne rekrutteres blandt grønlandsk uddannet kontorpersonale. Det er et krav, at de pågældende er 2-sprogede. Der har ikke været tradition for at uddanne elever hos politiet.

Det er det generelle indtryk, at uddannelsen og det faglige niveau er relativt lavt. Politiet bruger derfor en del tid på oplæring. Hertil kommer, at der kun er ganske få 2-sprogede kandidater, som behersker både skriftligt dansk og skriftligt grønlandsk på et tilfredsstillende niveau. Det er derfor vanskeligt for politiet at oparbejde et tilstrækkeligt erfaringsniveau i kontorsektoren.

Politiet kan alene tilbyde overenskomstmæssig løn. Det vil for assistenter og overassistenter sige løn svarende til grønlandsk lønramme 7-18. Denne løn er ikke attraktiv, sammenlignet

med de lønninger det private erhverv, hjemmestyret og kommunerne tilbyder ved brug af chargeringer og særlige tillæg, som politiet ikke har mulighed for at anvende.

3.4.3. Problemer vedrørende fastholdelse af kontorpersonele

Politiet har især på grund af den lave løn haft svært ved at fastholde kontorpersonelet. Det gælder særligt personale hos politimesterembedet. Ud over lønnen er der i Nuuk også konkurrencen fra andre erhverv, som erfaringsmæssigt finder, at det er en kvalifikation at have været ansat ved politiet. Dette har betydet, at der ofte er udskiftning, og tit har det ikke været muligt at ansætte faguddannet personale. Til erstatning for faglærte har man måtte ansætte ufaglærte, hvilket selvsagt har givet kvalitetsmæssige problemer i kontorsektoren.

Kontorsektoren vurderes på grund af personaleudskiftningerne som et sårbart område hos det grønlandske politi. Politikredsen har overtaget kassefunktionen, der tidligere blev varetaget af kommunerne. Med udgangspunkt i en ny regnskabsinstruks er der indført regnskabs- og bogholderimæssige rutiner svarende til rutinerne i en dansk politikreds. Der er indført et bøde-/sagsomkostningssystem, som administreres centralt i embedet, pas og kørekort er lagt over på centrale registre, der er foretaget opkobling til Kriminalregistret og andre centrale registre og journaliseringen er standardiseret og lagt på EDB. Til alle disse nye kontorområder er det vigtigt at have kvalificeret og stabilt personale.

Kommissionen vurderer, at det er påkrævet at overveje, hvorledes kontorsektoren kan styrkes personalemæssigt, således at de vigtige administrative funktioner kan udføres sikkert og kontinuerligt. Se nærmere herom nedenfor under kap. 6.9.

3.5. Kommunefogeder

Det fremgår af retsplejelovens kapitel 1, § 18, stk. 3, at politimesteren kan beskikke kommunefogeder, der bistår politiet i udøvelsen af den stedlige politimyndighed.

Kommunefogedordningen som en del af politiet blev indført allerede ved politiets etablering i 1951. Kommunefogederne var dengang beskikket i medfør af § 20 i lov nr. 271 af 27. maj 1951 om Grønlands Landsråd og kommunalbestyrelser. Det var landshøvdingen, der efter indstilling fra vedkommende kommunalbestyrelse foretog beskikkelsen. Foruden de politimæssige opgaver, som var fastlagt i en instruks fra politimesteren af 11. juni 1956, skulle kommunefogeden udøve funktioner for kommunalbestyrelsen og kærneren, ligesom de udførte visse opgaver for kredsdommeren, f.eks. registrering af skiftesager mv.

Kommunefogedinstitutionen i Grønland blev således til, fordi befolkningen levede spredt på et meget stort antal beboede pladser. Da det kun var muligt at have placeret politi på enkelte af disse, og da politiet ikke hurtigt kunne komme til assistance på de fjernere liggende områder, anså det for nødvendigt, at der på disse steder fandtes personer, som var beskikket til på politiets vegne at træde i funktion i tilfælde af begåede ulovligheder.

Selvom befolkningen i væsentligt omfang er flyttet fra bygderne til byerne, er der fortsat et meget stort antal bygder, som ligger i en sådan afstand fra distriktets politistation, at der er behov for selvstændig politimæssig betjening. Disse bygder kan efter retsplejeloven få beskikket en kommunefoged/kommunefogedassistent.

3.5.1. Kommunefogedens virke

Politimesteren har udgivet en instruks, der fastlægger retningslinjer for kommunefogedens virksomhed. Kommunefogedens primære opgave er at sikre ro og orden samt føre kontrol med, at lovene overholdes. Af egen drift skal kommunefogeden så hurtigt som muligt efterforske alle kriminelle handlinger.

Dette betyder i praksis, at kommunefogeden skal foretage de indledende undersøgelser ved en forbrydelse og indberette sine iagttagelser til politiet i det distrikt, han er underlagt, hvorefter politiet herfra overtager opgaven.

Ifølge retsplejelovens kapitel 5, § 5 påhviler det politiet og kommunefogederne af egen drift og med størst mulig hurtighed at efterforske alle kriminelle handlinger. Endvidere fremgår det af § 6, at kommunefogeden snarest, efter at han har fået kendskab til en forbrydelse, skal indsende indberetning herom til politiet, der overtager den videre efterforskning i sagen.

Kommunefogeden skal endvidere bistå kredsdommeren med at forkynde stævninger, anklageskrifter mv. Endelig skal han bistå politiet med at inddrive bøder.

3.5.2. Rekruttering

I 2001 var der 59 kommunefogeder og kommunefogedassistenter. Et antal kommunefogedstillinger og assistentstillinger er fra tid til anden ubesatte. Rekrutteringen foregår i det pågældende distrikt, hvor stationslederen retter henvendelse til byggerådet og anmoder om indstilling til den ledige stilling. Den pågældendes vandel undersøges efter indhentelse af samtykke.

3.5.3. Uddannelse og uniformering

Kommunefogederne blev tidligere uddannet lokalt i distriktet efter en rammeplan udarbejdet af politimesterembedet og efter en vurdering af behovet og de praktiske muligheder.

Inspektion i distrikterne har fra tid til anden vist, at der findes et behov for uddannelse, som distrikterne ikke har formået at dække.

Ved bygdegruppens besøg i Kangaamiut den 10. maj 1997 bekræftede de to kommunefogeder dette behov. De havde været kommunefogeder i 3 år uden at have modtaget uddannelse. De efterlyste endvidere uniformering, således at man på deres påklædning kunne se, hvornår de løste politimæssige opgaver.

Ved politimesterembedet har man som følge heraf lagt kommunefogeduddannelsen om og få et Rigspolitichefens godkendelse til at udstyre kommunefogederne med yderligere uniformsgenstande.

Uddannelsen er herefter flyttet over til politiskolen i Grønland, der planlægger og bistår ved gennemførelsen af de enkelte kurser. Der har været afholdt et "prøvekursus" i Illoqqortoormiut. På baggrund af erfaringerne herfra er der afholdt regionale kurser i Upernavik, Uummannaq og Qaqortoq. Kurserne strækker sig over 4 dage og indeholder fag som rapportering, anholdelse, ransagning, beslaglæggelse, magtanvendelse og eftersøgnings- og redningstjeneste. Det er planlagt med mellemrum at gennemføre uddannelsen for kommunefogeder og reservebetjente i samtlige distrikter.

Kommunefogeder og kommunefogedassistenter fik tidligere alene udleveret kasket og polarhue, og som udrustning blev de tildelt politistav og håndjern. Den nye uniformering består yderligere af en grønlandsdragt og en patruljebakke. De vil herefter i tjenestelig sammenhæng kunne ikklæde sig "sort polititøj" med kommunefogeddistinktion.

3.5.4. Løn

Kommunefogedernes løn er pristalsreguleret og fastsat efter bygdens indbyggertal, og om der er industrianlæg i bygden. Vederlaget svarer til 1 times politiarbejde pr. indbygger i bygden pr. år, således at timebetalingen som udgangspunkt svarer til den timeløn, der udbetales til reservebetjente.

Vederlaget til kommunefogedassistenterne er ca. 75 % af kommunefogedhonoraret.

Som eksempel kan nævnes, at honoraret for kommunefogeden i en bygd med op til 200 indbyggere i 1994 udgjorde 980 kr. pr. måned. Op til 400 indbyggere udgjorde det 1.919 kr. pr. måned. Hertil kommer eventuelt et industritillæg på 255 kr. pr. måned.

Denne løn opfattes som lidet attraktiv, og politiet har ofte svært ved at finde egnede kandidater. Hertil kommer, at kommunefogederne har et hovederhverv ved siden af kommunefogedjobbet. Ofte er han fisker/fanger og kan dårligt undvære sin indtjening, når han i forbindelse med sine politiforretninger er forhindret i at passe fangstjobbet, fordi han skal passe berusere i hjemmet eller i detentionen.

Lønspørgsmålet har af politimesterembedet senest været rejst ved årsskiftet 1993/94, hvor man på baggrund af et udkast til ny honorering indstillede til Finansudvalget, at der skulle ske en lønstigning. Efter forslaget ville kommunefogederne blive lønnet på samme måde som ikke-uddannede kateketer i bygderne (lønnet af hjemmestyret). Det ville i 1998-kroner svare til en samlet merudgift for staten på ca. 900.000 kr.

3.5.5. Detentioner i bygderne

Kommunefogederne har ofte peget på det problem, at der kun meget få steder findes detentioner i bygder og byer, som betjenes af kommunefogederne. Det drejer sig alene om Alluitsup Paa, Kangaatsiaq, Qaanaaq, Kulusuk, Kuumiut og Narsarsuaq. I alle andre bygder anvender kommunefogeden sit private hjem eller et sted anvist af bygderådet til at anbringe sine ”detentionsklienter”.

Problemet har af politimesteren været rejst over for centrale myndigheder. I flere år har et anlægsbeløb figureret til bygning af detentioner i bygderne Kangaamiut, Attu og Niaqornaarsuk, men bevillingerne blev fjernet i forbindelse med byggeriet af nye detentioner i de sydgrønlandske distrikter. Disse detentioner kostede i alt ca. 30. mio. kr.

Efter drøftelse af behovet for detentioner i bygderne har kommissionen i foråret 1998 gennemført en nærmere undersøgelse af spørgsmålet. Der henvises i den forbindelse til afsnit XVII.

Kommissionen forslag vedrørende bygdedetentioner er omtalt nedenfor i kap. 6.5.

3.6. Reservepolitibetjente

Ordningen med reservepolitibetjente findes ikke omtalt i retsplejeloven og eksisterede i øvrigt ikke ved politiets oprettelse i Grønland i 1951.

Ordningen blev etableret i 1970, hvor den første kontraktansatte reservebetjent blev ansat i Nuuk. Allerede i den tidligere omtalte redegørelse vedrørende politiet i Grønland af 1962 blev ordningen første gang omtalt. Det fremgår heraf, at det daværende grønlandske personale ikke skønnedes tilstrækkeligt, og da ansættelserne af egentlige grønlandske politibetjente måtte ske gradvis, henstillede udvalget til, at man søgte at råde bod på personalemangelen ved at antage et antal reservebetjente. Disse betjente skulle i lighed med, hvad der var tilfældet på Færøerne, kun gøre tjeneste nogle aftener om ugen og i øvrigt udføre polititjenesten som en bibeskæftigelse i forbindelse med et andet hovederhverv. Deres opgave var – og er fortsat – primært at deltage i opretholdelse af ro og orden under en af de faste politibetjentes ledelse og ansvar.

3.6.1. Reservepolitibetjentenes virke

Ordningen har i takt med politiets udvikling og udvidelse vist sig at være god til løsning af akutte behov for personale og samtidig en fleksibel mulighed for at forøge politistyrken i aften- og nattetimer, hvor opgaverne hovedsageligt er ordensprægede.

Reservepolitibetjentene har ikke selvstændig politimyndighed, men virker som et ”hjelpepolitikorps” sammen med det professionelle politikorps. Tjenestoområdet omfatter det politidistrikkt, de er stationeret i. Reservebetjenten deltager ikke i den administrative sagsbehandling.

Reservepolitibetjentene indgår i distriktets vagtordning sammen med de øvrige politiansatte. Kontrakten med den enkelte medarbejder fastlægger et bestemt timeantal pr. uge, hvor den pågældende forretter tjeneste og bliver honoreret herfor. I kontrakten er anført, at han er pligtig at udføre sin tjeneste nøje i overensstemmelse med de bestemmelser, der er givet af politimesteren, og når han er i tjenesten, ligestilles han med andre polititjenestemænd og underkastes de bestemmelser, der gælder for disse. Han er omfattet af reglerne i kriminallovens kapitel 11 vedrørende forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv.

3.6.2. Rekruttering

Der har typisk ikke været problemer med at rekruttere personer til reservepolitibetjente. Rekrutteringen foregår lokalt i distriktet, hvor stationslederen med sit lokalkendskab til befolkningen vurderer, hvorvidt den pågældende er egnet til stillingen.

I 2001 var der ansat 47 reservepolitibetjente fordelt på alle distrikterne. Tilsammen udførte de på årsbasis arbejdstimer svarende til ca. 12 polititjenestemænd på fuld tid.

3.6.3. Løn

Reservepolitibetjenten aflønnes med en timeløn, der svarer til 1/2080 af årslønnen på tjenestemandslønssystemets skalatrin 15 (lønramme 10, skalatrin 15), hvilket svarer til begyndelseslønnen for en politibetjent på prøve. Herudover ydes der et tillæg for nattjeneste og tjeneste på lørdage, søndage og helligdage.

3.6.4. Uddannelse og uniformering

Reservebetjentene deltager i det ovenfor omtalte kursus for kommunefogeder. Herudover sker der oplæring, når reservebetjenten optræder sammen med den uddannede politimand. Med undtagelse af stævningsopgaver, afhentning i fogedsager og opgaver af lignende ukompliceret karakter, arbejder reservebetjenten altid sammen med en uddannet politibetjent.

Reservebetjenten er udrustet med samme uniformsgenstande, som den almindelige polititjenestemand, men han har ikke udleveret våben.

3.7. Skibsbesætninger

Ved oprettelsen i 1951 rådede politiet over 5 motorbåde med "besætning". Med disse fartøjer skulle der foretages rejser til distriktets bygder og stationer, og der skulle udføres redningsopgaver. Landshøvdingen bestemte i sin "Instruks for politiet i Grønland" § 9, at

"det påhviler politiet at etablere og forestå eftersøgninger og redningsforanstaltninger efter borteblevne personer til lands og til vands."

Disse rejsefartøjer blev i 1962 erstattet af 4 nye politikuttere bygget i træ på omkring 77 brt. I 1969 blev der yderligere bygget en kutter på 85 brt.

I 1989 blev den første stålkutter – Sisak – leveret. Den blev siden suppleret med et antal nye stålkuttere, og i dag består kutterflåden af Sisak, Sisak II, Sisak III og Sisak IV.

Politimesteren ansætter skibsførerne. På grund af kutternes størrelse kræves sætteskippereksamen. Det har hidtil ikke været et problem at ansætte og fastholde erfarent personale til disse stillinger. En konkurrence fra kystpassagertrafikken om rekruttering af netop denne personalegruppe har dog de seneste år gjort det vanskeligt at fastholde skibsførerne. Netop politiets skibsførere har stort lokalkendskab og ry for at besidde et godt sømandskab på grund af deres erfaringer fra redningstjenesten. Det er imidlertid lykkedes i 2000 at forhandle en ny løn på plads til politiets skibsførere og styrmænd, som stiller dem på samme indkomstniveau som de ansatte hos ”konkurrenterne”. Hertil kommer en lokallønsordning, der gør det muligt ved et særligt tillæg at honorere faglige og ledelsesmæssige kvalifikationer.

Til sammenligning med fiskerierhvervet eller kystpassagertrafikken har der tidligere været tradition for, at politiets kuttere var i havn i længere tid ad gangen ved hjemstedet. De rejser, der blev foretaget, var af få dages varighed. Med den nye kutterflåde har det imidlertid været målet at betjene hovedparten af landets politidistrikter. Det foregår efter en sejlplan, der fordele skibene på de enkelte distrikter i bestemte perioder. De eneste distrikter, der ikke sejles til, er Pituffik og Ittoqqortoormiit. Sejladserne er herefter af væsentlig længere varighed end tidligere, og fraværet fra hjemhavnen kan derfor strække sig op til en måned undertiden længere.

Foruden de 4 skibsførere er ansat 17 besætningsmedlemmer.

3.7.1. Løn

Skibsførerne er månedslønnede i henhold til overenskomst mellem Grønlands landsstyre og Grønlands Skibsfører- og Styrmandssammenslutning. Denne aftale er tiltrådt af Finansministeriet. Lønnen varierer efter anciennitet i statens tjeneste og det ovenfor nævnte særlige tillæg.

Skibsførerne ansætter selv deres besætningsmedlemmer. Alle er ansat som timelønnede i henhold til overenskomst mellem Grønlands landsstyre, Finansministeriet og Sulinermik Inuutisarsiuqartut Kattuffiat for sømænd på timeløn.

3.8. Andet personale

3.8.1. Personale med politimyndighed

Det fremgår af retsplejelovens kapitel 1, § 18, stk. 4, at justitsministeren kan tildele andre personer politimyndighed. Dette er sket en række steder, hvor distriktet har vanskeligt ved at betjene en lokalitet, og hvor der samtidig er et særligt behov for politimæssig kontrol. Følgende personer er på denne baggrund tildelt politimyndighed:

- Forbindelsesofficeren i Thule, der har politimyndighed, når betjenten på Thule Air Base er på tjenesterejse eller holder ferie.
- En civil medarbejder Kangerlussuaq lufthavn, der har politimyndighed, når betjenten er bortrejst (Den pågældende virker tillige som reservebetjent).
- Lufthavnschefen i Narsarsuaq, Kulusuk og Constable Point, der til stadighed har politimyndighed, idet der kun lejlighedsvis opholder sig politi fra distriktet.
- Ansatte ved Sirius Patruljen og de militært bemandede stationer i Nationalparken.
- En reservebetjent i Illoqqortoormiut, som tiltræder, når betjenten skal på tjenesterejse, eller når betjenten afvikler ferie.

For den politivirksomhed, der udøves i Nationalparken, har politimesteren udarbejdet en instruks, Dagsbefaling II, nr. 15. For de øvrige myndighedsindehaveres vedkommende arbejder de under vejledning af det lokale distrikt og efter direktiver fra vagthavende ved politimesterembedet.

Sirius Patruljen og de militære stationer i Nationalparken fører hovedsagelig kontrol med indrejse og ophold i dette område, ligesom de tilser, at fangst- og jagtbestemmelserne overholdes. I sommermånederne opholder der sig en del ekspeditioner i dette område.

De pågældende personer, der er tildelt politimyndighed, får en gang om året et vederlag bestemt efter tidsforbruget. Det ligger typisk i størrelsesordenen 20-25.000 kr. pr. år.

Opgaverne for Sirius Patruljen og stationerne i det nordlige område har hidtil været af et så begrænset omfang, at det ikke har udløst honorar.

Reservebetjentene modtager løn efter reservebetjentordningen.

3.8.2. Civilmedarbejdere

Politiet har fortsat ganske få civilarbejdere ansat. Nuuk politi og embedet har en fuldtidsansat vicevært, som foruden at passe varmeanlægget og foretage den daglige vedligeholdelse også udbringer post, foretager småreparationer, snerydning, vedligeholdelse af biler mv. Enkelte distrikter har fortsat et bud ansat. Endvidere er der ved politimesterembedet ansat 2 tolke, der har kontorfællesskab med Rigsombudsmandens tolk.

3.9. Undersøgelse vedrørende politiets arbejdsvilkår i Grønland

3.9.1. Politiets arbejdsvilkår

Kommissionen har ladet Kreutzmann & Jensen Analyse udføre en undersøgelse af politiets arbejdsvilkår i Grønland. Undersøgelsen, der er offentliggjort i 1998, er foretaget i perioden 1995-1997.

Undersøgelsen er baseret på en spørgeskemaundersøgelse, der omfattede polititjenestemænd ansat i politikorpset, kommunefogeder og reservebetjente samt politifolk, der har forladt tjenesten inden for de sidste 5 år, idet man ønskede at få belyst baggrunden for, at forholdsvis mange af de uddannede grønlandske betjente inden for de seneste år har valgt at overgå til andet arbejde.

Undersøgelsen vurderes at være repræsentativ for de valgte målgrupper.

Rapportens hovedkonklusioner for de enkelte personalegrupper er gennemgået nedenfor.

Rapporten har dannet grundlag for kommissionens drøftelser af politiets arbejdsforhold og en vurdering af mulighederne for at gennemføre ændringer af arbejdsvilkårene. Denne vurdering med forslag til ændringer er anført nedenfor i kap. 5 og 6.

3.9.2. Polititjenestemændene

Af rapporten fremgår, at politimanden generelt har et godt forhold til sine kolleger og stort set er godt tilfreds med sine overordnede. Han har tillid til sin tillidsrepræsentant og mener, at de faglige organisationer har betydning for arbejdsforholdene. Han mener imidlertid ikke, at samarbejdsudvalget har den store betydning.

Betjentene arbejder typisk i ukontrollabel tjeneste, hvilket indebærer, at de ofte må stå til rådighed døgnet rundt. De skiftende arbejdstider opleves som et problem og er belastende for betjentenes familieliv. De har i en del tilfælde overvejet at finde andet arbejde som følge heraf og mener, at man har gode muligheder for at finde et sådant arbejde. Udover de skiftende arbejdstider anføres som grund til ønsket om anden stilling, at lønnen er for lav, og at mulighederne for efteruddannelse ikke er tilfredsstillende.

Som omtalt ovenfor har der været stor afgang fra den grønlandske politistyrke. Til trods for mulighed for ubegrænset rekruttering til politiskolen (ca. 10 elever pr. år, dog ingen i 1995 og 2002), har det som følge af afgang ikke været muligt de seneste år at forøge politistyrken. Der er således tale om en høj gennemstrømning af politifolk.

Afgangen fra politiet skyldes især, at andre erhverv i vidt omfang har ønsket at aftage politifolk. De er tosprogede og har en god uddannelse, der har vist sig anvendelig i en lang række sammenhænge. Politimanden har således i andre erhverv haft mulighed for at få tilgodeset ønsket om bedre løn, advancement og uddannelse i væsentligt omfang.

Det fremgår af undersøgelsen, at politimanden generelt opfatter samarbejdet med befolkningen som godt. For så vidt angår forholdet til andre myndigheder opleves, at relationerne til de kommunale myndigheder kunne være bedre, hvorimod samarbejdet med Kriminalforsorgen, Grønlands Kommando, domstolene, brandtjenesten og kommunefogederne opfattes som tilfredsstillende.

Politimanden beskæftiger sig generelt med mange voldsomme hændelser i løbet af tjenesten i form af selvmord, voldtægt, trusler, trafikulykker, børnemishandling, voldsomme personer, skudepisoder og drukneulykker. Disse hændelser har i nogle tilfælde påvirket politimandens privatliv og givet humørsvingninger samt søvnproblemer.

Den typiske politimand er i øvrigt mellem 26 og 35 år og født i en by. Godt halvdelen af politibetjentene har foruden politiuddannelsen også en anden uddannelse. Han er gift eller samlevende, han har 1 barn i førskolealderen, og ægtefællen er udearbejdende på fuld tid.

Der er generelt interesse for efteruddannelse og ønske om faglig og karrieremæssig udvikling. Betjentene giver i undersøgelsen udtryk for, at der ikke bliver udbudt tilstrækkelig mange kurser.

For så vidt angår politiets fysiske rammer, er politimanden generelt tilfreds med sine hjælpemidler. Han mangler dog yderligere Edb-udstyr og radioanlæg til det daglige arbejde.

3.9.3. Kommunefogederne

Kommunefogederne har et særdeles godt forhold til ledelsen i det politidistrikt, de er tilknyttet, idet de oplever, at de får den nødvendige opbakning, råd og hjælp. Tjenestetiden varierer meget, men i gennemsnit bruger kommunefogeden 9½ time om ugen på dette arbejde. Arbejdstiden ligger typisk om dagen, om aftenen rykkes dog ofte ud til forskellige aktiviteter.

Lidt under halvdelen af kommunefogederne har overvejet at stoppe, hvilket hovedsageligt begrundes med, at lønnen er for lav.

Kommunefogederne har et godt samarbejde med myndighederne i lokalsamfundet. En del af dem finder imidlertid, at de mangler forbindelse til skolerne.

Kommunefogederne har ganske få hjælpemidler til deres rådighed. Således har man ikke radio, våben, telefon, transportmidler og kontorudstyr. Ligeledes får kommunefogederne ikke stillet arbejdstøj til rådighed. Dette opleves af de pågældende som særdeles utilstrækkeligt og mangelfuldt, og de finder især mangel på kommunikationsmidler og uniform utilfredsstillende.

Af undersøgelsen fremgår i øvrigt, at kommunefogeden typisk er mellem 26 og 35 år. De er i de fleste tilfælde født i en bygd. Den skolemæssige baggrund er folkeskolens afgangsprøve, og det primære erhverv er fisker, fanger og fåreholder. Kommunefogeden lever i et stabilt parforhold og har 2 børn, hvoraf det ene er under den skolepligtige alder. Ægtefællen er for det meste udearbejdende.

3.9.4. Reservebetjentene

Reservebetjenten har et godt forhold til ledelsen i distriktet og modtager den nødvendige opbakning i det daglige arbejde. Der bruges typisk 12 timer om ugen på dette job, der i de flestes tilfælde er et bijob. Arbejdet kan være placeret på alle tider af døgnet.

Reservebetjenten er typisk tilfreds med mulighederne for råd og hjælp samt det ansvar, der følger med arbejdet. Reservebetjenten konfronteres med mange forskellige voldsomme hændelser. Omfanget og hyppigheden heraf er næsten identisk med politimandens oplevelser. Det anføres i undersøgelsen, at disse voldsomme hændelser ikke har den store betydning for privatlivet. Denne opfattelse adskiller sig fra betjentens og kommunefogedens vurdering af hændelserne. Undersøgelsen forklarer herom, at reservebetjenten under voldsomme begivenheder er med på sidelinjen og støtter sig til betjenten, der har hovedansvaret for opgaven.

Reservebetjenten er typisk mellem 26 og 35 år og født i en by. Den skolemæssige baggrund er folkeskolens afgangsprøve, og reservebetjenten har enten et faglært eller ufaglært arbejde som primært erhverv. Reservebetjentens baggrund er et stabilt parforhold med 1 eller 2 børn, hvoraf det ene er under den skolepligtige alder. Ægtefællen er udearbejdende.

For så vidt angår uddannelse er det reservebetjentens generelle opfattelse, at det er ønskeligt at komme på et kursus for reservebetjente.

Reservebetjenten er generelt tilfreds med tilstedeværelsen af hjælpemidler og de uniforms-genstande, der er stillet til rådighed.

3.9.5. Den aftrådte betjent

Den aftrådte betjent havde i gennemsnit været aftrådt i 3,5 år på undersøgelsestidspunktet. Pågældende var generelt set godt uddannet, inden han søgte ind til politiet. Betjenten var gift og havde 1 barn, da pågældende forlod politiet.

Den aftrådte betjent fik for hovedpartens vedkommende altid eller som regel støtte og opmuntring fra den nærmeste ledelses side. Det angives, at arbejds mængden ofte var for stor eller stor og ligeledes, at arbejdet generelt var præget af periodevis spidsbelastninger. Imidlertid fik pågældende råd og hjælp, når der var behov herfor, og pågældende havde generelt tilstrækkelig ansvar i det arbejde, der udførtes.

Lidt under halvdelen mener, at voldsomme hændelser har påvirket dem i en grad, så det har haft væsentlig indvirkning på privat-/familielivet og har haft afgørende betydning for, at de har forladt politiet. Efter at de er aftrådt, har de imidlertid ikke længere psykiske påvirkninger.

3.9.6. Undersøgelsens forslag til forbedring af arbejdsvilkårene

Det fremgår af undersøgelsens resultater, at samtlige grupper peger på, at løn- og arbejdsvilkår skal stå i forhold til hinanden. På undersøgelsestidspunktet følte man ikke, at der var den fornødne sammenhæng.

Politistyrken foreslås øget i takt med, at politiet skal løse nye og mere komplicerede arbejdsopgaver. Som eksempel herpå nævnes bekæmpelse af hashkriminaliteten og det kriminalpræventive arbejde.

For så vidt angår kursus- og efteruddannelser, bør der fokuseres på disse områder. Der vil herved kunne opnås en bedre arbejdsmotivation.

Voldsomme hændelser bør medføre tilbud om støtte og behandling, i det omfang det er nødvendigt.

For så vidt angår hjælpemidler efterlyses Edb-udstyr og ny teknologi. Den store mængde administrative arbejder fordrer modernisering og tilførsel af udstyr.

Endelig foreslår rapporten, at politiet udelukkende beskæftiger sig med politimæssige opgaver, således at eksempelvis civile sagsområder overflyttes til andre myndigheder.

3.10. Undersøgelse af befolkningens tilfredshed med politiet

3.10.1. Undersøgelsen

Kommissionen har ladet Henrik Skydsbjerg gennemføre en undersøgelse af befolkningens tilfredshed med politiet. Undersøgelsen foreligger i en offentliggjort rapport fra 1996.

Undersøgelsen er baseret på spørgeskemaer udsendt til 3000 af landets borgere. Et bredt udsnit – 2010 svarende til 70,1 % af de adspurgte – har returneret spørgeskemaerne i udfyldt stand. Undersøgelsen vurderes på denne baggrund at være repræsentativ.

Rapporten beskæftiger sig med 3 hovedtemaer – borgernes kontakt med politiet, kriminalitet og tryghed i hverdagen samt generelle holdninger til politiet.

3.10.2. Borgernes kontakt med politiet

Om borgernes kontakt med politiet fremgår det, at i de tilfælde, hvor borgerne selv retter henvendelse til politiet, er 80 % tilfredse og 20 % utilfredse med politiets indsats. Fordelt på sagstyperne er tilfredsheden størst på serviceområdet – 94 % – og mindst i sager om vold eller trusler – 61 %. Fordelt efter den rolle borgerne befinder sig i under henvendelsen, er ofrene de mest utilfredse – 35 %. I de tilfælde, hvor borgerne beder om akut hjælp, er 74 % tilfredse.

Hvor det er politiet, der tager kontakt til borgerne, er 78 % tilfredse og 22 % utilfredse med politiets indsats. Tilfredsheden med politiets indsats er lavest for borgere, der i situationen opfatter sig om mistænkte – 63 % – og pårørende – 71 %. Fordelt efter sagstyper er tilfredsheden størst i fogedsager – 87 %. I anholdelsessituationer er 67 % tilfredse og 33 % utilfredse med politiets håndtering af sagen.

3.10.3. Kriminalitet og tryghed i hverdagen

Om kriminalitet og tryghed i hverdagen har 83 % tilkendegivet, at de aldrig eller næsten aldrig oplever vold i hjemmet og 77 %, at de aldrig eller næsten aldrig frygter vold uden for hjemmet.

16 % af befolkningen oplyser, at have været udsat for tyveri, 9 % for hærværk og 10 % for vold eller alvorlig trussel om vold. Af disse er 43 % af tyverioplevelserne, 48 % af hærværksoplevelserne og 50 % af volds- eller trusselsoplevelserne kommet til politiets kendskab.

3.10.4. Tilfredshed med politiet generelt

Om den generelle tilfredshed med politiet viser undersøgelsen, at 81 % er tilfredse og 19 % utilfredse. Om politiets prioritering af opgaverne mener 53 % af borgerne, at politiet kunne bruge mere tid på oplysning og undervisning. Dernæst ønsker 48 %, at hashesagerne opprioriteres, og endelig udtrykker 43 % et ønske om, at politiet bruger mere tid på at tage sig af folk, der har været udsat for kriminalitet.

3.10.5. Konklusion

Den positive tendens i den grønlandske undersøgelse ligger på linje med den tendens, der ses i tilsvarende undersøgelser i lande, vi normalt sammenligner os med. Flere faktorer spiller i øvrigt ind i Grønland. Således har politiet tættere tilknytning til befolkningen. Landets geografiske udstrækning og befolkningskoncentration i byerne og bygderne betyder, at politiet i mange henseender opfattes som et vidtfavnende nærpolti med en god kontakt til borgerne. Endvidere varetager politiet en række opgaver, som normalt er omgivet af respekt og positiv interesse fra borgernes side, eksempelvis redningstjeneste, fiskerikontrol og fogedsager.

Imidlertid viser undersøgelsen også, at politiet med fordel kan forbedre indsatsen og den politimæssige betjening på en række områder.

Holdningspåvirkning i uddannelsen kan være en af midlerne til at påvirke relationerne mellem politi og borgere på. En ledelsesstrategi med særligt fokus på målstyring kan bane vejen for at prioritere områder med svage borgerrelationer og efterfølgende kontrollere målopfyldelsen. Disse overvejelser er nærmere beskrevet i kap. 5 om vurdering af politiets nuværende organisation og virksomhed.

3.11. Klager over politiets virksomhed

3.11.1. Gældende ordning indtil januar 2000

Behandling af klager over politipersonale i Grønland for uhøflig eller i øvrigt ukorrekt optræden, såkaldte adfærdsklager, samt behandlingen af kriminalsager mod politifolk har ikke været særskilt reguleret i den grønlandske retsplejelov eller kriminallov i modsætning til Danmark, hvor der i den danske retsplejelov kapitel 93 b er fastsat særlige regler for behandlingen af disse sager.

Adfærdsklager blev behandlet i Grønland af politimesterembedet i Nuuk i overensstemmelse med forvaltningsloven, tjenestemandsløven og andre ansættelsesretlige regler. Politimesterens afgørelse i sådanne sager kunne indbringes for Justitsministeriet og i sidste ende for Folketingets Ombudsmand.

Efterforskningen i kriminalsager mod politifolk blev varetaget af politiet og medarbejdere ved politimesterembedet i Nuuk, hvor der i mere omfattende sager ofte blev ydet bistand fra Rigspolitichefens rejseafdeling og teknisk afdeling. Tiltalspørgsmålet i sådanne sager blev afgjort efter sagens forelæggelse for rigsadvokaten. Rigsadvokatens afgørelse kunne indbringes for Justitsministeriet. Såfremt en politimand blev dømt i en kriminalsag, kunne denne følges op af en disciplinærsag.

Denne klageordning har generelt ikke givet anledning til kritik, men har dog været debatteret i den grønlandske presse under fremhævelse af det ønskværdige i, at ”politiet ikke undersøger klager over sig selv”.

3.11.2. Antallet af klagesager

Der førtes ikke tidligere nogen statistik over omfanget af klager. Til brug for kommissionens arbejde har politimesterembedet imidlertid udarbejdet en opgørelse over samtlige skriftligt behandlede klager over politiet i årene 1992-1998.

I perioden fra 1992-1996 blev der behandlet 16 klager over politiets adfærd og 44 klager over politiets dispositioner, i alt 60 klager svarende til gennemsnitlig 12 klager pr. år. I 15 af disse klager har den pågældende fået medhold af politimesteren, rigsadvokaten eller Justitsministeriet. I 1997 og 1998 behandlede politiet samlet 14 klager over politiets adfærd, 43 klager over politiets dispositioner og 17 anmeldelser af kriminelle forhold begået af politiet i tjenesten.

Det centrale område for klagerne var uhøflig eller i øvrigt ukorrekt optræden fra politiets side, herunder brug af unødigt magt under udførelse af tjenestehandlinger, eventuelt under sådanne omstændigheder, at der kunne være formodning om en lovovertrædelse fra politiets side, f.eks. overtrædelse af kriminallovens § 60 om vold. Endvidere har klagesagerne drejet sig om eventuel ukorrekt sagsbehandling samt om politifolks adfærd uden for tjenesten.

3.11.3. Overvejelser om et nyt klagesystem

Efter en vurdering af den dagældende klageordning fandt kommissionen det hensigtsmæssigt, at der opbyggedes et nyt og tidssvarende klagesystem for politiet i Grønland. Det skulle i videst mulige omfang organisatorisk og funktionelt fremstå som værende uafhængig af den politioperative del af det grønlandske politikorps. Herved kunne der opnås størst mulig sikkerhed for, at klagemyndigheden ville få den tillid, den bør nyde i et demokratisk samfund, såvel hos borgerne som blandt politiets personale.

Kommissionen har i sine overvejelser om en ny klageordning for politiet i Grønland haft for øje, at der skulle etableres en instans, som på offentlighedens vegne kunne føre kontrol med sagsbehandlingen i klagesager over politiet uden dermed at forskertse den hidtidige ordnings enkelhed, ligesom ordningen så vidt mulig måtte baseres på de muligheder, der er tilstede i Grønland og tage hensyn til, at de i ordningen implicerede har kendskab til forholdene i Grønland.

Kommissionen har med dette udgangspunkt overvejet, om det gældende danske klagesystem kunne tjene som model for et nyt grønlandsk klagesystem. Det gældende danske klagesystem henlægger til vedkommende statsadvokat at undersøge og træffe afgørelse i adfærdsklager samt efterforske straffesager mod det politiuddannede personale og jurister vedrørende forhold begået i tjenesten. Statsadvokaten undersøger selv de sager, der indbringes for ham, men kan efter omstændighederne få bistand hertil af politiet. Gennemførelse af disciplinært ansvar henhører stadig under ansættelsesmyndigheden, dvs. politimesteren, Rigspolitechefen eller efter omstændighederne justitsministeren. Statsadvokatens behandling af klage- og straffesager mod politifolk kontrolleres af et politiklagenævn bestående af en advokat og to lægmænd. Politiklagenævnet underrettes løbende om de sager, som statsadvokaten behandler, og kan fremkomme med tilkendegivelser vedrørende sagens undersøgelse og afgørelse. Politiklagenævnet kan klage over statsadvokatens afgørelse til rigsadvokaten.

3.11.4. Ny grønlandsk klageordning

En ny grønlandsk klageordning skulle efter kommissionens opfattelse omfatte klager over politiets adfærd i tjenesten (adfærdsklager) og anmeldelser om kriminelle handlinger begået i tjenesten (kriminal­sager).

Det syntes nærliggende i Grønland at indføre den danske statsadvokatmodel bortset fra, at der ingen statsadvokat findes for Grønland. Rigsadvokaten kunne næppe sættes i stedet for statsadvokaten, da rigsadvokaten ikke i denne sammenhæng kan antages at have det fuldt fornødne kendskab til grønlandske forhold. Under alle omstændigheder har rigsadvokaten kontor i København og ville dermed forekomme den i Grønland bosiddende befolkning fjern og ubekendt. Hertil kommer de praktiske vanskeligheder, som følger af afstanden mellem Grønland og København.

I Grønland findes ingen myndigheder, som kan træde i stedet for statsadvokat og rigsadvokat, når enstrengheden og den i øvrigt fornødne sagkundskab ønskes bevaret, medmindre klagesagsbehandlingen forbliver hos politimesteren.

Politimesteren i Grønland indtager – som følge af politikredsens særlige struktur, og den jævnlige udskiftning af embedets indehaver – en mere selvstændig holdning i forhold til politipersonalet end politimestre i Danmark. Hvis en grønlandsk ”politimestermodel” blev kombineret med et politiklagenævn efter dansk model, ville det enstrengede system blive bevaret samtidig med, at det til betryggelse for offentligheden skulle overvåges af klagenævnet, hvorved der som helhed skønnes etableret et funktionsdygtigt og troværdigt grønlandsk klagesystem.

Det blev forudsat, at det i en vejledning eller lignende vedrørende klageordningen præciseredes, at det er politimesteren personligt, der leder klagesagerne undersøgelse og træffer afgørelse i disse samt har ansvaret for, at klagenævnet inddrages i sagsbehandlingen.

På baggrund af det anførte har kommissionen herefter fundet, at den nugældende klageordning vedrørende politiet i Grønland skulle ændres således, at klagesystemet formaliseredes og blev suppleret med et klagenævn. En formaliseret klageordning skulle dog kun omfatte personalegrupper, som besidder politimyndighed, eller som i øvrigt kan komme i konfrontation med borgerne ved udførelse af egentlig politiforretning, dvs. det politiuddannede personale, jurister, kommunefogeder og andre, der måtte være tillagt politimyndighed.

3.11.5. Kort beskrivelse af et politiklagenævn for Grønland

På denne baggrund foreslog kommissionen, at der blev oprettet et politiklagenævn for Grønland, sammensat af en advokat, som praktiserer i Grønland, som formand og to lægmænd. Medlemmerne skulle udpeges af Justitsministeriet efter indstilling fra henholdsvis Advokatrådet og Grønlands landsstyre.

Klager over politiet skulle kunne indgives både til politiet og til nævnet. Det blev i øvrigt overvejet at åbne mulighed for at indgive klager andet steds for at undgå, at rent praktiske vanskeligheder i forbindelse med en klages indgivelse afholder nogen fra at få deres klagemål behandlet.

Nævnet skulle løbende have tilsendt sagsakter i såvel adfærdsklager som kriminalsager mod politipersonale m.fl. Det skulle kunne anmode politimesteren om at foretage bestemte yderligere undersøgelses- eller efterforskningskridt samt tilkendegive over for politimesteren, hvordan sagen efter nævnets opfattelse skulle behandles og afgøres. Uoverensstemmelser med politimesteren, herunder om dennes afgørelse i klagesager, skulle af nævnet kunne indbringes for rigsadvokaten.

3.11.6. Gennemførelse af forslaget

Ved lov nr. 905 af 16. december 1998 om behandling af klager og kriminalsager vedrørende politipersonale i Grønland blev en ny politiklagenævnssordning indført i Grønland. Ordningen, der byggede på en indstilling fra kommissionen blev gennemført ved en særskilt lov, således at forslaget ikke skulle afvente kommissionens arbejde i øvrigt.

Loven om politiklagenævnssordningen trådte i kraft den 1. januar 2000. Det er herefter politimesterembedets jurister (i praksis chargerede jurister ligesom ved statsadvokaterne i Danmark), der behandler adfærdsklager og kriminalsager mod politifolk. Adfærdsklager og kriminalsager mod embedets jurister behandles derimod af rigsadvokaten i første instans med Justitsministeriet som klageinstans. Såvel sager vedrørende politifolk som sager vedrørende jurister gennemgås af det grønlandske politiklagenævn.

I forbindelse med politiklagenævnssordningens ikrafttræden deltog politiklagenævnets medlemmer i en temadag på politiskolen i Nuuk, hvor de af skolens leder blev orienteret om politiets arbejdsmetoder og -vilkår. I fortsættelse heraf blev der arrangeret en praktisk dag, hvor nævnets medlemmer sammen med politiet deltog i dag- og natpatrolje samt værtshuskontrol mv. Nævnet fik herved indsigt i politiets hverdag og de mange praktiske situationer, der er baggrund for klagesagerne.

Det har især vist sig, at embedets behandling af klager og kriminalsager vedrørende politipersonale har været særdeles personale- og tidskrævende. Sammenlignet med den danske ordning tager sagsbehandlingen væsentligt længere tid. Det skyldes navnlig, at der skal tolkes i næsten alle sager, ligesom rejseaktiviteten ved undersøgelser uden for Nuuk er meget tidskrævende.

Antallet af klage- og kriminalsager har det første år – ligesom da den danske ordning startede i 1996 – været betydeligt.

Rigsadvokaten afgiver årligt en beretning om behandling af klager over politiet i Grønland. Af rigsadvokatens beretning for 2000 fremgår det således, at der i 2000 indkom 36 sager omfattet af politiklagenævnssordningen, hvilket var en stigning i forhold til tidligere år på ca. 30 %. Imidlertid fremgår det, af rigsadvokatens beretning for 2001, at der i 2001 indkom 24 sager, hvilket betyder, at sagstallet synes at være tilbage på det tidligere niveau.

De indkomne sager fordeler sig på henholdsvis klager over politipersonalets adfærd og kriminalsager, herunder færdselsager mod politipersonalet. Hertil kommer, at der i 2000 var 3 såkaldte undersøgelsessager efter politiklagenævnsslovens § 17, stk. 2, hvorefter politimesteren har pligt til af egen drift at iværksætte efterforskning, når en person er afgået ved døden eller kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt. I 2001 var der ingen § 17, stk. 2-undersøgelser.

Der er i beretningsåret 2001 afgjort 34 sager mod 13 sager i 2000. Ved årets udgang verserede i alt 12 sager.

Da ordningen er forholdsvis ny, er det vanskeligt at drage større konklusioner. Af de sager, der i løbet af de første 2 år er afgjort, kan det imidlertid udledes, at politiet kun i enkelte tilfælde har kunnet bebrejdes noget i deres tjenesteudøvelse.

For så vidt angår fordelingen af sagerne, herunder deres afgørelse henvises nærmere til rigssadvokatens beretning for 2001 om behandling af klager over politiet i Grønland. Beretningen udgives på både dansk og grønlandsk.

Kapitel 4. Politiets arbejdsopgaver

4.1. Kriminalitetsforebyggelse og tryghedsskabende virksomhed

Det fremgår af retsplejelovens kapitel 1, § 17, at politiet har til opgave at opretholde sikkerhed, fred og orden, at påse overholdelsen af love og vedtægter samt at foretage det fornødne til forhindring af forbrydelser og til efterforskning og forfølgning af sådanne. Nærmere regler for, hvorledes efterforskningen skal udføres, er anført i retsplejelovens kapitel 5, afsnit B.

Opretholdelse af sikkerhed, fred og orden fordrer, at politiet udfører tryghedsskabende virksomhed. I sagens natur udføres denne virksomhed især ved politiets tilstedeværelse blandt befolkningen, ved patruljering og ved et afpasset beredskab til at håndtere den kriminalitet, der måtte opstå. Da byerne er relativt små, og da der findes politi i stort set alle byer, er politiet meget synligt og har nærmest karakter af et udbredt nærpolti.

Politiet udfører også andre tryghedsskabende aktiviteter. Det drejer sig om eftersøgnings- og redningsopgaver, planlægning og gennemførelse af indsatsen ved katastrofesituationer og større politimæssige begivenheder, herunder statsbesøg og lignende.

Politiet skal ikke alene påse, at love og vedtægter bliver overholdt, men det skal også søge at hindre, at kriminalitet overhovedet opstår. Den præventive opgave varetages dels selvstændigt, dels i samarbejde med andre lokale myndigheder, der også har til opgave at yde en indsats på det forebyggende område.

4.1.1. Det politimæssige beredskab

I Grønlands 17 politidistrikter er der etableret et beredskab, hvor politiet inden for alle døgnets 24 timer kan tilkaldes. Hos politiet i Nuuk er stationen som den eneste i Grønland bemandet døgnet rundt.

De øvrige distrikter har en ordning, hvorefter politistationen i dagtimerne fra mandag til fredag er bemandet mellem kl. 08.00 og kl. 16.00, herudover er flere politistationer bemandet fredag og/eller lørdag aften, mens resten af døgnets timer dækkes af en vagtordning fra hjemmet. Vagthavende træffes telefonisk, når man ringer til det lokale politi. Ved større efterforskninger møder stationslederen. Det samme gælder ved redningsaktioner, eller når der i øvrigt skal træffes beslutninger af mere væsentlig betydning. Tilkald af ekstra politipersonale og alarmering af kutterbesætningen foretages af vagthavende.

Da der erfaringsmæssigt altid er tjenestefri politi- og reservebetjente til rådighed i byen, er der ikke etableret beredskabsvagter udover de personer, der er på dagvagt eller den person, der har rådighedsvagt.

Kutterbesætningen har ikke en særlig vagtordning, når den opholder sig i havn. Såfremt nøglepersonalet ikke kan skaffes på grund af ferie eller andre begivenheder, træffes på forhånd

aftale med andre besætningsmedlemmer. Det har ikke vist sig at være et problem at sætte en redningsoperation i værk med politikutteren med endog meget kort varsel.

Til det politimæssige beredskab hører også vagtordningen hos politimesterembedet. Den varetages døgnets 24 timer af en jurist eller en ledende polititjenestemand, som kan kontaktes pr. mobiltelefon. Den vagthavende kontaktes ved fremstillinger, eftersøgnings- og redningsoperationer, fiskerikontrol, politimæssige opgaver, der kræver tilkald fra andre distrikter, samt hændelser, der har interesse udover det lokale distrikt.

Ved katastrofesituationer eller større eftersøgnings- og redningsopgaver oprettes kommandostation (KSN) hos politimesterembedet, jf. herom nedenfor pkt. 4.1.3.1. KSN bemannes med personale fra distriktet samt politimesterembedet og har forberedte kommunikationslinjer og operationsrum med diverse hjælpemidler. Disse faciliteter har været aktiveret flere gange i forbindelse med øvelser og aktuelle hændelser.

4.1.1.2. Målrettede opgaver

Det grønlandske politi løser som den øvrige del af politiet en del af sine tryghedsskabende opgaver ved at udføre kørende og gående patruljering. Det lokale politi har erfaringsmæssigt et godt kendskab til byen og dens befolkning og kan som følge heraf målrette sin almindelige patruljering mod steder og tider, hvor der er et behov for politimæssig tilstedeværelse. I forbindelse med værtshusenes lukketider er det lokale politi ofte til stede.

Til belysning af kontaktfrekvensen mellem politi og befolkning oplyses i Henrik Skydsbjergs undersøgelse vedrørende befolkningen og politiet, at 72 % af befolkningen på et eller andet tidspunkt i livet har haft kontakt med politiet, og indenfor de seneste 2 år har 47 % af befolkningen haft kontakt med politiet.

Politiet i Grønland har oprettet en landsdækkende narkogruppe bestående af 3-4 polititjenestemænd. Narkogruppen har lokaler ved Nuuk politi, men hører administrativt under politimesterembedets fællessekretariat. Gruppen har til opgave at varetage narkoefterforskning på landsplan i Grønland. Narkogruppen tager sig således af sager om indsmugling af narko, registrering af oplysninger om narkotikakriminalitet i Grønland, samarbejde med andre myndigheder såvel i Grønland som udenfor landet og koordinering af større indsatser. Gruppen skal tillige bistå de øvrige distrikter med efterforskning i større narkosager.

Fra tid til anden udføres lokale indsatser mod narkohandel på gaden og mod drikkeri på offentlige pladser. Disse indsatser gentages med mellemrum, idet narkohandelen erfaringsmæssigt genetableres efter en periode.

Politiet har etableret et samarbejde med bevillingshaverne i restaurationsbranchen for at hindre narkoudbredelse ad denne vej og for at bistå med at opretholde et godt restaurationsliv. I Nuuk indkaldes restauratørerne sammen med dørmændene med jævne mellemrum til oriente-

ring om grænserne for magtanvendelse, underretning i konkrete sager og almindelige præventive tiltag med hensyn til narkohandel og ro og orden i byens restaurationsliv.

På færdselsområdet foretages sprit- og fartkontrol. Kontrol af spritbilister udføres ofte i julemåneden og omkring de store højtider ledsaget af kampagnemæssige initiativer. På fartkontrolområdet har den nye "laserpistol" vist sig effektiv. Instrumentet har været anvendt af politiet bl.a. i Nuuk i 1995, hvor det blev udlånt af Rigspolicehens færdselsafdeling. Politikredsen blev i 2001 tildelt fast laserudstyr.

4.1.2. Kriminalpræventive aktiviteter

Kriminalitetsforebyggende virksomhed udføres dels i form af aktiviteter i politiets eget regi, dels ved fællesaktiviteter i kriminalpræventive fora sammen med andre myndigheder. Kriminalitetsforebyggende foranstaltninger generelt er beskrevet i afsnit XIII, der også indeholder kommissionens forslag til en forstærket kriminalitetsforebyggende indsats.

For så vidt angår samarbejdet med andre myndigheder har SSPK-samarbejdet været bedst organiseret og haft den væsentligste betydning. SSPK står i Grønland for:

S – skole/kultur- og undervisningsforvaltningen,
 S – socialforvaltningen,
 P – politiet,
 K – kriminalforsorgen.

Det blev første gang etableret i 1988, hvor et kontaktudvalg bestående af repræsentanter fra forskellige offentlige myndigheder blev sammensat med det formål at bringe kriminaliteten og misbrugsproblemerne (alkohol og hash) blandt børn og unge ned. Udvalget blev oprettet i Nuuk og kom til at danne forbillede for tilsvarende kontaktudvalg i andre grønlandske kommuner.

4.1.2.1. SSPK

I dag er der etableret SSPK-udvalg i de fleste grønlandske politidistrikter. Det er normalt kommunen, der har sekretariatsopgaven og formandskabet i udvalget. Penge til gennemførelse af præventive aktiviteter i form af materialeindkøb, lejrskoleophold, foredrags- og orienteringsvirksomhed betales af kommunen. SSPK har til opgave gennem et organiseret samarbejde at samle kommunale, private og statslige forebyggende indsatser på tværs af forvaltningerne og forebygge ud fra en helhedsforståelse af børn og unges livssituation. I samarbejdet indgår både generelle foranstaltninger, som har betydning for forebyggelse af kriminalitet og misbrug og behandling af konkrete sager og udvalgte sagsområder.

Især i Nuuk har SSPK-arbejdet været prioriteret højt af deltagerne. Det er også her, man har haft de største problemer med ungdomskriminaliteten. Kommunen har afsat midler til en fast sekretær, som er tilknyttet socialforvaltningen, og som får midler herfra. I dette udvalg er po-

litiet repræsenteret ved politimesteren eller vicepolitimesteren samt stationslederen fra Nuuk og en polititjenestemand, som har det kriminalpræventive arbejde som sit speciale. Udvalget træder sammen en gang i kvartalet eller oftere, såfremt særlige aktiviteter kræver det. Konkrete sager behandles efter behov af de involverede udvalgsrepræsentanter.

Under SSPK i Nuuk er nedsat en række ad hoc arbejdsgrupper bestående af pædagoger, forældre, socialmedarbejdere, tidligere misbrugere/kriminelle og politifolk, som efter behov arrangerer studiegrupper, temadage, holder foredrag på skoler og fritidshjem samt afholder børne- og ungdomsarrangementer.

En række pjecer og undervisningshæfter vedrørende forebyggelse af misbrug og kriminalitet er udarbejdet af SSPK i Nuuk. Materialet har en høj informativ og pædagogisk standard og findes både på grønlandsk og dansk. Pjecerne stilles til rådighed for børn og unge i alle landets kommuner og anvendes hyppigt af SSPK i andre distrikter.

4.1.2.2. Distrikternes forebyggende aktiviteter

Foruden SSPK-virksomhed, som de fleste grønlandske distrikter deltager i, udføres også andre forebyggende aktiviteter efter lokalt initiativ. Der findes ikke nogen central registrering af denne virksomhed, men som eksempler herpå kan nævnes, at man i Nuuk har gennemført et intensivt program for unge hårdt belastede kriminelle med aktiviteter og støttevirksomhed. Distriktet har endvidere afviklet færdselskampagner samt kampagner mod drikkeri og hashsalg i bymidten.

Også i andre distrikter har der været gennemført lokale initiativer. Eksempelvis har der i Qaqortoq i 1995 og 1996 været afholdt et antal lejrskoleophold for adfærdsvanskelige børn og kriminalitetstruede unge. Man har tillige udført foredragsvirksomhed, som har været koncentreret om børns og unges behov for omsorg, kærlighed og positive aktiviteter inden for familiens rammer. Endelig har distriktet taget initiativ til at afvikle et "Stop volden" program med deltagelse fra Danmark.

I Paamiut politidistrikt er der en tæt kontakt mellem politiet og ungdomsklubben, hvor man ugentlig mødes fredag og lørdag aften i ungdomsklubben. Politiet i Ilulissat har oprettet en ungdomsklub for 14-18årige. Der afholdes klubaften en gang om ugen, hvor der veksles mellem seriøse emner og leg og spil.

De øvrige distrikter afholder jævnlige foredrag og undervisning på skolerne, fritidshjem og i ungdomsklubberne. Der har i gennemsnit været tale om 5-10 arrangementer pr. distrikt pr. år.

For så vidt angår den objektive kriminalprævention (rådgivning til borgerne om, hvordan man kan beskytte sig imod at blive udsat for kriminalitet) har rundspørgen vist, at der kun findes et enkelt initiativ på dette område. Politiet i Qaqortoq har etableret et samarbejde med byens butiksindehavere om, hvordan man kan indrette forretningerne, således at butikstyveri i højere grad undgås.

I tilslutning hertil kan det oplyses, at kriminalpræventiv rådgivning af teknisk karakter almindeligvis gives i forbindelse med anmeldelse og større tyverisager. Der findes imidlertid ikke en organisation svarende til ”det tekniske sikringsudvalg” eller ”udvalget for kriminalpræventiv rådgivning”, som kendes fra det Kriminalpræventive Råd i Danmark. Politiet har heller ikke en lokalitet i Grønland, der kan præsentere eller rådgive med hensyn til kriminalpræventive hjælpemidler. Det er derfor relativt begrænsede muligheder, politiet her har for at yde en objektiv kriminalprævention.

Til belysning af spørgsmålet om belastningen med hensyn til berigelseskriminalitet, kan det fra kriminalstatistikken oplyses, at denne type forbrydelser udgør ca. 2/3 af det samlede antal kriminallovsovertrædelser. I 2001 vedrørte 3.768 anmeldelser ejendomsforbrydelser (indbrud, tyverier, formueforbrydelser, andre berigelsesforbrydelser, brugstyverier og hærværk) ud af 5.575 anmeldelser i alt.

4.1.2.3. Undersøgelse vedrørende volds- og sædelighedsforbrydelser i Grønland

I 1994 blev der efter en voldsom stigning i den personfarlige kriminalitet iværksat en undersøgelse vedrørende volds- og sædelighedsforbrydelser. Undersøgelsen blev foretaget i samarbejde mellem Grønlands hjemmestyre og politiet. En delrapport på baggrund af oplysninger fra politidistrikterne Ilulissat, Tasiilaq og Uummannaq blev udgivet i december 1994. Delrapporten skulle danne grundlag for en undersøgelse på landsplan, men denne har af økonomiske årsager måttet opgives. Det er imidlertid den almindelige opfattelse, at delrapporten har givet et godt grundlag for at vurdere volds- og sædelighedskriminaliteten samt givet mulighed for at iværksætte sociale og kriminalitetsforebyggende tiltag mod bestemte miljøer.

Om profilerne konkluderes i delrapporten, at gerningsmanden til volds- og sædelighedsforbrydelserne typisk er en mand på mellem 26 og 50 år, ufaglært, med en årlig indkomst under 150.000 kr., og for halvdelen vedkommende med et spiritusproblem. Næsten halvdelen af gerningsmændene har tidligere været i politiets søgelys for tilsvarende kriminalitet. Overtrædelserne er typisk begået om natten under private sammenkomster ofte i gerningsmandens eller forurettedes eget hjem. Gerningsmanden har i langt de fleste tilfælde været påvirket af spiritus.

Såvel politiet som SSPK har i sit kriminalpræventive og forebyggende arbejde anvendt resultaterne af undersøgelsen til at målrette indsatserne.

4.1.3. Håndtering af større politimæssige begivenheder

Denne opgave omfatter en række forskellige aktiviteter. I forbindelse med statsbesøg og større officielle begivenheder har politiet ansvaret for den praktiske afvikling med hensyn til færdselsregulering, modtagelse, eskorte og lignende, ligesom politiet har det sikkerhedsmæssige ansvar. Til sikkerhedsopgaverne yder Rigspolitichefens afdeling G bistand. Planlægningen af

disse aktiviteter udføres som udgangspunkt af politimesterembedet og det pågældende distrikt i forening, medens afviklingen hovedsageligt foregår med distriktets eget personale.

Til større politimæssige begivenheder af operativ karakter hører katastrofeindsats og planlægning vedrørende håndtering af større ulykker, eftersøgnings- og redningsoperationer samt politiindsatser på tværs af distrikterne.

Ved politimesterembedet er der udarbejdet en central katastrofeplan, som omfatter den overordnede planlægning og koordinering af sådanne aktiviteter. Denne planlægning er særligt møntet på flykatastrofer i Kangerlussuaq eller Narsarsuaq, men kan også anvendes på andre ulykker, hvor mange mennesker involveres. Planen er udarbejdet på baggrund af retningslinierne i Rigspolicefens stabshåndbog.

På lokalt niveau har de enkelte distrikter udarbejdet en katastrofe- og beredskabsplan, der involverer de lokale beredskabsmyndigheder, sundhedsvæsen, brandvæsen, politi og andre ansvarlige.

4.1.3.1. Oprettelse af kommandostation og kommandostade

Ved politimesterembedet er der til styring af katastrofesituationer og større redningsopgaver forberedt oprettelse af en kommandostation (KSN) med kommunikationslinier til Sundhedsvæsenet, Grønlands Kommando, Lufthavsvæsenet i Kangerlussuaq og Rigspolicefens kommunikationscenter. For at sikre denne kommunikation er der etableret en permanent præferenceordning, således at politiets telefoner i katastrofe- og beredskabssituationer har prioritet over andre telefoner. Systemet aktiveres automatisk ved overbelastning.

Der er endvidere indrettet direkte tilkobling til Rigspolicefens Edb-afdeling, således at der kan rettes forespørgsel eller foretages registrering i det centrale offerregister.

I politidistriktet oprettes i katastrofesituationer et såkaldt kommandostade (KST), der ledes af stationslederen eller dennes stedfortræder med kommunikationslinier til KSN i Nuuk.

4.1.3.2. Anden planlægning

Politiet deltager i sikkerhedsplanlægningen for flyvepladser i Grønland efter retningslinier givet af Statens Lufthavsvæsen. Til grund for denne planlægning ligger en modelsikkerhedsplan.

Endelig indgår politiet i flysikkerhedsplanlægningen vedrørende ”unormale situationer”. Redningscentralen i Kangerlussuaq foretager således underretning til politimesterembedet ved kapring af luftfartøj under flyvning. På baggrund heraf beslutter politiet, hvilke sikkerhedsmæssige forholdsregler der skal træffes, såfremt luftfartøjet flyver til en grønlandsk destination.

4.1.4. Eftersøgnings- og redningstjeneste

Danmark har i henhold til internationale konventioner vedrørende søfart og luftfart forpligtet sig til at etablere en eftersøgnings- og redningstjeneste på territoriet og det omkringliggende farvand. Det betyder for Grønland, at der skal være en eftersøgnings- og redningstjeneste, der dækker hele iskalotten, de beboede områder og farvandene omkring disse. Opgaven byder på store udfordringer. Den eftersøgning og redning, det drejer sig om, er passagerer fra forulykkede fly, deltagere i de mange ekspeditioner, som bevæger sig over indlandsisen, og fartøjer, der kommer galt af sted i de grønlandske farvande.

4.1.4.1. Ansvarsfordelingen

Ansvar for eftersøgnings- og redningstjenesten i Grønland er tredelt mellem Grønlands Kommando (Kangilinnuit/Grønvedal), Flyredningscentralen i Kangerlussuaq og Politimesteren i Grønland.

Grønlands Kommando har ansvaret for søredningstjenesten, hvilket vil sige eftersøgning og redning af nødstedte skibe af enhver art på eller under havoverfladen. Det gælder uanset om redningsforanstaltningerne udføres fra luften, på søen eller til lands.

Statens Luftfartsvæsen er ansvarlig for flyredningstjenesten. Herved forstås eftersøgninger og redning af nødstedte personer fra et luftfartøj uanset om hjælpeforanstaltningerne udføres fra luften, til vands eller til lands.

Politimesteren i Grønland er ansvarlig for landredningstjenesten, det vil sige eftersøgnings- og redningsoperationer overalt til lands og i lokale farvandsområder.

Det økonomiske ansvar henhører for så vidt angår nødstedte luftfartøjer under Trafikministeriet, for nødstedte skibe under Økonomi- og Erhvervsministeriet, og for nødstedte personer til lands og i lokale farvande under Justitsministeriet.

Politiets redningstjeneste udføres dels lokalt af politidistriktet, dels overordnet af politimesterembedet. Til eftersøgningsopgaverne anvendes politikutterne, når det drejer sig om eftersøgning og redning i de indre farvande. Luftfartøjer chartres hos Grønlandsfly eller Air Alpha til brug ved eftersøgning over større områder, og hvor politikutterne ikke kan nå frem inden for kort tid. Søværnets skibe og helikopter eller fastvingede fly fra Kangerlussuaq og Narsarsuaq anvendes, når det er muligt. Endelig chartrer man lokale fiskefartøjer og turbåde, sne-scootere og hundeslæder.

En eftersøgning kan iværksættes af distriktet eller af politimesterembedet. Det sker, når man får underretning fra pårørende om udeblevne eller ved modtagelse af nødsignaler via Cospas Sarsat-systemet. Distriktet underretter altid politimesterembedet, når en eftersøgning er undervejs. Såfremt der er tale om en operation i mindre skala, overlades det til distriktet at koordinere og gennemføre indsatsen.

Er der derimod tale om en større redningsoperation, overtager politimesterembedet ansvaret for operationen. Eksterne myndigheder underrettes, og kommandostation etableres. Indsatsen ledes i givet fald af politimesterembedets vagt. De forskellige operative aktiviteter gennemføres enten via distriktet eller ved kontakt direkte fra kommandostationen og til de indsatsenheder, der anvendes.

På grund af de meget store udgifter ved eftersøgninger, er det altid politimesterembedets vagt, der disponerer med hensyn til chartring af fly og større skibe.

4.1.4.2. Statistik med hensyn til redningsoperationer

Politiet har mange eftersøgnings- og redningsoperationer hvert år. Det drejer sig især om ekspeditioner, der forulykker på indlandsisen og fiskere og fangere fra det lokale samfund, der kommer ud for uforudsete tekniske problemer eller vejrproblemer, som bevirker, at en eftersøgning må sættes i værk. En opgørelse fra Virksomhedsberetning for Politiet i Grønland over indsatsen de seneste 10 år viser følgende aktiviteter:

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Eftersøgning på land og havet	121	111	111	133	156	139	145	147	136	184
Redningsforanstaltninger	53	62	47	39	39	25	13	19	21	27
Efterlysning af savnede personer	15	10	14	20	4	12	4	31	11	12

4.2. Kriminalitetsforfølgning

Politiets kriminalitetsforfølgning omfatter sagens efterforskning, tiltalerejsning og retslig forfølgning samt fuldbyrdelse af foranstaltningen.

4.2.1. Anmeldelse og efterforskning

Retsplejelovens kapitel 5, afsnit B, omhandler reglerne for efterforskningen. Det fremgår af § 5, at politiet og kommunefogederne af egen drift og med størst mulig hurtighed skal efterforske alle kriminelle handlinger. Ifølge § 6 skal kommunefogederne snarest muligt indberette en forbrydelse til politiet, som herefter overtager den videre efterforskning. Der optages skriftlig beretning (politirapport) af de foretagne efterforskningshandling efter § 7, stk. 3.

Politiets almindelige efterforskningsredskaber er beskrevet i den øvrige del af kapitel 5, herunder betingelserne for beslaglæggelse, ransagning, indgreb i meddelelshemmeligheden, anholdelse, tilbageholdelse/varetægtsfængsling og påtaleopgivelse. Kommissionen har udarbejdet udkast til ændring af reglerne i kapitel 5. Der henvises herved til afsnit X, kap. 6-9, om tvangsindgreb under efterforskningen og udkast til retsplejelov med bemærkninger afsnit XXIII.

4.2.1.1. Distriktets sagsbehandling

Politiet har pligt til at efterforske kriminelle handlinger af egen drift. Indgives en anmeldelse, der ikke kan afvises som åbenbart grundløs, skal efterforskningen iværksættes og gennemføres med størst mulig hurtighed. Det sker i distriktet. Er der tale om en større forbrydelse udpeger stationslederen en eller flere medarbejdere, som får ansvaret for opgaven. I andre tilfælde foretages efterforskningen af den eller de personer, som i forbindelse med den almindelige vagtjeneste møder opgaven.

Langt de fleste politiopgaver kan klares af distriktet selv. I få tilfælde rekvireres assistance udefra. Det kan f.eks. ske i drabssager, hvor efterforskningen er kompliceret. Spørgsmålet om assistance udefra drøftes med politimesterembedet, som herefter kan hente bistand fra andre distrikter eller fra Rigspolitechefens rejseafdeling. Såfremt særlig teknisk bistand er påkrævet, yder Rigspolitechefens tekniske afdeling assistance. Erfaringsmæssigt sker det flere gange om året, at Rigspolitechefens specialafdelinger yder bistand til de grønlandske distrikter.

Obduktionerne udføres som hovedregel af obducenter fra de retsmedicinske institutter i Danmark. Således indgår instituttet i Odense og Århus i en særlig vagtordning om at udføre obduktion i Grønland. Området er reguleret af anordning af 6. september 1988 om ikrafttræden på Grønland af lov om ligsyn mv. Loven omhandler almindelige retslægelige ligsyn samt partiel obduktion og retslægelig obduktion. Politimesteren afgør, om obduktion skal foretages, men kan dog i forening med embedslægen beslutte, at der skal ses bort fra krav om såvel ligsyn som obduktion under hensyntagen til geografisk eller klimatiske forhold. Obducenten tilkaldes af vagthavende ved politimesterembedet. Dette sker 10-20 gange om året.

Enkelte læger tilknyttet det grønlandske sundhedsvæsen kan udføre partielle obduktioner. Såfremt en sådan er tilstrækkelig, undersøges det, om opgaven kan udføres af en af disse læger. Politimesteren drøfter spørgsmålet med embedslægen, som i denne henseende disponerer over de grønlandske læger.

De enkelte distrikter er på lige fod med de danske politikredse forsynet med teknisk udstyr til brug for efterforskningen. Det drejer sig blandt andet om gerningssteds-kufferter med sporsøgningsteknik, udstyr til optagelse af fingeraftryk mm. Endvidere har man kameraer, og der kan rekvireres videoudstyr fra sekretariatet i Nuuk. Båndoptagere og andet udstyr til brug ved aflytning administreres også af sekretariatet ved politimesterembedet.

Sker den kriminelle hændelse i en af distriktets bygder afsendes politimandskab til bygden for at overtage sagen fra kommunefogeden. De indledende og uopsættelige skridt, så som anholdelse og sikring af gerningsstedet, udføres af kommunefogeden. Det samme gælder foreløbige efterforskningsskridt med hensyn til vidner mv.

Distriktet disponerer selv over de enkelte efterforskningsskridt. Det forekommer imidlertid, at vejledning indhentes fra distriktets tilknyttede jurist eller fra embedets sekretariat. Når der er behov for indenretlige efterforskningsskridt, skal distriktet forinden rådføre sig med juristen.

Retningslinier for efterforskning og påtalerejsning er fastlagt i Politimesterens Dagsbefaling II, nr. 4 – anklageinstruksen. På de årlige inspektioner kontrolleres ved stikprøvevis gennemgang af distriktets kriminalsager, at legaliteten er i orden.

Fører efterforskningen ikke til opklaring af det kriminelle forhold, og er der ikke udsigt til, at yderligere efterforskning fører til noget resultat, kan sagen stilles i bero. Stationslederen er bemyndiget til at stille en efterforskning i bero, såfremt mulighederne for at foretage yderligere efterforskningsskridt foreløbigt er udtømte, og der ikke har været kastet mistanke på en eller flere bestemte personer.

Er der tale om at henlægge sagen, fordi beviserne mod en mistænkt ikke kan holde, eller er der tale om en forældelse, har politimesteren ifølge dagsbefalingen alene kompetencen til at henlægge sagen.

Såfremt efterforskningen har ført til, at en bestemt person kan anses skyldig, er stationslederen bemyndiget til at udfærdige bødeforlæg eller anklageskrift i sager vedrørende berigelses-kriminalitet, når den uberettigede (tilsigtede) vinding ikke overstiger 5.000 kr. For så vidt overtrædelsen vedrører vold efter kriminallovens § 60 har stationslederen ligeledes kompetence, såfremt der ikke er sket skade, eller hvor skaden kan karakteriseres som mindre, og der i øvrigt ikke er tale om gentagelse, således at frihedsberøvende foranstaltninger kan komme på tale.

For så vidt angår overtrædelser af særlovgivningen, er det hovedregelen, at beslutning om tiltalerejsning eller afgørelse med bødeforlæg træffes af politimesteren. Når det drejer sig om overtrædelser af færdselsloven, lovgivningen om indførselsafgifter, hjemmestyrets lovgivning om fredning af rensdyr, hundevedtægter, politivedtægter, kommunale vedtægter om dyr og planter, visse sager om overtrædelse af lov om euforiserende stoffer og ukomplicerede overtrædelser af Landstingsforordning om bekæmpelse og forebyggelse af ildebrand, kan stationslederen dog træffe afgørelse.

I stedet for tiltalerejsning eller afgørelse ved bødeforlæg kan sagen henlægges på ringe betydning. Det fremgår af retsplejelovens kapitel 5, § 19, at politiet tager beslutning om sagens forfølgning ved retten eller dens henlæggelse. Af § 19, stk. 2, fremgår det, at tiltale kan undlades i de tilfælde, hvor der ikke skønnes grundlag for tiltale på grund af bevisets stilling.

Det samme gælder de tilfælde, hvor det på grund af det udviste forholds ringe betydning findes rimeligt, at tiltale undlades. Stationslederen er bemyndiget til i mindre grove tilfælde af overtrædelser at anvende denne mulighed for henlæggelse.

4.2.1.2. Politimesterembedets sagsbehandling

Sådanne sager, som stationslederen ikke selv kan træffe afgørelse i med hensyn til tiltalerejsning, bødeforlæg eller henlæggelse, sendes til politimesteren med en indstilling. Sagerne be-

handles herefter af den jurist, der har distriktet som sit ansvarsområde. Efter godkendelse/udarbejdelse af anklageskrift, bødeforlæg eller underretning om påtaleopgivelse returneres sagen til distriktet.

Høring af eksterne myndigheder i forbindelse med særlovssager foretages af embedets jurister.

Under efterforskningen i større sager navnlig vedrørende brandstiftelse, drab, voldtægt og grovere trusler, hvor der kan være mistanke om, at gerningsmanden er psykisk abnorm, sørger embedet for indhentning af en mentalobservation. Når gerningsmanden er pågrebet, foretager Kriminalforsorgen en udvidet personundersøgelse. Distriktet indhenter en lægeerklæring om den psykiske tilstand. Herefter indhenter politimesterembedets jurister en retspsykiatrisk vurdering af, om den pågældende bør mentalobserveres, og i givet fald om en undersøgelse kan finde sted på Dronning Ingrid's Hospital, eller om det er påkrævet at foretage undersøgelsen under indlæggelse på psykiatrisk hospital i Danmark. Den lægefaglige udtalelse bringes i retten af distriktet, som begærer kendelse om mentalobservation. I de tilfælde, hvor observationen skal udføres under indlæggelse, sker det på psykiatrisk hospital i Danmark og i tilfælde af meget farlige personer på sikringsanstalten i Nykøbing Sjælland. Inden der nedlægges påstand om mentalobservation i Danmark, høres rigsadvokaten om påstanden. Disse sagstyper styres altid af politimesterembedet.

4.2.1.3. Antallet af sager

Oplysningerne om sagstal stammer fra Virksomhedsberetning for Politiet i Grønland.

Ser man på det samlede antal anmeldte kriminallovsovertrædelser inden for en 10-årig periode og fordeler dem pr. 1000 indbyggere, tegner sig følgende billede:

Årstal	Kriminallovs- overtrædelser	Overtrædelser pr. 1000 indbyggere
1992	4.906	87
1993	5.173	94
1994	5.355	97
1995	5.517	99
1996	4.940	88
gnms. 1992-1996	5.178	93
1997	5.157	92
1998	4.705	84
1999	5.148	92
2000	5.423	97
2001	5.575	99
gnms. 1997-2001	5.202	93

Der er sket et fald i antallet af kriminallovsovertrædelser i perioden fra 1992 frem til 1998 dog med en række udsving. Går man endnu længere tilbage viser statistikken, at kriminaliteten toppede i 1986 med 6721 anmeldelser vedrørende overtrædelse af kriminalloven, herefter falder tallet med 1-4 % pr. år frem til 1992.

Kriminalitetsniveauet har indtil 1990 ligget over det danske niveau og væsentligt over niveauet på Færøerne. I perioden 1991-1999 har kriminalitetsniveauet været lavere end det danske, hvilket hovedsagelig skyldes et faldende antal anmeldelser vedrørende ejendoms kriminalitet. De seneste par år har kriminalitetsniveauet dog igen ligget over det danske niveau, hvilket navnlig skyldes den personfarlige kriminalitet, herunder sædelighedskriminaliteten.

Ser man isoleret på den personfarlige kriminalitet, er der således tale om et højt sagsantal. Anmeldelserne på denne kategori fordeler sig som følger:

	1992	1993	1994	1995	1996	gnms. 1992- 1996	1997	1998	1999	2000	2001	gnms. 1997- 2001
Drab	9	10	12	5	7	8,6	3	12	10	6	7	7,6
Drabsforsøg	17	30	18	14	14	18,6	8	16	17	18	22	16,2
Vold	383	467	593	602	528	514,6	485	564	595	660	772	615,2
Voldtægt inkl. Forsøg	104	137	119	129	93	116,4	90	142	149	178	191	150,0
Blodskam mv.	67	179	145	109	115	123	191	169	220	250	240	214,0
Anden sæde- lighed	6	5	15	5	32	12,6	13	35	17	13	29	21,4
I alt	586	828	902	864	789	793,8	790	938	1.008	1.125	1.261	1.024,4

Det er vanskeligt at sige noget sikkert om årsagerne til det stigende antal anmeldelser, der eksempelvis ses vedrørende vold gennem de seneste 5 år, men én af forklaringerne skal måske findes i den stigende opmærksomhed omkring den personfarlige kriminalitet, der både er hos politiet og i samfundet som sådant. Voldskriminaliteten har gennem de senere år været genstand for en betydelig offentlig debat. Håndtering af voldssager har samtidig fået en særlig bevågenhed hos politiet. På politiskolen undervises i dag i eksempelvis rigsadvokatens retningslinier om vold begået af samlevende. Den øgede opmærksomhed omkring voldssager har medført, at politiet i 2001 har taget særlige initiativer vedrørende sanktionsniveauet med henblik på så vidt muligt at vende udviklingen i antallet af voldssager. Der henvises nærmere herom til pkt. 4.2.2.5. nedenfor.

Ser man på sagsantallet pr. polititjenestemand, får man med hensyn til kriminallovsovertrædelserne i 2001 – 5.575 sager fordelt på 121 polititjenestemænd, inkl. politiskoleelever – 46 sager pr. mand pr. år.

Det bemærkes i den forbindelse, at det grønlandske politi ikke sonderer mellem ordenspoliti og kriminalpoliti. Samtlige 121 mand er derfor beskæftiget med kriminallovs og særlovsovertræ-

delser. Ordningen er en naturlig følge af, at hverken kriminalloven i materiel forstand eller retsplejeloven i processuel forstand indeholder nogen sondring mellem politiforseelser og justitsforseelser. Ordningen indebærer en fleksibel arbejdstilrettelæggelse med hensyn til sagernes efterforskning.

Ved særligt komplicerede eller krævende efterforskninger indhentes bistand fra Rigspoliti-
chefens rejseafdeling og/eller kriminaltekniske afdeling.

For så vidt angår juristernes sagsbehandling, har antallet af sager de sidste 5 år ligget på mellem 1200-1500 saglistesager årligt.

Henlæggelse af sager, der som ovenfor nævnt i visse tilfælde kan foretages af stationslederen og i øvrigt af embedets jurister, udgjorde i 2001 – 213 kriminallovssager og 131 særlovssager. De blev henlagt med begrundelsen manglende bevis/forældelse/ikke kriminelt forhold/§ 89 i kriminalloven. Samme år blev 79 kriminallovssager og 76 særlovssager henlagt på grund af ringe betydning.

For så vidt angår særlovgivningen, er antallet af anmeldte overtrædelser væsentligt lavere end antallet af anmeldte kriminallovsovertrædelser:

Årstal	Særlovs-overtrædelser	Overtrædelser pr. 1000 indbyggere
1992	1.679	30
1993	1.534	28
1994	1.979	36
1995	1.623	29
1996	1.181	21
gnms. 1992-1996	1.599	29
1997	1.340	24
1998	1.576	28
1999	1.642	29
2000	1.642	29
2001	1.723	31
gnms. 1997-2001	1.585	28

Fordeles det samlede antal særlovsovertrædelser (1.723) på antallet af polititjenestemænd, inklusiv politiskoleelever i 2001 (121), har hver enkelt 14 sager pr. år.

Særlovssager behandles ofte i samarbejde med andre myndigheder. Det gælder f.eks. overtrædelse af told- og skattelovgivningen (Told- og Skattedirektoratet), overtrædelse af lægeloven og veterinærlovene (Sundhedsdirektoratet og Embedslægen) og arbejdsmiljøloven (Det grønlandske Arbejdstilsyn). Særmyndigheden hører om bødens størrelse, tekniske vurderinger, fortolkningsmæssige bidrag og om ankespørgsmålet.

På særlovsområdet har det været overtrædelser af færdselsloven – i 2001 i alt 780 anmeldelser – og overtrædelser af lov om euforiserende stoffer – i 2001 i alt 499 anmeldelser – der har været de mest dominerende kategorier.

For så vidt angår lov om euforiserende stoffer drejer det sig overvejende om indsmugling og omsætning af hash. Der var i Grønland indtil 2001 – bortset fra et tilfælde af 1 gram amfetamin – ikke konstateret andre typer af narkotika end hash. I 2001 blev imidlertid beslaglagt 7,7 gram amfetamin. Lov om dopingmidler trådte i kraft 1. juli 2001. Siden har politiet afsløret to tilfælde af indførsel af dopingmidler til Nuuk. Der er fortsat ikke fundet designer drugs, særligt ecstasy, i Grønland, og det er politiets opfattelse, at disse ikke findes i landet.

Fortjenesten ved indsmugling og omsætning af hash er typisk særdeles stor. 1 gram hash koster i Danmark 20-50 kr., mens det i Grønland – ifølge en landsdækkende undersøgelse foretaget i slutningen af 2001 – kan sælges på gaden for mellem 400-1.000 kr. pr. gram. I et enkelt distrikt har politiet haft oplysninger om priser på op til 2.600 kr. pr. gram. I 1993 foretog politiet med bistand fra Rigspolitechefens narkotikainformation en kortlægning af narkotika-problemets omfang samt en analyse af indsmuglingsvejene og omsætningskanalerne. På denne baggrund tilrettelagde man en strategi, hvorefter den politimæssige indsats rettedes mod bagmændene – i Danmark og i Grønland – og kontrolindsatserne blev koncentreret om person- og gods kontrol ved hovedindfaldsvejene.

Det første initiativ blev et uddannelsesprogram, der satte det grønlandske politi i stand til at anvende moderne efterforskningsmetoder, ny teknik og bedre styring af komplicerede narkosager. Det første narkokursus blev afholdt i 1994. Politikredsen blev endvidere udstyret med teknik til at gennemføre denne type efterforskning, og der blev indledt et nært samarbejde med narkoinformationen og narkopolitiet i Danmark samt med det grønlandske toldvæsen.

Denne indsats har i årene fremefter givet særdeles gode efterforskningsmæssige resultater.

For en nærmere gennemgang af kriminalitetsudviklingen henvises til afsnit XII, kap. 2.

4.2.2. Tiltalerejsning og retlig forfølgning

Reglerne vedrørende tiltalerejsning og retlig forfølgning er anført i retsplejelovens kapitel 5, afsnit C (tiltalens rejsning) og D (domsforhandlingen).

Det fremgår af kapitel 5, § 20, at tiltale rejses ved et af politiet udfærdiget og underskrevet anklageskrift, der indleveres til retten. Anklageskriftet har tidligere som altovervejende hovedregel været udfærdiget på dansk. Politiet havde indtil 2001 ikke tolke ansat til oversættelse af retlige dokumenter. Efter hjemmestyrelovens § 9, stk. 2, kan begge sprog anvendes i offentlige forhold, ligesom det følger af den grønlandske retsplejelovs kapitel 2, § 1, stk. 1, at retssproget er grønlandsk eller dansk. Det er imidlertid kommissionens opfattelse, at anklageskrifter skal foreligge på det sprog – grønlandsk eller dansk – den pågældende forstår. Dette

stemmer i øvrigt overens med intentionerne i politimesterens dagsbefaling II, nr. 4, hvoraf det fremgår, at anklageskrifter udfærdiges med grønlandsk oversættelse, såfremt tiltalte ikke forstår dansk.

En arbejdsgruppe under kommissionen har udarbejdet et forslag vedrørende oprettelse af en central tolketjeneste. Arbejdsgruppen har foreslået, at en sådan tjeneste etableres hos Rigsombudsmanden med to stillinger, som skal afhjælpe behovet for oversættelse af anklageskrifter mv. for anklagemyndigheden. Det er endvidere tanken, at tolkene også skal dække Kriminalforsorgens og anstaltens behov for oversættelse af udtalelser mv. Kommissionen tiltrådte forslaget og anmodede herefter Justitsministeriet om midler, og i Finansloven for 2000 blev der herefter afsat kr. 400.000 til to tolkestillinger. Tolkene er ansat af politimesteren i februar 2001 og har kontorfællesskab med tolken hos Rigsombudsmanden.

Når retten har modtaget anklageskriftet, berammes domsforhandlingen, og anklageskriftet forkyndes i forbindelse med tilsigelse til domsforhandlingen.

Ifølge retsplejelovens kapitel 1, § 22 tilkommer det alene politiet at påtale for den dømmende ret. Der findes således ikke i den grønlandske retsplejelov en regel svarende til den danske om privat påtale eller betinget offentlig påtale.

Værnetingreglerne er anført i kapitel 5, §§ 1-4. Efter hovedreglen i § 1 indbringes en sag for den ret, i hvis kreds handlingen er begået. Kriminalsager kan endvidere indbringes for den ret, i hvis kreds sigtede bor eller opholder sig. Ifølge § 3 skal der ved valget af værneting tages hensyn til, hvor sagen bedst vil kunne opklares, og ved hvilken ret bevisførelsen, herunder navnlig afhøringen af vidner, lettest vil kunne ske.

Vidner har pligt til at afgive forklaring i den retskreds, hvor han/hun er bosat, jf. retsplejelovens kapitel 2, § 13, stk. 1. Afhøring af vidner kan således finde sted ved en anden ret end den dømmende. Reglen er møntet på løsning af problemet med de store grønlandske afstande, hvor det kan være meget dyrt at føre vidnet for den dømmende ret. Subsidiær afhøring er således ikke sjældent anvendt i den grønlandske proces.

Retten eller dens formand kan ifølge kapitel 2, § 13, stk. 2, imidlertid også bestemme, at vidnet skal møde til domsforhandlingen, såfremt sagen er af en sådan betydning, at det er rimeligt at pålægge vidnet at møde, og det må antages, at vidnets forklaring vil være af afgørende betydning ved sagens pådømmelse. Omkostningerne betales i langt de fleste sager af det offentlige, uanset om der sker domfældelse eller ej.

Såvel anklagemyndigheden som tiltalte kan ifølge kapitel 5, § 30, begære vidneførsel.

4.2.2.1. Forelæggelse for højere myndighed

Rigsadvokaten får kun forelagt ganske få sagstyper. Ifølge kapitel 5, § 19, stk. 4, kan der ved ggl. anordning gives nærmere forskrifter om politiets beføjelser med hensyn til tiltalerejsning

og henlæggelse, herunder om og i hvilket omfang spørgsmål af denne art vil være at forelægge for rigsadvokaten eller justitsministeren. Denne adgang til at give forskrifter er ikke udnyttet. Forelæggelsesreglerne er udviklet som en uskreven praksis efter aftale med rigsadvokaten.

På efterforskningsstadiet finder forelæggelse sted, når der kan blive tale om mentalobservation under indlæggelse på et dansk psykiatrisk hospital.

Forelæggelse finder endvidere sted, når der er tale om foranstaltninger efter kriminallovens § 113 om særlige foranstaltninger overfor psykisk abnorme lovovertrædere, og pågældende står over for en tidsubestemt foranstaltning. Det samme gælder, når det drejer sig om anbringelse på psykiatrisk ledet anstalt under Kriminalforsorgen i Danmark på ubestemt tid efter kriminallovens § 102, stk. 3.

Når den tidsubestemte foranstaltning skal vurderes på ny af retten efter reglerne i kriminallovens §§ 113, stk. 3, og 108, stk. 2 og 3, forelægges anklagemyndighedens påstand for rigsadvokaten.

Ved kriminalitet begået af landstings- og landsstyremedlemmer vil rigsadvokaten ligeledes få forelagt spørgsmålet om eventuel tiltalerejsning.

Har en sag én gang været forelagt for rigsadvokaten, vil den løbende blive forelagt efterfølgende uanset foranstaltningspåstanden.

4.2.2.2. Tiltalerejsning ved distriktet

Politimesterens Dagsbefaling II, nr. 4, giver nærmere retningslinier for kompetencefordelingen mellem politimesterembedet og distriktet ved afgørelse af spørgsmålet om tiltalerejsning/påtaleopgivelse. Kompetencefordelingen er i øvrigt nærmere beskrevet i pkt 4.2.1.1. og 4.2.1.2.

Når politimesteren eller distriktet i de små sager har besluttet, at der skal rejses tiltale, indbringes anklageskriftet for retten. I de tilfælde, hvor distrikterne selv behandler sagen, er der i dagsbefalingen givet vejledning om bødestørrelserne. Distriktet har endvidere fået en paradigmasamling med anklageskrifter til brug for egne tiltalerejsninger.

Stort set alle sager indbringes for kredsretterne som 1. instans. Ifølge retsplejelovens kapitel 1, § 13, henlægges således samtlige retssager, skifte-, faderskabssager og umyndiggørelse samt notarialforretninger til kredsretten.

Det fremgår dog af kapitel 1, § 13, stk. 2, at sagerne for de områder, der ikke er omfattet af kommunalinddelingen, skal indbringes for landsretten som 1. instans. Det drejer sig om kriminalsagerne fra Thule Air Base (tidligere også Kangerlussuaq), som indbringes for landsretten i Nuuk og føres af politimesterembedets jurister.

Det kan imidlertid også ske, at landsretten behandler sager i 1. instans, hvor juridisk eller anden speciel indsigt er af særlig betydning. Ifølge kapitel 1, § 15 træffer landsdommeren beslutning herom efter indstilling fra kredsdommeren eller efter begæring af tiltalte eller anklagemyndigheden. Denne hjemmel anvendes sjældent i praksis. Herudover er en række særlovssager i medfør af lovgivning henlagt til Grønlands Landsret i 1. instans, jf. nærmere herom afsnit VI, kap. 3.1.2.

Politianklagerne møder i alle typer sager. Den jurist i embedet, der har ansvar for det pågældende distrikt, rådgiver telefonisk eller eventuelt skriftligt den mødende anklager. Rådgivningen foregår løbende og som oftest uformelt. Ved valg af anklager tages der hensyn til, hvilket sprog den tiltalte anvender. Det er altid muligt at vælge en grønlandsk talende anklager ved kredsrettens behandling af sagerne.

Politifolkene får i deres grunduddannelse undervisning i anklagevirksomhed. Her får de lejlighed til at øve anklagerens rolle under domsforhandlingen. Denne uddannelse genopfriskes i det senere forløb under efteruddannelsen og for udvalgte politifolk tillige under lederuddannelsen.

Tidligere mødte embedets jurister også i kredsretten, når politiansatte var tiltalt eller det drejede sig om særligt komplicerede sager. Dette gik man i begyndelsen af 1990'erne bort fra, idet den juridisk uddannede anklager gav ubalance i forholdet mellem på den ene side den læge kredsret og på den anden side anklageren.

I 2001 blev 610 kriminallovsovertrædelser og 99 særlovsovertrædelser afgjort ved tiltalerejsning for langt de flestes vedkommende i kredsretten og for enkelte sagers vedkommende i landsretten.

4.2.2.3. Afgørelse ved bødeforlæg

Efter retsplejelovens kapitel 5, § 21 kan politiet lade sagen afgøre ved et bødeforlæg, såfremt sigtede erkender sig skyldig og ønsker en sådan afgørelse samt eventuelt tåler konfiskation. Bødeforlægget påtegnes med oplysning om, at sagen afgøres udenretligt.

Kompetencereglerne vedrørende udfærdigelse af bødeforlæg er fastlagt i dagsbefaling II, nr. 4. Distriktet er også her bemyndiget til at afgøre de små sager. Paradigmasamlingen anvendes som grundlag for udfærdigelse af bødeforlægget.

I 2001 blev 912 kriminallovssager og 786 særlovssager afgjort ved udenretlig bødevedtagelse.

4.2.2.4. Ankesagsbehandling

Kredsrettens afgørelse indberettes til embedet, der herefter – i de tilfælde, hvor anklagemyndigheden ikke har fået medhold i sin påstand – tager stilling til, om der skal ske anke, eller om

dommen kan tiltrædes. Det er hovedreglen, at politimesteren alene afgør, om sagerne skal ankes. Ved særlovsovertrædelser høres dog den relevante særmyndighed om spørgsmålet.

Den overordnede anklagemyndighed øver som udgangspunkt ikke indflydelse på ankespørgsmålet. Kun i særlige tilfælde – når rigsadvokaten tidligere har fået forelagt sagen – vil ankespørgsmålet blive indbragt for rigsadvokaten.

Der er således ikke de samme begrænsninger med hensyn til initiativanker, som gælder i danske straffesager. En dom vil normalt blive anket, såfremt afgørelsen af anklagemyndigheden vurderes materielt forkert – såvel med hensyn til bevisvurderingen som med hensyn til foranstaltningens udmåling. Det hænder, at anklagemyndigheden også indbringer sager med påstand om mindre indgribende foranstaltning end den ved kredsretten idømte. Dette gælder f.eks. ved afgørelser, hvor kredsretten har idømt anstaltsanbringelse i tilfælde, hvor der efter ”praksis” ikke har været grundlag herfor.

I ankesagerne ved Grønlands Landsret er det som udgangspunkt den jurist ved politimesterembedet, der har ansvar for distriktet, der møder som anklager. I mindre ankesager, der behandles uden for Nuuk bemyndiges dog til tider distriktet til at give møde i landsretten på vegne af anklagemyndigheden. Ankesager behandles uden for Nuuk, når der skal føres bevis, og det ikke drejer sig om en bagatelforseelse. I sådanne tilfælde sættes landsretten i den kreds, hvor sagen har været behandlet i 1. instans. Dette er en forholdsvis ny udvikling, idet stort set alle ankesager tidligere blev behandlet ved landsrettens hjemting på baggrund af kredsrettens retsbog. Udviklingen har de senere år medført en stigende rejseaktivitet for embedets jurister.

Normalt samles en række ankesager til afvikling under samme rejse. Anklager, bisidder (en advokat) og retten rejser herefter til tingstederne og afvikler kriminalsager. Såfremt det er muligt, gøres brug af politiets kuttere.

Som bisidder i landsretssagerne anvendes jurister og advokater i Grønland. I dag findes kun enkelte grønlandsktalende jurister, og for tiden er der ingen grønlandske jurister ansat ved Grønlands Landsret og politimesterembedet. Der er derfor altid tolk tilstede under domsforhandlingen, når vidner eller tiltalte er grønlandsk talende og ønsker en tolk.

Såfremt sagen i 1. instans er afgjort af Grønlands Landsret, virker Østre Landsret som appelinstans. Østre Landsret foretager som udgangspunkt 1 årlig tjensterejse til Grønland med henblik på behandling af såvel civile sager som kriminalsager. Ved Østre Landsrets behandling af sager i Grønland er domsmændene grønlandske, anklageren en jurist fra rigsadvokatens kontor og forsvareren kommer fra et grønlandsk eller dansk advokatkontor. Politimesterembedet deltager ikke i domsforhandlingen af disse sager.

En af Grønlands Landsret afsagt ankedom kan ifølge retsplejelovens kapitel 6, § 22 undtagesvis efter Procesbevillingsnævnets tilladelse indbringes for Højesteret, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Det samme gælder sager afgjort af Østre Landsret som 2. instans.

Disse ankesager behandles ligeledes af rigsadvokaten. Det sker yderst sjældent, at Højesteret tager stilling til en grønlandsk kriminalsag.

4.2.2.5. Initiativer vedrørende sanktionsniveau i voldssager

Voldskriminaliteten har som nævnt under pkt. 4.2.1.3. ovenfor gennem de senere år været genstand for en betydelig offentlig debat. Der har i den forbindelse været rejst kritik af foranstaltningsniveauet. Således har det været gjort gældende, at niveauet generelt er for lavt og herved bl.a. ikke i tilstrækkelig grad har tilgodeset befolkningens retsfølelse. På denne baggrund blev det efter aftale med rigsadvokaten besluttet, at der skulle indbringes et antal egne prøvesager for de grønlandske domstole med henblik på at opnå en generel skærpelse af sanktionsniveauet i voldssager.

I forbindelse med inspektion i de enkelte politidistrikter samt på to møder for stationsledere blev der orienteret om bestræbelserne på at opnå en generel skærpelse af sanktionsniveauet.

Fra den 1. januar 2001 blev der indbragt et antal prøvesager, hvoraf flere blev behandlet som ankesager i Grønlands Landsret. Domstolene fulgte generelt anklagemyndighedens påstand om skærpelse af sanktionsniveauet. På trods af sagernes mange individuelle elementer var det muligt at udlede enkelte retningslinier for foranstaltningsudmålingen.

Der blev på denne baggrund – og efter forelæggelse for rigsadvokaten – den 1. maj 2001 udsendt en cirkulæreskrivelse til de enkelte politidistrikter indeholdende retningslinier vedrørende vold og fastsættelse af foranstaltning i voldssager. Med udsendelsen af disse retningslinier er der fra politiets side lagt op til en skærpelse af sanktionsniveauet i voldssager.

De nye retningslinier betyder, at der særligt for så vidt angår den grove vold (vold af særlig grov karakter, særlig rå eller brutal vold, mishandling, vold mod børn, gadevold samt hævn- og chikanevold), som udgangspunkt nedlægges påstand om idømmelse af frihedsberøvende foranstaltninger typisk i form af anbringelse i anstalt. Helt undtagelsesvist vil der kunne nedlægges påstand om enten forsorgsdom og tillægsbøde eller betinget dom og tillægsbøde, hvis der alene foreligger ringe skade og/eller flere formildende omstændigheder er tilstede.

For så vidt angår øvrige voldssager (restaurationsvold, selskabsvold, familievold, vold på arbejdsplads og tilfældig konfliktvold) nedlægges som udgangspunkt påstand om forsorgsdom eller betinget dom – alt efter om gerningsmanden har et forsorgsbehov. I begge tilfælde nedlægges tillige påstand om tillægsbøde med henblik på at tilvejebringe en følelig straksreaktion. Foreligger der en eller flere skærpene omstændigheder, vil der, også for så vidt angår denne type voldssager, kunne nedlægges påstand om anstaltsanbringelse.

Uagtet der er lagt op til en generel skærpelse af foranstaltningsniveauet, vil et voldsforhold – hvor der foreligger særligt formildende omstændigheder – fortsat kunne afgøres med bøde. Den nye tiltalepraksis indebærer således ikke blot en generel skærpelse, men også en større

differentiering, idet foranstaltningerne må forventes at omfatte alt fra bøde til anstaltsanbringelse.

4.2.3. Fuldbyrdelse af foranstaltninger

Politiet har ifølge retsplejelovens kapitel 7, § 25, stk. 1, ansvaret for fuldbyrdelse af domme i kriminalsager og af vedtagne bøder og konfiskationer. Fuldbyrdelse kan ifølge kapitel 7, § 26 ske, når ankefristen er udløbet, eller når begge parter frafalder anke. Ifølge kapitel 6, § 17 er ankefristen 14 dage efter domsafsigelsen.

Såfremt dommen er afsagt af ankeinstansen, kan den ifølge kapitel 7, § 26 straks fuldbyrdes, medmindre dommen indeholder særlige bestemmelser om fuldbyrdelsen.

Såfremt Procesbevillingsnævnet giver adgang til at indbringe sagen for Højesteret, bortfalder fuldbyrdelsesadgangen, og en iværksat fuldbyrdelse skal afbrydes, jf. kapitel 7, § 26, stk. 3.

Kompetencen til at fuldbyrde frihedsforanstaltninger er i praksis uddelegeret til embedets jurister. Distrikterne er bemyndiget til at iværksætte inddragelse af bøder og sammen med Kriminalforsorgen at fuldbyrde forsorgsdomme.

4.2.3.1. Anstaltsanbringelse

Anbringelse i anstalt foretages efter aftale med anstaltslederen ved den pågældende anstalt. Når dommen er kontrolleret, giver juristen sagen et fuldbyrdelsesstempel, og anstalten modtager herefter akterne til opbevarelse under fuldbyrdelsen. Se nærmere herom afsnit XVI, kap. 6.

Valget af anstalt beror dels på den dømtes geografiske tilhørsforhold, dels den aktuelle anstaltskapacitet. Månedlige rapporter over belægsituationen ved hver af de 3 anstalter samt en oversigt over mulige prøveløsladelser danner grundlag for overvejelserne. Endvidere tages der hensyn til de dømtes arbejdsmuligheder, sociale relationer og hensyn til eventuelle forurettede, navnlig i sædelighedssager.

De nærmere regler vedrørende anbringelsesstedet og overførsel til anden anstalt under fuldbyrdelsen eller fuldbyrdelse i detention findes i politimesterens bekendtgørelse om anstaltsophold i Grønland af 15. maj 1999 og bestemmelse om fordeling og overførsel mellem anstalterne for domfældte i Grønland af 1. april 1999.

Anbringelse og overflytning til anden anstalt har erfaringsmæssigt kun givet anledning til ganske få klagesager – 3 til 4 på årsbasis. Politimesterens afgørelse kan indbringes for Kriminalforsorgsnævnet, der behandler klagen.

Såfremt den dømte har været tilbageholdt under sagens behandling, overflyttes vedkommende efter domsafsigelsen fra distriktets detention til fuldbyrdelsesanstalten forudsat, at der er

plads. Dette sker under ledsagelse af en polititjenestemand. Transportantrejser er reguleret i Politimesterens Dagsbefaling I, nr. 7.

Hvis den dømte har været tilbageholdt i anstalten, overføres vedkommende til fuldbyrdelses-cellen, hvorefter han eller hun overgår til regulær fuldbyrdelse i henhold til bekendtgørelsen om anstaltsophold.

Kriminallovens regler om fuldbyrdelse i anstalt er sparsomme. § 103 giver enkelte brede rammer. Den dømte skal således så vidt muligt beskæftiges med arbejde, han er egnet til, eller, i det omfang det findes formålstjenligt, oplæres i et passende erhverv. Det skal tilstræbes, at beskæftigelsen finder sted uden for anstalten, og han skal have betaling for sit arbejde. Udgifter til forplejning og ophold i anstalten fradrages i arbejdslønnen. Han kan meddeles udgangstilladelse i kortere tidsrum. Når det er formålstjenligt, og der ikke er fare for misbrug, kan han endvidere meddeles tilladelse til ophold uden for anstalten til deltagelse i undervisning eller beskæftigelse hos en arbejdsgiver.

Justitsministeren kan efter § 120, stk. 2, i kriminalloven fastsætte nærmere regler om fuldbyrdelse af foranstaltninger. Denne kompetence er delegeret til Politimesteren i Grønland, der har udarbejdet den omtalte bekendtgørelse om anstaltsophold.

Kommissionens overvejelser og forslag vedrørende fuldbyrdelse af domme med frihedsberøvende foranstaltninger i øvrigt er beskrevet ovenfor i afsnit XVI, kap. 6.

4.2.3.2. Ledelse af de grønlandske anstalter

Ifølge kriminallovens § 122 er det politimesteren, der forestår ledelsen af Kriminalforsorgens anstalter inden for den bemyndigelse, der er givet ham af justitsministeren og Kriminalforsorgsnævnet. Kompetencen omfatter ledelse af og kontrol med dømtes fuldbyrdelsesforløb og anvendelse af disciplinære regler mv. Rammerne for fuldbyrdelse er afstukket i ovennævnte bekendtgørelse om fuldbyrdelse af anstaltsophold. Den ledende anstaltsleder, der tillige er daglig leder af anstalten i Nuuk, varetager den daglige overordnede ledelse og koordinering af anstaltssektoren i Grønland. Organisatorisk er den ledende anstaltsleder – i forhold til politimesteren – souschef for anstaltssektoren og har i den forbindelse den løbende kontakt til Politimesteren i Grønland. Den ledende anstaltsleder skal bl.a. føre tilsyn med de to mindre anstalter, der til daglig ledes af en anstaltsleder. De 3 anstaltsledere er inden for rammerne af bekendtgørelsen ansvarlige for fuldbyrdelsen. Den ledende anstaltsleder rapporterer om fuldbyrdelsesforløbet til politimesterembedet og indberetter iværksatte disciplinære skridt. Ved tungere disciplinærforanstaltninger træffer politimesteren afgørelsen. Det drejer sig f.eks. om udelukkelse fra fællesskab i fritiden i mere end 7 døgn og om udelukkelse fra alt fællesskab (isolation).

Ledelse og tilsyn med anstaltens drift er i praksis placeret hos vicepolitimesteren. En ensartet anvendelse af bekendtgørelsens disciplinære regler sikres ved gennemgang af disciplinær-

rapporterne. Det grønlandske Kriminalforsorgsnævn er i øvrigt rekursinstans for disse afgørelser, hvilket meddeles såvel mundtligt som skriftligt til den dømte.

Direktoratet for Kriminalforsorgen administrerer de grønlandske anstalters bygninger, materiel, personale, lønninger og uddannelse. Politimesterembedet deltager i tilrettelæggelsen og gennemførelsen af anstalts- og kriminalforsorgsmedarbejdernes uddannelse.

4.2.3.3. Kriminalforsorgsnævnet

Det grønlandske Kriminalforsorgsnævn har ifølge kriminallovens § 121, stk. 2, landsdommeren som formand og er i øvrigt sammensat af medlemmer fra Arbejds- og Socialdirektoratet, politimesteren, forsorgslederen, overlægen i psykiatri ved Dronning Ingrid's Hospital, 2 medlemmer udpeget af Grønlands Landsråd (i dag Landstinget) og 1 medlem udpeget af De Grønlandske Kommuners Landsforening (Kanukoka).

Kriminalforsorgsnævnet er placeret som et mellemlid mellem centralstyrelsen i Danmark og de udøvende organer i Grønland – Kriminalforsorgen i frihed, politimesteren og de grønlandske anstalter. Udover at fungere som stedlig central ledelse har nævnet til opgave at etablere et snævert samarbejde mellem de øvrige grønlandske styrelser – socialvæsenet, psykiatrien – og borgernes almene interesser og synspunkter gennem en politisk repræsentation i nævnet.

Kriminalforsorgsnævnets virke reguleres ved Justitsministeriets Forretningsorden af 26. november 1996 for Det Grønlandske Kriminalforsorgsnævn. Udover spørgsmålet om prøveløsladelse behandler nævnet generelle spørgsmål vedrørende Kriminalforsorgen i Grønland og konkrete sager vedrørende overtrædelse af betingelserne for prøveløsladelse fastsat af nævnet, klager over afgørelser truffet af lederen af Kriminalforsorgens institutioner (politimesteren eller forsorgslederen), samt tvivlsspørgsmål med hensyn til politimesterens og forsorgslederens indbyrdes kompetence. Nævnets afgørelser kan indbringes for Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Nævnet holder møde ca. 1 gang om måneden, hvor et fast punkt på dagsordenen er aktuelle prøveløsladelser. Politimesteren koordinerer sagsbehandlingen, indhenter udtalelser fra fuldbyrdelsesstedet, den frie kriminalforsorg og eventuelt andre involverede myndigheder samt foreligger sagen for nævnet. Et cirkulære af 8. oktober 1993 med senere ændringer vedrørende behandling af prøveløsladelser og et notat af samme dato vedrørende ”udstationering af dømte” er udarbejdet af politimesteren.

4.2.3.4. Fuldbyrkelse i detentionerne

Et stigende belæg i anstalterne har medført uacceptabelt lange ventetider på fuldbyrkelse. Dette har medført, at politiet fra 1993 har benyttet detentionerne til fuldbyrkelse af anstaltsdomme. Da ordningen startede, var det hensigten, at kun de meget korte anstaltsdomme skulle finde sted i detentionen, men i takt med de stigende behov er også anstaltsdomme på mere end 3 måneder fuldbyrdet i lokale detentioner.

Det er hovedsagelig kun de bedste detentioner, der anvendes til fuldbyrdelse. Under Folketingets Ombudsmands anstaltsinspektion i efteråret 1993 tilså han distrikternes detentioner syd for Nuuk. Han tilkendegav i den forbindelse, at de var af en sådan standard, at det ville være ubetænkeligt at gennemføre fuldbyrdelse af anstaltsdomme her. Ombudsmanden foretog igen inspektion af detentioner i Grønland i 1999. Inspektionen er omtalt i Folketingets Ombudsmands beretning for 1999.

Som grundlag for fuldbyrdelse i detentionen anvendes den ovenfor omtalte bekendtgørelse vedrørende fuldbyrdelse af anstaltsophold i en tillempet form. Hjemmelen til at fuldbyrde i detentionen er fastlagt i en til bekendtgørelsen hørende bestemmelse. Herved sikres, at fuldbyrdelsesvilkårene er de samme, hvad enten fuldbyrdelsen finder sted i detentionen eller i anstalten. Opsyn og administration af den detentionsanbragte varetages af det stedlige politi. Ofte er det stationslederen selv, der varetager opgaven.

Som udgangspunkt afsønes højst 6 måneder i detentionen. Ved længerevarende anstaltsdomme kan den dømte udsluses det sidste stykke tid af fuldbyrdelsen via distriktet, hvor han kan genoptage sit arbejde, udbygge kontakten til familien og opbygge sit netværk i egen kommune. Der har været gode erfaringer med denne fuldbyrdelsesform. De dømte ytrer ofte selv ønske om at afslutte et længere fuldbyrdelsesforløb på denne måde eller ved kortere anstaltsophold at blive i hjemkommunen.

Domme lydende på anstaltspåbegyndt tilsyn (30 dage max) afsønes næsten altid i detentionen.

I takt med at anstaltskapaciteten i de to små anstalter i Aasiaat og Qaqortoq blev udvidet, og det samlede antal indsatte i 1997-1998 faldt, reduceredes fuldbyrdelserne i denne periode tilsvarende i detentionerne.

Antallet af fuldbyrdelsesdøgn i detentionen er imidlertid steget igen, navnlig i 2001, jf. opgørelsen i afsnit XVII, kap. 1.1.2.

Den seneste stigning i anvendelsen af politikredsens detentioner skal formentlig primært søges i tre forhold. For det første må det antages, at initiativerne til skærpelsen af sanktionsniveauet i voldssager i 2001, jf. herom pkt. 4.2.2.5. har medført en stigning i antallet af domme til anstaltsanbringelse. For det andet må effekten af den skærpede praksis antages at være blevet forstærket ved en kraftig stigning i antallet af voldsanmeldelser fra 2000 til 2001, jf. herom pkt. 4.2.1.3. For det tredje har en samlet stigning i antallet af anmeldelser af sædelighedsforbrydelser gennem de senere år været medvirkende årsag til, at flere personer er idømt anstaltsanbringelse.

Fra stationsledernes side er der rejst kritik af ordningen med fuldbyrdelse i detentionerne, idet arbejdet med at tilse og logere dømte tilsvarende begrænser det egentligt politiarbejde. Det er imidlertid kommissionens opfattelse, at fuldbyrdelse af hensyn til den dømte også bør kunne

foretages i kortere perioder i detentionen i nærheden af den dømtes bopæl. Der henvises til afsnit XVI, kap. 3 om nærhedsprincippet.

Der henvises i øvrigt om anvendelsen af detentionerne og indretningen af disse til afsnit XVII.

4.2.3.5. Anbringelse i en psykiatrisk ledet anstalt under Kriminalforsorgen i Danmark

Grønlandske kriminelle kan idømmes foranstaltning på ubestemt tid i en psykiatrisk ledet anstalt under Kriminalforsorgen i Danmark efter kriminallovens § 102, stk. 3. Fuldbyrdelsen sker i Anstalten ved Herstedvester, hvor der er indrettet en særlig grønlænderafdeling. Politimesteren har ikke noget ansvar for fuldbyrdelsesforløbet, der hører under anstalten og Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Som påtalemyndighed er politimesteren ansvarlig for at indbringe spørgsmålet om prøveløsladelse eller hjemtagning til Grønland efter reglerne i kriminallovens § 108. Efter § 108, stk. 3, skal spørgsmålet herom første gang prøves 3 år efter dommen og derefter hvert andet år. Såfremt bistandsværgen, den dømte eller Kriminalforsorgen anmoder herom, skal politimesteren ligeledes indbringe spørgsmålet for retten.

Foranstaltningssagerne forberedes altid af embedets jurister uanset, hvilket distrikt de henhører under. Sagen sendes ca. 6 måneder før fristens udløb til udtalelse hos fuldbyrdesmyndigheden, der afgiver en udtalelse. Endvidere indhentes en udtalelse fra kriminalforsorgen. Såfremt hjemtagning til en grønlandsk anstalt kan komme på tale, høres anstaltslederen i Nuuk og eventuelt Retslægerådet i tilfælde af lægefaglige tvivlsspørgsmål. rigsadvokaten får herefter sagen forelagt med politimesterens indstilling. Når den kommer retur, fremsendes sagen til distriktet med påtalemyndighedens påstand, de oprindelige dokumenter og dokumenterne vedrørende fuldbyrdelsesforløbet med henblik på indbringelse for kredsretten.

I Kredsretten møder en polititjenestemand. Såfremt den dømte ikke er til stede i Grønland, udsættes sagen med henblik på subsidiær afhøring i Danmark, eller den dømte deltager i retsmødet under anvendelse af fjernkommunikation med billede (videokonferenceudstyr).

Kredsrettens afgørelse kan ankes til Grønlands Landsret. Med anken kan sagen sammenlagt strække sig over mere end 12 måneder, efter at de oprindelige udtalelser er indhentet, og det hænder derfor, at der indhentes supplerende udtalelser til brug for ankesagen. En jurist fra politimesterembedet møder ved sagens behandling i 2. instans.

Med hensyn til selve udslusningsforløbet fra Herstedvester til en grønlandsk anstalt, har der udviklet sig en bestemt praksis. Overførsel indstilles af Herstedvester, når den dømte har gennemløbet en tilfredsstillende udvikling med hensyn til:

- en stabil psykisk periode,
- en stabil disciplinær periode,

- et antal ledsagede udgange uden problemer,
- et antal uledsagede udgange uden problemer, og
- i fortsættelse heraf en eller flere vellykkede ferierejser til Grønland.

Ved en foranstaltningsændringsdom overføres den dømte til en grønlandsk anstalt på ubestemt tid. Her opholder han sig typisk 1-2 år før spørgsmålet om prøveløsladelse indbringes for retten i henhold til § 108, stk. 3. Den afsluttende prøveløsladelse foretages til hjemkommunen med tilsyn af Kriminalforsorgen.

En mulighed for administrativt at overføre til grønlandsk anstalt blev gennemført ved lov nr. 476 af 12. juni 1996. Med denne ordning kan der foretages udstationering til grønlandsk anstalt, hvor det er muligt og sikkerhedsmæssigt forsvarligt. I hvilket omfang denne ordning har forbedret mulighederne for overførsel til en grønlandsk anstalt er endnu for tidligt at udtale sig om, idet ordningen indtil 2001 kun har været anvendt i enkelte tilfælde.

I 1993 blev foretaget en undersøgelse vedrørende det gennemsnitlige fuldbyrdelsesforløb i Herstedvester. Undersøgelsen viste, at blandt de på daværende tidspunkt anbragte var fuldbyrdelsestiden gennemsnitligt 5 år og 1 måned. De seneste 10 hjemsendte forud for dette tidspunkt havde et gennemsnitligt ophold i anstalten på 4 år og 10 måneder. Kommissionen har endvidere foretaget en undersøgelse vedrørende tidsbestemthed – en beskrivelse heraf findes i afsnit XV, kap. 2.7.

4.2.3.6. Anbringelse på psykiatrisk hospital i Danmark

Efter kriminallovens § 113, stk. 1, er der hjemmel til at anbringe en psykisk abnorm gerningsmand på hospital eller anden institution i Danmark om fornødent. Den dømte anbringes på Amtshospitalet i Nykøbing Sjælland, Sikringsanstalten samme sted, Psykiatrisk afdeling på Risskov hospital eller i en institution for personer med vidtgående fysisk eller psykisk handicap. I dommen tages der stilling til spørgsmålet om anbringelsesstedet – sikringsanstalt, psykiatrisk hospital i Danmark eller institution for psykisk handicappede. Det er herefter op til en læge at afgøre, om den pågældende skal være anbragt på lukket eller åben afdeling. Politimesteren har ikke noget ansvar for selve fuldbyrdelsesforløbet. Politimesteren får imidlertid forelagt spørgsmålet om kortvarig udstationering, feriefrirejse og udgangsforløb. Opholdet administreres i øvrigt efter de danske regler om afsoning i sådanne institutioner.

Det grønlandske sundhedsvæsen har det økonomiske ansvar for behandlingen, ligesom sundhedsvæsenet står for betaling af ferierejser og lignende.

Politimesteren har som påtalemyndighed ansvar for at indbringe spørgsmålet om foranstaltningsændring i henhold til reglerne i kriminallovens § 113, stk. 3, jf. § 108, stk. 3, første gang 3 år efter dommen og efterfølgende hvert andet år. Politimesteren har endvidere pligt til at indbringe sagen for retten på den dømtes, bistandsværgens og vedkommende institutions eller hospitals begæring.

Sagerne behandles af embedets jurister og efter samme retningslinier som anført ovenfor under pkt. 4.2.3.5. Det er hovedreglen, at Retslægerådet høres med hensyn til det psykiatriske skøn. Alle sager forelægges for rigsadvokaten.

Med hensyn til udslusningsforløbet, har de behandlende myndigheder ved indstilling om overførsel fra Danmark til Grønland hidtil lagt til grund:

- at der har været tale om psykisk stabilitet i en længere periode,
- at patienten er anbragt på en åben afdeling,
- at patienten er velmedicineret,
- at åbenlyse psykotiske symptomer ikke længere er tilstede,
- at kun få disciplinære overtrædelser har fundet sted, og
- at der er foretaget vellykket ferierejse til Grønland.

I midten af 1990'erne har det i en periode voldt problemer, at få tilbageført psykisk dømte til Grønland, idet psykiatrisk afdeling på Dronning Ingrid's Hospital ikke har været indstillet på at modtage de pågældende til trods for, at man fra dansk side lægefagligt har erklæret dem egnede. Således har der ved høring af behandlingshospitalet i Danmark og Dronning Ingrid's Hospital i Grønland været uoverensstemmelse om patientens egnethed til overførsel. En sådan uoverensstemmelse har både anklagemyndigheden og retsvæsenet vanskeligt ved at behandle. Resultatet har været, at man ikke har kunnet få overført en række af de behandlingsdømte, som skønnedes færdigbehandlede til udslusning på Dronning Ingrid's Hospital i Grønland (i 1996 – 7 personer). Der henvises nærmere herom til afsnit XVI, kap. 2.8.

Såfremt der kan opnås enighed mellem de behandlende institutioner om overførsel, udarbejdes en udslusningsplan, som koordineres af Kriminalforsorgen i Grønland. Der henvises nærmere til afsnit XVI, kap. 7.9.2.

4.2.3.7. Fuldbyrkelse af bødeførelser

Bøder og beløb, der er konfiskeret kan efter reglen i retsplejelovens kapitel 7, § 25, stk. 2, inddrives ved udlæg og tilbageholdelse i løn og andre udbetalinger.

Bøderne administreres centralt af politimesterembedet over et bøde-/sagsomkostningssystem, som automatisk ajourfører indbetalinger og fremsender rykkere mm. Sagsbehandlingen foretages ved hjælp af EDB.

Såfremt bøden ikke indbetales frivilligt, sker der løntilbagehold efter reglerne i retsplejelovens kapitel 7, § 12 i op til 1/3 af skyldnerens tilgodehavende efter kildeskat er fratrukket. Sagen sendes til det pågældende distrikt, som herefter behandler bødeindfordringen som en fogedsag.

Et meget stort antal bøder forældes hvert år uden, at det har været muligt at inddrive det skyldige beløb. Bødeforanstaltningen er samtidig den hyppigst anvendte foranstaltningstype. Den

præventive effekt i et stort antal kriminalsager må derfor antages at være af begrænset virkning.

Politiet har nogle få gange i begyndelsen af 1990'erne forsøgt af at anvende reglerne vedrørende "forvandlingsstraf" – ændring af bøden til et anstaltsophold – i henhold til kriminallovens § 91, stk. 4, hvoraf det fremgår, at retten efter påstand fra påtalemyndigheden kan bestemme – såfremt bøden ikke inddrives – at pågældende i stedet skal anbringes i anstalt i en bestemt tid. Dette kan dog kun ske, såfremt det må antages, at den dømte unddrager sig betaling af modvilje. Til trods for relativt høje bøderestancer og tilsyneladende manglende vilje til betaling, har det ikke været muligt, at få kredsretten til at ændre foranstaltningen fra bøde til anstalt.

I to tilfælde har der været indbragt bødesager for kredsretten, hvor det har været sandsynliggjort, at en manglende betaling skyldtes modvilje. Kredsretten afsagde i disse sager ikke forvandlingsdomme, men en betinget dom med mulighed for afsoning, hvis betaling ikke påbegyndtes. Afgørelser af denne art har ikke ført til anstaltsanbringelse.

Landsretten har efterfølgende tilkendegivet, at retsvæsenet er indstillet på fremover at afgøre tilsvarende sager med ubetingede anstaltsanbringelser, såfremt det er sandsynliggjort, at den manglende betaling skyldes modvilje.

Politiet har meddelt, at man agter at indbringe spørgsmålet til prøvelse ved en passende sag.

4.3. Fogedvirksomhed

Fogedmyndigheden er efter retsplejelovens kapitel 7, § 19 henlagt til politiet og de kommunale pantefogeder. Fogedsagerne er i henhold til bekendtgørelse om fogedmyndighederne i Grønland fordelt således, at pantefogeden har til opgave at tvangsfuldbyrde de offentlige krav, mens politiet tvangsfuldbyrder civile krav samt foretager ind- og udsættelsesforretninger.

Grundlaget for tvangsfuldbyrdelse er anført i retsplejelovens kapitel 7. Nærmere retningslinier for fogedsagernes behandling findes i Politimesterens Dagsbefaling III, nr. 1. Endvidere har man udarbejdet diverse kompendier for behandling af fogedsager, ligesom denne opgave gøres til genstand for gennemgang under såvel grunduddannelsen som efteruddannelse og lederuddannelse.

Behandling af fogedsager har krævet væsentlige ressourcer i de seneste år. Især den økonomiske tilbagegang i 1980'erne og 1990'erne har medført et væsentligt antal konkurser og nødlidende forretninger. Endvidere har en ukritisk kreditgivning til den almindelige forbruger medført et væsentligt antal tvangsfuldbyrdelser.

Antallet af fogedsager de seneste 10 år har været følgende:

Årstal	Fogedsager
1992	4.985
1993	4.398
1994	4.078
1995	3.322
1996	4.968
gnms. 1992-1996	4.350
1997	3.637
1998	7.694
1999	6.279
2000	5.567
2001	8.243
gnms. 1997-2001	6.284

I 5 års perioden 1997-2001 er der således sket en stigning i antallet af fogedsager på 44 % i forhold til den forudgående 5 års periode 1992-1996.

Politiet har i forbindelse med behandlingen af fogedsagerne ændret praksis således, at man i modsætning til tidligere ikke længere foretager inkassovirksomhed. Eventuelle afdragsordninger iværksættes og registreres hos politiet, men betalingerne foretages direkte til fordringshaveren. Derved spares en del administration og politimæssig virksomhed.

Ved fagedforretningerne blev der i 1995 inddrevet 3.787.227 kr. og i 1996 2.632.793 kr. I 1999 blev der inddrevet 1.055.257 kr. og i 2000 942.140 kr. I dette beløb indgår ikke de penge, der er afregnet direkte til fordringshaveren. Der er ikke lavet en opgørelse over inddrevne og afregnede beløb i 2001, idet skyldner efter fagedforretningen nu som hovedregel betaler direkte til fordringshaver. Med til fogedsagerne hører endvidere bødeindfordringerne.

For så vidt angår tvangsinddrivelse henvises i øvrigt til afsnit XI, kap. 4.

4.4. Andre politimæssige opgaver

4.4.1. Tilladelser

Politiet er pålagt at udstede forskellige former for tilladelser. Således meddeler politiet tilladelse til offentlige indsamlinger i henhold til Statsministeriets Bekendtgørelse af 16. juni 1954 samt lov om offentlige indsamlinger, nr. 287 af 9. juni 1971 med senere ændringer.

Endvidere meddeler politiet tilladelse til indførsel og udførsel af våben i henhold til våbenlov for Grønland af 19. december 1992 med diverse bekendtgørelser. Endvidere kræves der tilladelse til opbevaring og brug af visse skarpe våben, herunder pistoler og halvautomatiske rif-

ler. Især de mange ekspeditioner over indlandsisen giver ansøgninger om indførsel/udførsel og opbevaring af diverse jagtvåben til selvforsvar.

Tilladelse til tivoli, offentlige arrangementer og lignende gives af politiet i henhold til politi-vedtægten. Der findes således en politivedtægt for hvert af de enkelte distrikter, som kommunalbestyrelsen er ansvarlig for, og som stadfæstes af Rigsombudsmanden i Grønland.

Politiet udfærdiger i henhold til den danske paslov, lovbekendtgørelse nr. 586 af 1. september 1986 med senere ændringer, pas til danske statsborgere. Det i Grønland udstedte pas er et særligt grønlandsk pas med dansk og grønlandsk tekst og i øvrigt med samme udseende som det danske. Den danske pasbekendtgørelse nr. 166 af 25. februar 1997 samt Justitsministeriets cirkulære nr. 21 af 25. februar 1997 er gældende for Grønland.

I henhold til bestemmelserne i bekendtgørelse om kørekort for Grønland nr. 952 af 23. november 1994 påhviler det politiet at udstede grønlandske førerbeviser til motorkøretøjer. Det påhviler endvidere politiet at afholde førerprøver, hvilket sker ved en særligt motorsagkyndig, som er en udpeget medarbejder i hvert af distrikterne, der har gennemført et kursus for motorsagkyndige i Nuuk.

4.4.2. Bilinspektion

Det påhviler politiet at føre tilsyn med motorkøretøjer i Grønland, og kontrollere om de er i forsvarlig stand i henhold til bekendtgørelse om køretøjers indretning og udstyr nr. 141 af 3. marts 1979.

Antallet af køretøjer i Grønland er forøget ganske væsentligt de seneste år. I 1991 var der således i alt 3.449 køretøjer i hele Grønland, og i 2001 var der 4.316 køretøjer. Der blev i 2001 nyindregistreret 443 køretøjer.

Kontrollen med de grønlandske køretøjer foretages af den danske bilinspektion. Den kommer på besøg en gang hvert andet år, hvor der tilrettelægges et inspektionsprogram, således at samtlige distrikter aflægges besøg indenfor en kortere årrække. Der foretages under opholdet en intensiv gennemgang af køretøjerne, der indkaldes til stikprøvevis kontrol. Kontrollen omfatter såvel private som offentlige køretøjer og køretøjer af enhver art. Kontrollen tilrettelægges således, at de biler, der bliver kasseret, kan få lejlighed til en ny fremstilling, inden holdet bortrejses.

4.4.3. Registre

Fra 1996 er Grønland tilsluttet de centrale danske registre. Tidligere manuelle pas-, kørekort- og kriminalregistre er herefter nedlagt.

Der er således adgang til forespørgsel i Det Centrale Kriminalregister. Opdatering foregår fra data-afdelingen. Endvidere er der adgang til forespørgsel og opdatering i kørekortregisteret og pasregisteret.

Opdateringen og forespørgslerne foregår fra regionale dataskærm-områder, der ved et modem har forbindelse til datacentralen. De regionale dataskærme er placeret i følgende distrikter:

- Qaqortoq
- Nuuk
- Sisimiut
- Aasiaat
- Ilulissat
- Kangerlussuaq

Disse distrikter har hver tildelt et antal andre distrikter, på hvis vegne de er ansvarlige for at opdatere. Opdateringen sker i henhold til retningslinierne i Rigspolitechefens Kundgørelse B nr. 26 og 27.

4.4.4. Hittegods

I Grønland gælder stadig de gamle regler vedrørende hittegods, hittegodsregulativet af 1. oktober 1929.

Hvert distrikt har oprettet en hittegodsprotokol, hvori indføres samtlige fundne effekter. De mærkes samtidigt med et manilla-mærke. Penge anbringes i den særlige bikasse, med mindre det drejer sig om meget store beløb.

Politiet er forpligtet til at opbevare det fundne i 1 år. Der skal ske fremløsning af effekterne i et lokalblad (såfremt de har en værdi). Finderen tildeles en findeløn på normalt 10 %.

Såfremt ejermanden ikke inden for 1 år gør krav på det fundne, går genstandene eller pengene til Statskassen. Såfremt finderens melder sig efter dette år, kan han gøre krav på at få udleveret genstandene eller pengene jf. hittegodsregulativet § 1. Således skal politiet ved opslag eller annonce i lokalbladet give finderens en frist på 14 dage til afhentning af effekterne på politistationen.

Hittegodseffekter sælges på auktion ved politiets hittegodsauktioner. Beløbet herfra går til Statskassen.

4.5. Privatretlige opgaver

4.5.1. Sager om umyndiggørelse og lavværgemål

Politiet har i henhold til retsplejelovens kapitel 4 visse privatretlige opgaver. I forbindelse med umyndiggørelse og lavværgemål kan foruden nært beslægtede også politimesteren begære en sag herom iværksat. Det fremgår af § 3, at sager om umyndiggørelse og lavværgemål eller ophævelse af disse behandles som civile sager. Afgørelse om umyndiggørelse eller lavværgemål træffes ved dom.

Politimesterembedet involveres sjældent i sådanne sager. Det er imidlertid forekommet, at andre myndigheder i forbindelse med varetagelse af den pågældendes økonomiske interesser har rettet henvendelse til politiet for at få iværksat eller ophævet en umyndiggørelse.

Sådanne sager har været behandlet af embedets jurister. Da de er sjældne, findes der ikke retningslinier herfor.

4.5.2. Faderskabssager

Den grønlandske børnelov, lov nr. 197 af 16. juni 1962 om børns retsstilling, forudsætter politiets bistand ved behandlingen af faderskabssager vedrørende børn født uden for ægteskab. Således påhviler det moderen til et barn, som fødes uden for ægteskab, straks efter fødslen at rejse faderskabssag ved henvendelse til politiet eller kommunefogeden. Endvidere skal enhver læge eller jordemoder, der bistår ved fødselen af et barn uden for ægteskab, snarest indgive anmeldelse til politiet eller kommunefogeden.

Når politiet eller kommunefogeden har fået en sådan anmeldelse, skal barnets moder afhøres til sagen. Det foregår som hovedregel hos kommunens socialmedhjælpere, der herefter fremsender rapportmaterialet til politiet.

Såfremt det ikke er muligt at udpege en far til barnet, eller ønsker den pågældende ikke at anerkende faderskabet, henvises sagen til retten, der fastslår faderskabet ved dom. Ønsker faderen imidlertid at anerkende sit faderskab, kan det i henhold til retsplejelovens kapitel 4, § 6 ske ved personligt møde for politiet eller for kredsdommeren. Udskrift af faderskabsprotokolten sendes til retten, der indfører anerkendelsen i retsbogen og anmelder forholdet til ministerialbogen.

Detaljerede regler for faderskabssager er anført i Politimesterens Dagsbefaling I, nr. 2.

Antallet af faderskabssager behandlet af politiet de seneste 10 år har været følgende:

Årstal	Faderskabssager
1992	965
1993	915
1994	913
1995	812
1996	851
gnms. 1992-1996	891
1997	862
1998	821
1999	742
2000	698
2001	719
gnms. 1997-2001	768

Der er således sket et fald i 5 års perioden 1997-2001 på 14 % sammenlignet med 5 års perioden 1992-1996.

4.5.3. Ægteskabssager

Tidligere påhvilede det politiet at foretage såvel mægling som vilkårsforhandling i ægteskabs-sager. Ved bekendtgørelse nr. 420 af 25. juni 1993 for Grønland om ægteskabs indgåelse og opløsning blev det imidlertid ændret, således at politiet alene har en stående bemyndigelse til at foretage vilkårsforhandling i ægteskabssager jf. bekendtgørelsens § 35. Den enkelte stationsleder afgør ved almindelig tjenestefordeling, hvilke polititjenestemænd der skal foretage sådanne vilkårsforhandlinger og i øvrigt behandle disse sager.

Nærmere regler vedrørende ægteskabssagernes behandling findes i Politimesterens Dagsbefaling I, nr. 48.

4.5.4. Erstatning til ofre for forbrydelser

Erstatning til ofre for forbrydelser administreres af politimesterembedet.

Når Erstatningsnævnet har behandlet en sag og fastsat erstatningsbeløbet, overgår sagen til politimesterembedet, hvorfra beløbet udbetales fra en særlig erstatningskonto. Det er ligeledes politimesterembedet, der sørger for at gøre regres gældende overfor gerningsmanden. Kravet forfølges, såfremt det ikke betales frivilligt, via en fogedsag. Nægter gerningsmanden at ankende regreskravet, sendes sagen til Justitsministeriet med henblik på Kammeradvokatens indbringelse af sagen for retten.

Administrationen af offererstatningen varetages af kontorlederen ved politimesterembedet.

Kapitel 5. Vurdering af politiets nuværende organisation og virksomhed

Sammenfattende om det grønlandske politi kan anføres, at det er udbredt og stationeret i de mest befolkningstætte områder af landet. Det er således knyttet til kommuner og byer ved distriktsinddelingen. De enkelte stationer har et relativt selvstændigt virke inden for distriktets område. Antallet af politifolk er tilpasset befolkningsgrundlaget. Styrken består hovedsagelig af grønlandsk uddannet politipersonale bistået af reservebetjente og i bygderne af kommunefogeder. Navnlig i større byer med udbredt kendskab til dansk er der tilknyttet danske polititjenestemænd udstationeret for perioder af 2-5 år.

Politikredsen og de enkelte distrikter har frem til 1997 hovedsagelig været styret efter et regelstyringsprincip med lejlighedsvis kontrol gennem inspektionerne. I de senere år er indflydelsen fra politimesterembedet styrket i takt med oprettelse af et politisekretariat, oprettelse af en landsdækkende efterforskningsgruppe (narkogruppen) og opstramning af regelstyringen ved udvidet anvendelse af dagsbefalinger, cirkulæreskrivelser og stationsmeddelelser.

Strukturen kan formentlig bedst sammenlignes med et udbredt nærpolti, hvor kontakten med befolkningen er endnu tættere end i Danmark på grund af landets geografi. Politiet i bysamfundene er synligt og som udgangspunkt med god føling med borgerne på grund af en tæt integration i lokalmiljøet.

At dømme efter befolkningens holdning til det grønlandske politi, som den er kommet til udtryk i Henrik Skydsbjergs undersøgelse, er ordningen velfungerende. Der er således en overvejende positiv holdning til politiet.

Der er ligeledes ifølge undersøgelsen om politiets arbejdsvilkår i Grønland en overvejende positiv holdningen til politiets struktur set fra medarbejderens side. Den væsentligste kritik rettes mod politiets ukontrollable tjeneste, som er meget udbredt på grund af den anførte decentral opbygning med 17 distrikter.

Såfremt dette forhold skal ændres, vil det medføre koncentring af politistyrken eksempelvis i regionale enheder. Man kan forestille sig at politistyrken samles i 3 regionale enheder på vestkysten og 1 på østkysten. Herved kan man opnå en sådan koncentration af mandskab, at tjenesten kan indrettes i kontrollabel skifteholdsarbejde.

Ved en sådan struktur må der imidlertid påregnes væsentlige rejse- og udetider i forbindelse med kriminalitetsforfølgning i andre byer og bygder, som den regionale enhed betjener. Om sådanne øgede udetider vil være eftertragtet vurderes som tvivlsomt i længden. Endvidere må det antages, at de øgede rejseomkostninger og udstationeringspenge ikke opvejes af besparelserne ved nedlæggelse af et antal distrikter.

En koncentration af politistyrken må endvidere forventes at rejse kritik fra befolkningens side. En række kommuner og byer skal i givet fald indrette sig på, at de mister det lokale politi, og

at der vil opstå ventetid med hensyn til politiets indsats ved kriminalitet eller ved øvrige behov for politimæssig betjening. Med andre ord vil den politimæssige service blive forringet.

En regionalisering af den grønlandske politistyrke må derfor antages at møde væsentlig modstand fra befolkningens side, og også på den baggrund finder kommissionen ikke grundlag for at foreslå en regionalisering af grønlandsk politi.

Den nuværende inddeling og placering af 17 distrikter følger hovedsagelig landets kommunale inddeling, og samtidig er politistyrken fordelt efter det lokale befolkningstal.

I den forbindelse har Kangaatsiaq kommune kritiseret, at netop denne kommune ikke har sit eget politidistrikt, men betjenes af 2 kommunefogeder og politiet i Aasiaat. Ser man på det aktuelle antal af politiforretninger og kriminallovsovertrædelser, er der efter kommissionens opfattelse grundlag for en selvstændig politienhed.

Fra politiets side har det været hævdet, at så længe styrken ligger på ca. 100 polititjenestemænd, tåler den ikke yderligere spredning.

Kommissionen finder imidlertid, at det bør overvejes, om der ikke er basis for etablering af yderligere et distrikt, når personalenormativet på 125 mand er opfyldt. Med et befolkningstal på 1.500 indbyggere vil distriktet efter kommissionens opfattelse kunne bære 3 polititjenestemænd. Der vil således være god begrundelse for at oprette et politidistrikt i Kangaatsiaq.

Det grønlandske politis interne struktur med en enhedspolitistyrke suppleret med reservebetjente og kommunefogeder vurderes at være velegnet til betjening af det grønlandske samfund.

Reservebetjentordningen er økonomisk hensigtsmæssig og giver mulighed for en fleksibel indsats af uniformeret politi på tidspunkter og steder, hvor der er behov for løsning af ro- og ordensopgaver.

Enhedspolitistyrken giver en tilsvarende fleksibilitet inden for det professionelle politikorps. Politifolkene kan både efterforske og løse ordensprægede politiopgaver og anvendes i disse funktioner efter det aktuelle behov. Det er kommissionens vurdering, at der er den tilstrækkelige ekspertise på efterforskningssiden til at klare de fleste opgaver i Grønland. Såfremt der er behov for særlig efterforskningsmæssig erfaring, hentes bistand fra Rigspolitiets specialafdelinger.

Befolkningen har ikke stillet spørgsmål ved ordningen med et enhedspoliti suppleret med reservebetjente og kommunefogeder. Det samme gælder Grønlands politiforening og personale. Set ud fra et ledelsesmæssigt synspunkt virker denne personalesammensætning meget hensigtsmæssig. Kommissionen finder derfor, at ordningen med et enhedspoliti bør opretholdes.

For så vidt angår politiets virksomhed har arbejdsmetoden været præget af en noget reaktiv indsats, idet aktiviteterne i bred forstand har været afstemt og udført i takt med opgavernes opståen. I perioden frem til 1998 blev der imidlertid gjort visse tiltag med hensyn til målrettede indsatser.

Fra 1998 har politikredsen skiftet ledelsesstrategi og er gået fra regelstyring til mål- og rammestyring. Strategien er beskrevet i politikredsens virksomhedsberetning, som siden 1998 er udgivet én gang om året. Heri angives politiets overordnede mål, som herefter omsættes til politikredsens 10 overordnede mål. Hvert år udmøntes en handlingsplan med en række delmål inden for disse rammer. Delmålene er fastsat både for de enkelte distrikter og for enkelte funktioner i politimesterembedet. Resultaterne gøres op en gang om året, og status afrapporteres i virksomhedsberetningen. Virksomhedsberetningen sendes ud til samtlige kommuner, hjemmestyret og andre interessenter i Grønland og Danmark, herunder Rigspolicefene, rigssadvokaten og Justitsministeriet.

I politikredsens handlingsplan tages der særligt hensyn til, hvad man opfatter som brugernes forventninger til politiet. De gennemgående temaer er:

- politiet skal yde service til befolkningen,
- politiet skal være synligt,
- politiet skal være tryghedsskabende, og
- politiet skal prioritere forebyggende aktiviteter.

Delmålene udmøntes i grønlandske resultatkrav inden for de enkelte områder. Resultatkravene adskiller sig ikke meget i forhold til de indsatsområder, man kender fra dansk politi i henhold til politiforliget:

- øget kørende og gående patruljering på belastede tidspunkter,
- intensiveret færdselskontrol i de større byer,
- målrettet indsats med hensyn til narkotikakriminalitet, tyveri, brugstyveri, sædeligheds-kriminalitet og voldskriminalitet,
- øget præventiv indsats, herunder deltagelse i SSPK, subjektiv og objektiv kriminalprævention til borgerne,
- højere prioritering af politietik og servicemindedhed overfor borgerne,
- revurdering af det politimæssige beredskab i distrikterne, og
- omlægning af uhensigtsmæssige, administrative sagsgange.

Det fremgår af politiets virksomhedsberetning, at der i fastlæggelsen af resultatkravene tages hensyn til borgerkravene, herunder de ønsker der fremgår af undersøgelsen vedrørende befolkningen og politiet af Henrik Skydsbjerg, jf. herom ovenfor kap. 3.10.

Kommissionen finder det rigtigt, at den beskrevne mål- og rammestyring af grønlandsk politi fastholdes med udgangspunkt i den grønlandske befolknings krav til politiet.

Justitsministeren nedsatte den 8. juli 1998 en kommission vedrørende politiets forhold (Politikommisionen). Politikommisionen skulle som sin ene hovedopgave overveje og fremsætte forslag om politiets fremtidige organisation, herunder inddelingen af Danmark i politikredse og politiets ledelsesstruktur (strukturdelen). Som sin anden hovedopgave skulle Politikommisionen overveje behovet for og i givet fald udarbejde forslag til et nyt samlet lovgrundlag for politiets virksomhed, herunder for politiets magtbeføjelser uden for strafferetsplejen (politilovsdelen).

Politikommisionen afleverede den 21. februar 2002 betænkning nr. 1409 om politiets struktur og betænkning nr. 1410 om politilovgivning til justitsministeren.

Som nævnt ovenfor angår betænkningen vedrørende politiets struktur hovedsagelig forhold, der har betydning for politiet i Danmark, og betænkningen skal derfor ikke omtales yderligere.

Betænkningen om politilovgivningen indeholder imidlertid forslag til regler for politiets virksomhed, som også i vidt omfang vil kunne anvendes på politiet i Grønland. Kommissionen finder derfor, at det – når overvejelserne i Danmark om samme spørgsmål er afsluttet – bør overvejes at indføre Politikommisionens forslag til en politilovgivning i Grønland.

Kapitel 6. Forslag til ændringer

6.1. Anklagemyndigheden

6.1.1. Organisation

Efter retsplejelovens kapitel 1, § 21, stk. 2, er politimesteren direkte underordnet rigsadvokaten for så vidt angår politiets virksomhed vedrørende forfølgning af forbrydelser. Herudover fremgår det af retsplejelovens kapitel 5, § 19, stk. 3, at politimesterens beslutning om at rejse eller undlade tiltale ikke binder rigsadvokaten eller justitsministeren.

Det følger af disse bestemmelser, at de offentlige anklagere i Grønland er politimesteren og rigsadvokaten, og at politimesteren i sin virksomhed som anklagemyndighed er direkte underordnet rigsadvokaten og justitsministeren.

Kommissionen finder, at den grønlandske ordning fungerer tilfredsstillende og indebærer en hensigtsmæssig udnyttelse af ressourcerne. Kommissionen finder derfor ikke anledning til at foreslå, at der – ligesom i Danmark – indskydes en regional statsadvokat mellem politimesteren og rigsadvokaten, men kommissionen finder dog, at den gældende ordning mere udtrykkeligt bør fremgå af retsplejeloven for Grønland, jf. retsplejelovudkastets § 65.

6.1.2. Tilsyn

Fra den overordnede anklagemyndigheds side føres ikke et egentligt tilsyn med politikredsen. Der er endvidere ikke udfærdiget forskrifter med hensyn til tiltalerejsning, påtaleopgivelse og forelæggelse for den overordnede anklagemyndighed, jf. bemærkningerne i kap. 2.3.1. Det er således i vid udstrækning overladt til politimesteren at tilrettelægge og kontrollere anklagevirksomheden.

Selvom den overordnede anklagemyndighed modtager inspektionsrapporter, som blandt andet indeholder oplysninger om de enkelte distrikters tilrettelæggelse af anklagevirksomheden, bør det overvejes, om ikke rigsadvokaten bør indgå i en tilsynsvirksomhed med hensyn til politikredsens anklagevirksomhed.

Kommissionen foreslår derfor, at der i retsplejeloven for Grønland indføres bestemmelser, hvorefter rigsadvokaten skal føre tilsyn med Politimesteren i Grønlands behandling af kriminalsager, jf. den tilsvarende bestemmelse i den danske retsplejelovs § 101, stk. 2, 1. pkt., om statsadvokaternes tilsyn med politimestrenes behandling af straffesager, jf. retsplejelovudkastets § 65, stk. 4.

Endvidere bør det mellem rigsadvokaten og politimesteren overvejes, om der på anklageområdet er behov for egentlige overordnede administrativt fastsatte regler, eller om den nuværende ordning med politimesterens dagsbefaling er tilstrækkelig.

6.1.3. Rekurs

Udover reglerne i retsplejelovens kapitel 5, § 19, stk. 3, hvorefter politiets beslutning om rejning eller undladelse af tiltale ikke binder rigsadvokaten eller justitsministeren, findes der ikke i retsplejeloven regler om klager over afgørelser truffet af politimesteren som led i kriminalretlig forfølgning.

Efter de almindelige regler, kan afgørelser truffet af politimesteren som led i kriminalretlig forfølgning – i kraft af over-/underordningsforholdet de enkelte myndigheder imellem – imidlertid påklages både til rigsadvokaten og justitsministeren.

Kommissionen finder, at der også af retssikkerhedsmæssige grunde er behov for udtrykkelige regler om behandling af klager over afgørelser truffet af politimesteren som led i kriminalretlig forfølgning, og kommissionen finder derfor, at der i retsplejeloven for Grønland bør indføres bestemmelser svarende til bestemmelserne i den danske retsplejelovs §§ 101 og 102 om bl.a. statsadvokaternes behandling af klager over politimesterens afgørelser.

Herved beskæres også den nuværende adgang til at påklage alle afgørelser truffet af politimesteren vedrørende behandling af kriminalsager til både rigsadvokaten og justitsministeren, således at afgørelser truffet af politimesteren fremover alene kan påklages til rigsadvokaten (to-instans princippet).

Kommissionen finder, at en indførelse af to-instans princippet for klager over behandling af kriminalsager kan bidrage til en hurtigere og mere effektiv klagesagsbehandling. Samtidig tilgodeses hensynet til den enkeltes retssikkerhed ved, at rigsadvokaten gennem tilsynsbeføjelsen har adgang til – af egen drift eller efter klage – at tage sagerne op til fornyet behandling. Der henvises til retsplejelovudkastets § 65, stk. 4.

6.2. Rekruttering til de ledende juriststillinger

Som anført under kap. 3.1.3. har det været vanskeligt at skaffe interesserede ansøgere til de chargerede juriststillinger ved politimesterembedet. Baggrunden for oprettelse af den ene assessorstilling var ønsket om at få tilført juridisk personale med mere erfaring til Grønland. Indførelse af Politiklagenævnetsordningen medførte endvidere, at politikredsen pr. 1. januar 2000 blev udvidet med yderligere en assessorstilling. Også denne stilling var det vanskeligt at skaffe ansøgere til.

Kommissionen har foreslået, at man etablerede en sommerassistanceordning på linie med den, der findes for polititjenestemændene. Forslaget har været præsenteret for Justitsministeriet, der fra sommeren 1998 har igangsat en sommerassistanceordning for jurister. I perioden fra 1. juni - 1. september får politimesterembedet en fuldmægtig fra en dansk politikreds eller anklagemyndigheden. Det tilstræbes, at pågældende har gennemført eller er i færd med at gennemføre en turnus hos en statsadvokat. Med denne ordning kan flere erfarne politianklagere få kendskab til Grønland under opholdet i en 3 måneders periode. Herved kan den pågældende

selv få lejlighed til at vurdere, om en tjenesteperiode i Grønland har interesse, og samtidig gives der politimesteren mulighed for at vurdere, om den pågældende er egnet.

Det forventes, at denne ordning på sigt skaber bedre mulighed for rekruttering til de chargerede juriststillinger ved politikredsen.

6.3. Fastholdelse af politipersonalet

Som anført under kap. 3.2. har der været betydelig afgang fra den grønlandske politistyrke – i størrelsesordenen halvdelen af styrken over en 5-årig periode. De væsentligste årsager til afgang har ifølge oplysningerne i undersøgelserne om politiets arbejdsvilkår været ukontrollabel tjeneste og rådighedsvagter. Endvidere anføres det, at lønniveau og manglende uddannelse har haft en medvirkende indflydelse.

Den ukontrollable tjeneste kan reduceres, såfremt politiets struktur ændres radikalt, eksempelvis ved koncentreret af politistyrken i større regionale enheder. Som anført under kap. 5, kan kommissionen dog ikke anbefale denne løsning.

Kommissionen finder det mere formålstjenligt at satse på en forøgelse af politistyrken, således at presset på den enkelte medarbejder herved mindskes. I takt med forøgelse af styrken, således at den kommer op på en størrelse af 125 mand, kan der åbnes mulighed for etablering af seniorstillinger til ældre veltjente medarbejdere eller polititjenestemænd, der på grund af sygdom eller alder ikke længere er egnede til at deltage i skiftende tjeneste og rådighedstjeneste.

For så vidt angår løn, uddannelse og karrieremuligheder er der allerede, som omtalt i kap. 3.2., opnået væsentlige forbedringer for den grønlandske polititjenestemand. Det er imidlertid væsentligt at fastholde og i muligt omfang udbygge disse forhold. Selvom der i dag ikke er nævneværdig forskel på lønnen mellem grønlandske og danske politifolk i kraft af udlignings-tillægget (se under kap. 3.2.), opstår der alligevel et efterslæb på grund af et senere forhandlingsforløb for de grønlandske aftaler (forsinkelsen ligger på 2 til 3 år). For at undgå denne skævhed, skal kommissionen pege på muligheden for at overføre de grønlandske polititjenestemænd til danske aftaler under de almindelige aftaleforhandlinger. Herved bliver politistyrken behandlet under ét, og man undgår med flere års forsinkelse justering af de grønlandske politifolks løn og klassificeringsforhold.

Endelig skal der peges på politiets arbejdsmiljø. Det er af væsentlig betydning, at den daglige arbejdsplads opleves som tidssvarende og hensigtsmæssig. De fysiske rammer opfattes i nogle henseender som utilstrækkelige. Dette gælder navnlig de meget små stationer, hvoraf nogle mangler så basale ting som rindende vand. Det drejer sig om politistationerne i Qaanaaq, Upernavik og Uummannaq. Kommissionen foreslår, at disse stationer istandsættes eller, at der bygges nye.

Endvidere har personalet ved flere lejligheder peget på behovet for at ændre den grønlandske uniform til en mere praktisk og tidssvarende beklædning.

Det er i den forbindelse kommissionens opfattelse, at den grønlandske politiuniform bør gennemgås med henblik på at udvikle en mere tidssvarende uniform, der i højere grad lever op til de krav, som bl.a. stilles af de klimatiske forhold i Grønland.

6.4. Rekruttering og uddannelse

Som anført ovenfor, har det grønlandske politi ikke haft nogen begrænsning med hensyn til rekruttering af elever til politiskolen. Kommissionen finder det vigtigt, at denne mulighed består, i hvert fald indtil politistyrken når et tal på over 125 tjenestegørende færdiguddannede politibetjente.

Tilgangen er fortsat ikke tilstrækkelig stor, og der er stadig en ikke ubetydelig afgang fra styrken. På nuværende tidspunkt ser det ikke ud til, at der er basis for forøgelse af styrken. Sker det på et senere tidspunkt, vil det på sigt bevirke en hensigtsmæssig styrkelse af det grønlandske fundament i politikorpset. En forøgelse vil i givet fald komme politidistrikterne til gode, og det vil afbøde rådighedsvagternes negative virkning.

Rekrutteringen til det grønlandske politikorps har vist sig problematisk til trods for udsigt til løn og bolig under uddannelsen. Det skyldes især, at målgruppen for ansøgere er den samme, som typisk vælger en anden (højere) uddannelse, og som andre institutioner også ønsker at ansætte. Politiet er derfor i konkurrence med stort set alle andre uddannelsesinstitutioner.

Det er derfor påkrævet med en målrettet indsats for at skaffe ansøgere. Kommissionen foreslår, at der udføres en vedholdende reklamevirksomhed for politiets uddannelse, og at der i forbindelse med rekruttering af elever til nye PG-I hold gennemføres en egentlig kampagnevirksomhed. Kommissionen foreslår endvidere, at der ved rekrutteringen fokuseres mindre på fysikken og mere på ansøgerens sociale og faglige kvalifikationer med hensyn til politiopgaverne.

Det grønlandske politi har de seneste år fået tilført uddannelser, således at man med hensyn til specialkurser, efteruddannelseskurser og lederkurser er på niveau med den danske politiuddannelse. Uanset at de grønlandske uddannelser er væsentlig dyrere end de danske på grund af rejseomkostninger og internatudgifter, finder kommissionen det særdeles vigtigt, at dette uddannelsesniveau fastholdes. Det har betydning både for egnetheden af de kommende grønlandske politiledere, men også for politikorpsets almindelige etik og den politimæssige indsats, politikorpset udfører. Kommissionen anbefaler således, at der fortsat satses på et godt uddannelsesniveau for det grønlandske politikorps, og at uddannelsesaktiviteterne generelt fastholdes på det nuværende stade.

6.5. Bygdedetentioner og kontor til kommunefogederne

Kommunefogederne har blandt andet rejst ønske om kontorfaciliteter og detentioner til bygdene. Kommunefogedernes beretninger om placering af berusere i eget hjem og undertiden

lænket med håndjern til faste indretninger i huset virker selvsagt bekymrende og kan ikke accepteres.

Kommissionen har fået undersøgt antallet af frihedsberøvelser i bygderne. Undersøgelsen er foretaget af Politimesteren i Grønland i første halvdel af 1998. Den viser, at antallet af frihedsberøvelser i anledning af berusere eller voldelige personer ikke berettiger til etablering af yderligere detentioner i bygderne. Det er herefter kommissionens opfattelse, at der ikke findes grundlag for at bygge flere detentioner i bygderne. På baggrund af undersøgelsen har kommissionen imidlertid anmodet politiet og Kanukoka om i fællesskab at overveje mulighederne for at gøre brug af eksisterende faciliteter til anbringelse af berusere. Endvidere bør frihedsberøvelse i anledning af beruselse begrænses mest muligt, således at alternativer som anbringelse under opsyn hos familie eller venner foretrækkes, hvor det er muligt.

Om kommissionens overvejelser i den forbindelse henvises i øvrigt til afsnit XVII.

For så vidt angår kontorfaciliteter, må det konstateres, at kommunefogederne kun i begrænset omfang udfører egentlig administration eller rapportskrivning. Som ovenfor anført har kommunefogederne i gennemsnit 9½ times tjeneste pr. uge. På denne baggrund forekommer det ikke økonomisk forsvarligt at etablere egentlige kontorlokaler eller udstyr alene til kommunefogedvirksomheden. Kommissionens bygdegruppe konstaterede imidlertid, at kommunefogeden udfører en række opgaver, som ligger uden for selve kommunefogedgerningen. Det er opgaver som vagt på hospitalet, ambulancetjeneste, portørvirksomhed, tilsyn med kriminalforsorgens klienter, udleje af båd til forskellige formål og virke som ressourceperson for bygden. Kommissionen foreslår i den forbindelse, at disse opgaver identificeres, og at andre institutioner som f.eks. Sundhedsvæsenet og Socialvæsenet samt bygderådet overvejer, hvorvidt disse opgaver ud fra en samlet vurdering kan føre til, at der stilles kontorfaciliteter og eventuelt kommunikationsmidler til rådighed. Dette kan antagelig gøres inden for bygderådets egen administration i flere af de store bygder.

6.6. Kommunefogedernes løn

Det fremgår af kap. 3.5.4. at politimesteren har indstillet til Justitsministeriet, at kommunefogedernes løn hæves. Den løn, der her er tale om, er lønnen, der ydes for løsning af opgaver i medfør af retsplejeloven. Han får ikke løn af politiet for de øvrige opgaver, han løser.

Som omtalt under pkt. 6.5. løser kommunefogeden en række opgaver for sundhedsmyndighederne og de sociale myndigheder. Det sker fra tid til anden, at kommunefogeden beklager sig til politiet over, at han ikke bliver honoreret for disse opgaver, uanset disse ikke er af politimæssig karakter.

Kommissionen foreslår, at der på baggrund af den identifikation og beskrivelse af opgaverne, der er anbefalet overfor i pkt. 6.5., opstilles faste rammer for løsningen af disse opgaver, således at opgaverne sammen med de politimæssige opgaver kan danne grundlag for en aflønning. Kommissionen foreslår i den forbindelse, at en sådan ordning iværksættes som et for-

søgsprojekt i én eller nogle enkelte bygder og efter en plan udarbejdet af de involverede myndigheder i fællesskab, herunder politiet.

Kommissionen foreslår endvidere, at kommunefogedernes forhold inddrages i en bredere sammenhæng i det arbejde, der foregår inden for hjemmestyrets bygdeadministration.

6.7. Indførelse af bødeforvandling

Som anført under kap. 4.2.3.7. er det politiets erfaring, at bøder ikke har kunnet ændres til en frihedsforanstaltning efter kriminallovens § 91, stk. 4. I de to afgørelser, kredsretten har truffet, er dommen – selvom det efter politiets opfattelse har været sandsynliggjort, at bødeskyldner har unddraget sig betalingen af modvilje – gjort betinget og har dermed ikke udløst nogen frihedsforanstaltning. Afgørelserne er i overensstemmelse med en vejledning fra Grønlands Landsret fra 1993, hvor forvandlingsdomme er udformet som en betinget dom med fastsat frihedsforanstaltning. Resultatet af en sådan afgørelse bliver, at blot pågældende indbetaler et mindre beløb på bøden (f.eks. 1 kr.), kan frihedsforanstaltningen ikke iværksættes. I praksis har det bevirket, at reglen om bødeforvandling ikke har kunnet anvendes.

Kommissionen finder imidlertid, at hensigten med kriminallovens § 91, stk. 4, har været at give hjemmel til at udmåle og iværksætte en forvandlingsstraf, når forudsætningerne er tilgodeset, dvs. at kun de personer, der godt kan, men ikke vil betale bøden, får udmålt et anstaltsophold. Bødeafgørelsen er som bekendt den hyppigst anvendte foranstaltningstype. Det er derfor væsentligt for troværdigheden af foranstaltningssystemet, at denne sanktion har et frihedsberøvende alternativ. Det må erindres, at bøden ved udmålingen i væsentligt omfang tager hensyn til den pågældendes betalingsevne (udmålt i ugeløn fastsat efter en minimumsindkomst på 1.500 kr. pr. uge).

Kommissionen finder således ikke, at der er grund til at ændre på kriminallovens regler om bødeforvandling. Fra landsdommerens side har det i forbindelse med behandlingen af emnet været tilkendegivet, at retsvæsenet vil være indstillet på at anvende reglen i § 91, stk. 4, således at det også bliver praktisk muligt at iværksætte bødeforvandling – selvfølgelig under forudsætning af, at lovens betingelser er opfyldt. Det er herefter op til politiet at finde passende prøvesager, som indbringes for retten.

6.8. Kriminalitetsforebyggelse

Kommissionens forslag til en forstærket kriminalitetsforebyggende indsats er beskrevet i afsnit XIII. Kommissionen foreslår, at også politiets indsats med hensyn til kriminalitetsforebyggelse prioriteres højere og gøres til genstand for målretning og central styring. Det bør overvejes at stille nogle minimumskrav med henblik på SSPK virksomhed, forebyggelse i skolerne og i fritidsinstitutioner og kriminalpræventive indsatser over for unge og kriminalitetstruede grupper.

6.9. Fastholdelse af personale inden for kontorsektoren

Kontorsektoren er et særligt ømt punkt hos politiet på grund af de hyppige udskiftninger. Kommissionen finder det påkrævet, at der træffes foranstaltninger til at fastholde personale særligt i politimesterembedets nøglestillinger. Det drejer sig om det personale, der beskæftiger sig med regnskab og bogføring, bøde-/sagsomkostningssystemet, kontrol med regninger og bilag, journalføring og opdatering af kørekort, pas mv.

Kommissionen foreslår, at uddannelsesmulighederne for kontorpersonalet forbedres. Rigspolitichefens kurser for dette personale bør i muligt omfang tilpasses og anvendes for kontorpersonalet i Grønland. For så vidt angår løn peger kommissionen på, at udligning af eventuelle skævheder for politiets personale behandles som led i de almindelige aftale- og overenskomstforhandlinger.

Efter kommissionens opfattelse bør det endvidere overvejes, om der kan etableres en bistandsordning eller en turnusordning med kontorpersonale hos Rigspolitichefen, således at sårbare funktioner ved politimesterembedet sikres et vist erfaringsniveau, ligesom man hos Rigspolitichefens administrationspersonale får et bedre kendskab til de grønlandske forhold.

6.10. Kutterflåden

Efter tildeling af 3 nye politikuttere på 130 brt. råder politiet over 4 moderne stålbyggede politikuttere.

Politiet i Grønland vurderer imidlertid, at det er ønskeligt med 5 politikuttere. Baggrunden herfor er, at alle distrikter med undtagelse af det nordligste og de to østlige er afhængige af kuttersejlad til betjening af bygderne. Med en kystlinie på over 2.000 km. er det afgørende at kunne foretage sejlad, når vejr og is tillader det. Hertil kommer, at politikutteren har den meget væsentlige opgave at udføre rednings- og eftersøgningsopgaver i de indre grønlandske farvande. Kommissionen anbefaler derfor, at det tilstræbes at anskaffe yderligere en politikutter.

Kapitel 7. Økonomiske konsekvenser

7.1. Indledning

Ovenfor er redegjort for:

- Politiets og anklagemyndighedens organisation, personale- og arbejdsopgaver.
- Gennemførte undersøgelser vedrørende politiets arbejdsvilkår i Grønland og befolkningens tilfredshed med politiet.
- Kommissionens forslag om en udvidelse af politistyrken til 125 mand således, at der åbnes mulighed for etablering af seniorstillinger og andre tiltag og mulighed for at mindske presset som følge af ukontrollabel tjeneste og rådighedsvagter, der ifølge undersøgelsen om politiets arbejdsvilkår er en væsentlig årsag til den betydelige afgang fra politiet. (Forslaget vil endvidere give mulighed for at oprette et selvstændigt politidistrikt i Kangaatsiaq Kommune, jf. kap. 5).
- Kommissionens øvrige forslag, bl.a. bedre aflønning af kommunefogeder, nye politibygnings og anskaffelse af yderligere en politikutter.

I dette kapitel redegøres for de økonomiske konsekvenser af forslagene.

7.2. Opgørelse af nuværende ressourceforbrug

Løn- og driftsudgifter for politiet i Grønland i 1999-2001 fremgår af følgende regnskabstabel, udarbejdet af Rigspolitechefens administrationsafdeling:

	1999	2000	2001
Lønninger	62.595.869	63.364.887	65.156.491
Køb af varer og tjenesteydelser	13.707.375	13.669.475	13.174.305
Kontormaskiner	87.834	74.040	151.528
Inventar	182.950	172.760	353.566
Køretøjer	631.027	1.521.942	1.173.168
Materiel i øvrigt	417.809	1.343.857	248.470
Leje og vedligeholdelse	1.972.543	2.274.232	2.174.916
Redningstjenesten	1.735.593	2.589.800	1.852.835
Udgifter vedr. strafferetsplejen	1.456.350	2.290.503	3.079.735
Udgifter vedr. kriminalforsorg	1.566.821	1.251.440	2.655.290
Driftsmidler – politikuttere	2.553.562	2.112.501	2.620.388
Vedligeholdelse – politikuttere	1.481.260	4.361.136	730.676
Omkostningsdækkende ydelser	1.297.097	3.103.790	3.431.810
Diverse driftsudgifter	439.431	367.921	207.317
Vedligeholdelse – politiets bygninger	763.887	748.253	790.295
Erstatninger mv.	2.624.556	7.923.398	6.847.259
*) Kommunikationsudstyr (edb)	600.000	1.450.000	1.050.000
*) Teknologi	250.000	150.000	150.000
*) Uniformer	200.000	200.000	200.000
	94.563.964	108.969.935	106.048.049

*) Anslåede udgifter

Til disse udgifter skal lægges værdien af det antal årsværk, der i Rigspolitechefens afdelinger er beskæftiget med politiet i Grønland, navnlig afdeling A med udrykningstjenesten, rejseafdelingen, kriminalteknisk afdeling og efterforskningsstøttecenter, afdeling B, personaleafdelingen, afdeling C, administrationsafdelingen og afdeling F, politiskolen. På baggrund af oplysninger fra Rigspolitechefens afdelinger kan ressourcetrækket opgøres til 4 årsværk for polititjenestemænd og 2 årsværk for administrativt uddannet personale. Den årlige lønudgift til en polititjenestemand er af Rigspolitechefen opgjort til kr. 450.000 inkl. overhead i form af udgifter til uddannelse, uniformering, bevæbning, kommunikationsudstyr, øvrig udrustning mv. Den årlige lønudgift til en administrativt uddannet medarbejder er opgjort til kr. 300.000 ligeledes inkl. overhead. I medfør heraf skal de nævnte løn- og driftsudgifter for politiet i Grønland tillægges kr. 2,4 mio. (1999-niveau).

7.3. Anlægsudgifter/investeringsudgifter

Kommissionen har stillet forslag om:

- oprettelse af et selvstændigt og nyt politidistrikt i Kangaatsiaq Kommune, når politistyrken når op på 125 mand, hvilket indebærer bygning af en mindre politistation til 3 politifolk med tilhørende detentionslokale,
- nybygning eller istandsættelse/modernisering af de politibygninger, der vurderes som helt utilfredsstillende, bl.a. på grund af manglende basale ting som rindende vand. Det drejer sig om politibygninger i Qaanaaq med plads til 1-2 politifolk, Uummannaq med plads til 3-4 politifolk og Upernavik med plads til 3 politifolk, og
- at det tilstræbes at bygge en yderligere politikutter på 130 bruttoregistertons således, at kutterflåden kommer til at bestå af 5 kuttere.

Vedrørende opførelse af nye politibygninger har Rigspolitichefen oplyst, at der erfaringsmæssigt skal regnes med en kvadratmeterpris i Grønland, der er dobbelt så stor som i Danmark. Det er oplyst, at skønnet er behæftet med en ikke ubetydelig usikkerhed, bl.a. begrundet i transportudgifter for materialer, de særlige bygningsforhold i polarområdet og de håndværksmæssige problemer, der ofte viser sig i Grønland. Med disse forbehold vil udgiften til opførelse af nye politibygninger de nævnte steder andrage:

- Kangaatsiaq ca. 4 mio. kr.
- Qaanaaq ca. 3 mio. kr.
- Uummannaq ca. 4,5 mio. kr.
- Upernavik ca. 4 mio. kr.

Den samlede anlægspris er således ca. 15,5 mio. kr. Opgørelsen af merudgifter til istandsættelse/modernisering af politibygningerne i Qaanaaq, Uummannaq og Upernavik i stedet for nybyggeri kræver en nærmere byggeteknisk gennemgang, men udgiften vil med sikkerhed ikke kunne gennemføres inden for de eksisterende økonomiske rammer for bygningsvedligeholdelse, der i 2001 androg ca. 790.000. kr.

På baggrund af anskaffelsesprisen for de 3 kuttere på 130 bruttoregistertons, der er anskaffet de senere år, kan anskaffelsesprisen for yderligere en kutter opgøres til ca. 16 mio. kr.

Samlet indebærer de nævnte forslag således anlægsudgifter/investeringsudgifter på ca. **31,5 mio. kr.**

7.4. Personaleudgifter

Kommissionen har stillet forslag om:

- udvidelse af politistyrken til 125 mand, og
- bedre aflønning af kommunefogeder

Indtil 1998 har der ikke været opereret med et fast normtal for den grønlandske politistyrke. I 1998 blev styrketallet fastsat til 115, men det accepteres, at dette normtal overskrides, såfremt der er mulighed for at rekruttere egnede aspiranter. Ved udgangen af 2001 var der 121 personer inkl. politiskoleelever. En udvidelse af politistyrken til 125 færdiguddannede mand vil således indebære ansættelse af 5-10 yderligere politifolk. Merudgiften hertil skønnes at være kr. 3,1-5,5 mio., idet den årlige lønudgift mv. til en polititjenestemand er beregnet til kr. 450.000, jf. punkt 7.2.

Ved udgangen af 2001 var der ansat 59 kommunefogeder og -assistenter. Vederlaget til kommunefogedassistenter udgør ca. 75 % af kommunefogedvederlaget. Kommissionen foreslår, at kommunefogederne aflønnes på samme måde som ikke uddannede kateketer i bygderne og assistenterne med 75 % af denne løn. Forslaget vil indebære en årlig merudgift på ca. kr. 900.000.

De nævnte forslag indebærer således øgede personaleudgifter på **4-5,4 mio. kr. pr. år.**

7.5. Øvrige driftsudgifter

Udgifter til opvarmning, el, renovation, vandafgifter, køb af tjenesteydelser (porto, telefon mv.) og varer (papir, litteratur mv.) samt reparation og vedligeholdelse, herunder af driftsmateriel (biler, kontormaskiner mv.), i en ny politistation i Kangaatsiaq til 3 politifolk kan på baggrund af tilsvarende udgifter til politistationer af samme størrelse opgøres til ca. **225.000 kr. pr. år.**

Nybygning af eller istandsættelse/modernisering af polititilbygningerne i Qaanaaq, Uummanaq og Upernavik skønnes ikke at medføre højere udgifter end de i dag afholdte.

På grundlag af aktuelle driftsudgifter for de 3 eksisterende politikuttere på 130 bruttoregister-ton, der er anskaffet de senere år, kan driftsudgifter for én yderligere kutter opgøres til ca. **1.4 mio. kr. pr. år** inkl. udgifter til besætning.

7.6. Øvrige forslag

Som anført i kap. 3.11. er der efter forslag fra kommissionen indført nye regler om behandling af adfærdsklager og kriminalsager vedrørende politipersonalet i Grønland ved lov 905/1998 med ikrafttræden 1. januar 2000. De økonomiske merudgifter ved denne nyordning er af for-

holdsvis beskeden størrelse og afholdes i hovedsagen inden for de gældende bevillinger på hovedkonto 11.23.05, politiklagenævn og hovedkonto 11.21.21, strafferetsplejen mv.

Forslaget om en udbygget tilsyns- og instruktionsvirksomhed fra rigsadvokatens side for så vidt angår anklagevirksomheden i Grønland skønnes kun at medføre begrænset merudgift, der vil kunne afholdes inden for gældende bevillingsmæssige rammer.

7.7. Sammenfatning

De samlede økonomiske konsekvenser (merudgifter) af kommissionens forslag vedrørende politiets virksomhed kan herefter samlet opgøres til **31,5 mio. kr.** i anlægsudgifter, **4-5,4 mio. kr.** årligt i lønudgifter (inkl. overhead i form af udgifter til uddannelse, uniformering, bevæbning, kommunikationsudstyr, øvrig udrustning mv.) og **1,6 mio. kr.** årligt i driftsudgifter.

Afsnit XIX

Opfølgning på kommissionens forslag

1. Indledning

Kommissionen har overvejet, om det er muligt og ønskeligt, at der foretages en løbende bedømmelse af det grønlandske retsvæsens funktion, efter at ny lovgivning og administrative strukturer herfor er gennemført.

Kommissionen har herved taget i betragtning, at retsplejelov og kriminallov for Grønland er givet af Folketinget, og at det således er rigsmyndighedernes ansvar at påse denne lovgivnings hensigtsmæssighed og forsvarlighed for det grønlandske samfund som brugere af retsvæsenet.

2. Undersøgelser af det grønlandske retsvæsens funktion efter gennemførelsen af Grønlandskommissionens reformforslag

Indtil hjemmestyrets indførelse blev funktionen af retsplejeloven af 1951 og kriminalloven af 1954 flere gange genstand for samfundsforskningsundersøgelser. For kriminallovens vedkommende på baggrund af lovens bestemmelse om revision 5 år efter ikraftsættelsen.

Forberedelsen af retsplejelov og kriminallov var som bekendt foretaget af henholdsvis Grønlandskommissionen af 1950 og Den juridiske ekspedition.

Det blev imidlertid *Det grønlandske Lovudvalg*, der med udgangspunkt i samfundsforskningsundersøgelseernes materiale udtalte sig om retsvæsenets virke og forberedte ændringer i lovgivningen. Eksempelvis kan nævnes lovudvalgets omfattende indstilling i 1967 om retsplejen i Grønland. Her gik man ind for en bibeholdelse af kredsdommersystemet, men anbefalede at kredsdommernes vilkår forbedredes, især gennem en øget vejledende indsats fra landsretten. Lovudvalget var nedsat efter anbefaling fra Grønlandskommissionen af 1950 til at forberede og udforme den materielle lovgivning, der i øvrigt skulle gennemføres i Grønland, gældende for såvel danskere som grønlændere. Indførelse af denne lovgivning skete som led i den gennemgribende reformproces inden for alle sektorer af det grønlandske samfund og den åbning af landet, som var ønsket fra grønlandsk side efter 2. verdenskrig. Lovudvalget fungerede til 1980'ernes begyndelse.

Samspelet mellem samfundsforskningen, grønlandsadministratorer og -politikere i tiden indtil hjemmestyrets indførelse er beskrevet af Agnete Weis Bentzon, bl.a. i en artikel i antologien "Retsforhold og samfund i Grønland" 1998. Det er også her beskrevet, at flere personer har deltaget i udvalgsarbejdet i mere end 25 år, og at der har været personsammenfald mellem

medlemmer af samfundsforskningsudvalget og lovudvalget. Der har således i dette arbejde været lagt en speciel interesse og et engagement for dagen, som nærmer sig frivilligt arbejde.

Artiklens titel er ”Om nødvendigheden af at forbinde forskning og forvaltning” og allerede heraf ses, at forfatteren generelt går ind for en løbende vidensopsamling om lovgivningsfunktioner i en samfundsmæssig sammenhæng. Derved kan lovgivningens hensigtsmæssighed vurderes udfra samfundsvidenskabelige erfaringer og særlig for kriminallovens vedkommende udfra kulturpolitiske vurderinger udover den konkret faglige ressourcevurdering. Denne viden kan derefter viderebringes til beslutningstagerne, jf. ”Kriminalloven og de vestgrønlandske samfund”, udvalget for samfundsforskning i Grønland, 1962.

3. Kommissionens overvejelser og forslag

3.1. Generel overvågning af særlig lovgivning for Grønland

Kommissionen finder ligeledes, at det vil være ønskeligt at sikre en generel overvågning af den særlige lovgivning for Grønland. Dels således at der erhverves kendskab til lovenes funktion i praksis, dels således at lovenes ajourføring kan varetages, hvad enten ajourføring er påkrævet til opfyldelse af internationale konventioner, til tilvejebringelse af lovændringer som ønsket af Grønlands hjemmestyre eller til tilvejebringelse af en konkret ønsket retsenhed med Danmark.

Medens en generel overvågning af lovgivningen og selve det lovforberedende arbejde pr. definition hører til ressortministeriets arbejde, er det i dag ikke en selvfølge, at der afsættes ressourcer til retssociologiske eller andre samfundsvidenskabelige undersøgelser af den særlige lovgivning for Grønland.

Hertil kommer, at samfundsvidenskabelige undersøgelser af retsvæsenet alene næppe ville give mening eller helhed i dag uden inddragelse af andre dele af samfundet, som nu i alt væsentligt er hjemmestyreanliggender, således f.eks. socialvæsenet og sundhedsvæsenet.

3.2. Overvågning af konkrete tiltag

Mere konkret finder kommissionen det ønskeligt, om man løbende kunne sikre sig en viden om funktionen af nedenstående tiltag, så der bliver skabt et grundlag for at rette eventuelle skævheder eller i øvrigt foretage ændringer:

For retsplejelovens vedkommende:

- Den iværksatte kredsdommeruddannelse
- Den iværksatte forsvareruddannelse
- Rekrutteringsforhold, herunder lønninger
- Samarbejdet mellem kredsret og den juridiske domstol i 1. instans
- Fordelingen af kompetence mellem lægdommere og den juridiske dommer i 1. instansen
- Grønlands Landsret som ankeinstans

- Kredsretternes antal, placering og personalenormering

For kriminallovens vedkommende:

- Funktionen af de enkelte foranstaltninger
- Behovet for andre, nye foranstaltningstyper

3.3. Kommissionens forslag om oprettelse af Rådet for Grønlands Retsvæsen

Kommissionen anbefaler, at der nedsættes et råd, *Rådet for Grønlands Retsvæsen*, for at sikre den fortsatte interesse for samt overvågning og opfølgning af den særlige lovgivning for Grønland. Rådet anbefales bestående af repræsentanter for

Justitsministeriet
 Domstolsstyrelsen
 Direktoratet for Kriminalforsorgen
 Grønlands hjemmestyre
 Landsdommeren i Grønland
 Dommeren ved Retten i Grønland
 Politimesteren i Grønland
 Lederen af kriminalforsorgen i Grønland
 Kanukoka
 en advokat
 en forsvarer
 en universitetslærer/forsker

Kommissionen anbefaler endvidere, at hjemmestyret og rigsmyndighederne (Justitsministeriet) i fællesskab udpeger en formand i eller uden for kredsen af rådets medlemmer.

Opgaverne for rådet vil være:

- At koordinere mellem hjemmestyre og rigsmyndigheder,
- at udvikle lovgrundlag mv.,
- at tage initiativ til forskning som grundlag herfor, og
- at følge de enkelte retsmyndigheders funktion og uddannelsesbehov.
- Endvidere bør rådet overveje at afholde periodiske oplysende seminarer til brug for hjemmestyret om status inden for civilretten og kriminalretten.

For at sikre koordinationen mellem rigsmyndighederne, som efter hjemmestyreloven for Grønland af 1978 er ansvarlige for retsvæsenets organer, og Grønlands hjemmestyres myndigheder, anbefales det, at Rådet for Grønlands Retsvæsen lovfæstes i retsplejeloven, jf. udkast til retsplejelov §§ 752-753.

Retsplejelov af 1951 og kriminallov af 1954 var som nyskabelser i 1950'erne naturligt genstand for interesse og overvågning sammen med de mange andre nye love for Grønland, som

Folketinget vedtog. Interessen for at følge denne lovgivning ebbede tildels ud ved hjemmestyrets indførelse.

Kommissionen finder det væsentligt ved en lovfæstelse nu at skabe de nødvendige bindinger for en fortsat faglig overvågning af retsvæsenets funktion i Grønland.

4. Økonomiske konsekvenser

4.1. Møder og seminarer

Der forventes at skulle afholdes et årligt møde i Rådet for Grønlands Retsvæsen samt et årligt seminar til brug for hjemmestyret. Begge dele vil være af en dags varighed og bør afholdes i forlængelse af hinanden. Alle rådets medlemmer forventes at deltage i såvel det årlige møde i rådet som i seminaret.

Rådets medlemmer vil maksimalt udgøre 3 statsinstitutioners repræsentanter fra Danmark samt advokat, forsvarer, universitetsforsker og formand – i alt 7 personer.

4.2. Rejse- og opholdsudgifter for 7 medlemmer

3 døgn med time/dagpenge á 332,14 kr. pr. døgn pr. medlem	=	6.974,94 kr.
1 returrejse á 12.000 kr. pr. medlem	=	84.000,00 kr.
3 overnatninger á 1.000 kr. pr. nat pr. medlem	=	21.000,00 kr.

Rejse- og opholdsudgifter i alt: **111.974,94 kr.**

4.3. Honorering til rådsmedlemmerne

Som udgangspunkt kan der kun i meget sjældne undtagelsestilfælde ydes særskilt vederlag til statsansatte, idet der for dem gælder en forhåndsformodning for, at de udfører hverv for staten som led i det tjenstlige arbejde i stillingen, jf. § 5, stk. 1, i Finansministeriets cirkulære af 2. november 1998 om særskilt vederlag.

Omvendt findes der flere tilfælde, hvor statsansatte honoreres for deres deltagelse i råd og nævn, f.eks. Dommerudnævnelsesrådet, Procesbevillingsnævnet og Erstatningsnævnet. I det følgende tages der derfor højde for, at samtlige 7 medlemmer kan tænkes særskilt honoreret for deres deltagelse i rådet – eventuelt som merarbejde.

Honoreringen pr. time skønnes maksimalt at ville udgøre 400 kr. i gennemsnit. Det forudsættes, at et heldagsmøde varer 8 timer.

3 dage á 8 timer á 400 kr. pr. medlem	67.200,00 kr.
---------------------------------------	----------------------

4.4. Samlede økonomiske konsekvenser

På baggrund af ovenstående vurderes forslagetets samlede økonomiske konsekvenser – med betydelige forbehold – at ville udgøre **ca. 200.000 kr. årligt**.

I de tilfælde, hvor møde og seminar ikke som forudsat afholdes i forlængelse, vil de årlige udgifter blive forøget med ca. 170.000 kr. årligt.

Afsnit XX

Kommissionens forslag til råd og udvalg mv.

1. Indledning

Kommissionen har fundet det hensigtsmæssigt at udarbejde en samlet oversigt over de råd og udvalg mv., som forslås oprettet som konsekvens af kommissionens reformforslag eller med henblik på opfølgning herpå.

For hvert enkelt af de følgende punkter er i slutningen henvist til det sted i betænkningen, der beskriver den sammenhæng, hvori forslaget skal ses.

En skematisk oversigt over de foreslåede udvalg mv. er optaget sidst i dette afsnit.

2. Rådet for Grønlands Retsvæsen

Kommissionen finder det ønskeligt, at der i forlængelse af kommissionens arbejde tages skridt til fremover at etablere en generel opfølgning på den grønlandske rigslovgivning, især kriminal- og retsplejelovgivning. Denne opfølgning skal sikre kendskab til lovgivningens funktion i praksis og således danne grundlag for fremtidig ajourføring af lovgivningen.

Blandt de af kommissionens forslag, hvor et sådant lovgivningsmæssigt tilsyn navnlig vil være relevant, kan nævnes de iværksatte kredsdommer- og forsvareruddannelser, rekrutteringsforhold, herunder lønninger, samt samarbejdet og kompetencefordelingen mellem kredsretterne og den juridiske domstol i 1. instans (Retten i Grønland). Desuden kan der peges på Grønlands Landsrets funktion som ankeinstans og kredsretternes antal, placering og personalenormering, samt funktionen af de enkelte foranstaltninger, herunder behovet for nye foranstaltninger.

Kommissionen foreslår, at opgaven med at følge den grønlandske lovgivning skal varetages af et nedsat **Rådet for Grønlands Retsvæsen**. Det foreslås, at rådet sammensættes af repræsentanter for Justitsministeriet, Domstolsstyrelsen, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Grønlands hjemmestyre, landsdommeren i Grønland, dommeren ved Retten i Grønland, Politimesteren i Grønland, lederen af kriminalforsorgen i Grønland, Kanukoka, samt en advokat, en forsvarer og en universitetslærer. Det anbefales, at rådet lovfæstes i retsplejeloven for Grønland.

For at sikre en samfundsvidenskabeligt baseret forskning om det grønlandske retsvæsen og dets funktion i samfundet forudsættes, at der under rådet nedsættes en arbejdsgruppe bestående af forskere, som skal have ansvar for at iværksætte relevant forskning på området.

De overordnede opgaver for Rådet for Grønlands Retsvæsen vil samlet kunne beskrives som koordination mellem Grønlands hjemmestyre og rigsmyndighederne, udvikling af lovgrundlag mv., at tage initiativ til forskning som grundlag herfor, og at følge de enkelte retsmyndigheders funktion og uddannelsesbehov.

Der henvises til afsnit XIX, om opfølgning på kommissionens forslag, samt til §§ 752-753 i udkast til retsplejelov.

3. Dommerrådet

Efter kommissionens forslag skal kredsdommerhvervet ikke længere være et borgerligt ombud, idet kredsdommerne bør ansættes i faste stillinger. I forbindelse hermed foreslår kommissionen, at der oprettes et **Dommerråd**, der skal varetage en række opgaver omkring kredsdommernes ansættelse og afskedigelse mv. Formålet med Dommerrådets virksomhed er bl.a. at skabe de fornødne garantier for kredsdommernes uafhængighed, jf. herved grundlovens og Menneskerettighedskonventionens bestemmelser. Dommerrådet lovfæstes i retsplejeloven.

Rådet skal som domstol behandle og påkende sager om uansøgt ændring af tjenestested, disciplinærfølgning, suspension og uanmodet afskedigelse af kredsdommere. Endvidere skal rådet træffe beslutning om tilladelse til kredsdommeres bierhverv. Dommerrådet foreslås i disse sager at skulle bestå af landsdommeren ved Grønlands Landsret som formand, dommeren ved Retten i Grønland og en kredsdommer indstillet af Kredsdommerforeningen.

Dommerrådet skal endvidere træffe beslutning om ansættelse af kandidater til kredsdommerstillingerne og afgive indstilling til Domstolsstyrelsen om udnævnelse af kredsdommere. Foruden ovennævnte medlemmer skal Dommerrådet i sådanne sager bestå af to repræsentanter for offentligheden. Offentlighedsrepræsentanterne foreslås at skulle være de samme personer, som er medlemmer af Dommerudnævnelsesrådet i Danmark ved behandlingen af sager om besættelse af stillingen som dommer ved Retten i Grønland og landsdommer ved Grønlands Landsret. Disse beskikkes for 4 år af justitsministeren efter indstilling fra henholdsvis Grønlands landsstyre og Kanukoka.

Der henvises til afsnit VI, kap. 5.4.1.2. og 5.4.2.1. om domstolenes organisation og personale, samt til §§ 10-11 og 13, stk. 3-7, i retsplejelovudkastet.

4. Det Grønlandske Kriminalpræventive Råd

Der findes ikke i dag et formaliseret, landsdækkende samarbejde om kriminalitetsforebyggelse i Grønland. SSPK-samarbejdet i Nuuk har hidtil i et vist, begrænset omfang påtaget sig koordinerende og igangsættende funktioner i forhold til (oprettelse af) øvrige SSPK-udvalg. Desuden har Det Kriminalpræventive Råd i Danmark i mindre omfang bistået med kriminalitetsforebyggende arbejde i Grønland.

På den baggrund foreslår kommissionen, at der etableres et sådant formaliseret, landsdækkende samarbejde, som bl.a. kan fungere som forum for udveksling af lokale erfaringer med forskellige indsatsformer mv., stå for produktion af informations- og undervisningsmateriale på forskellige medier (brochurer, bøger og videoer) til brug i det lokale arbejde og rådgive lokale SSPK-udvalg. Som led i en forstærket kriminalitetsforebyggende indsats må det forudsættes, at der afsættes midler – fra staten og/eller hjemmestyret – til forsøgsprojekter, og formidlingen af tilskud til lokale projekter af disse midler kunne hensigtsmæssigt varetages af samarbejdsorganet.

Disse arbejdsopgaver skal varetages af **Det Grønlandske Kriminalpræventive Råd**, som kommissionen foreslår oprettet. Denne model vil bl.a. indebære, at man i lighed med den danske ordning kan inddrage en bredere kreds af deltagere, herunder uden for den offentlige sektor, hvis sagkundskab kan være værdifuld for det forebyggende arbejde.

Rådet forudsættes derfor at have medlemmer, der er repræsentanter for brancheorganisationer, arbejdsgiverorganisationer og lønmodtagerorganisationer. Rådet forudsættes i øvrigt sammensat af repræsentanter for politiet, kriminalforsorgen, Kanukoka, Socialdirektoratet og Sundhedsdirektoratet. Det anbefales, at rådet lovfæstes i retsplejeloven for Grønland.

Der henvises til afsnit XIII, kap. 3.1.3. om landsdækkende samarbejde, samt til §§ 754-755 i udkast til retsplejelov.

5. **Det Centrale Kontaktudvalg for Retsvæsenet vedrørende Kriminal­sager**

Kommissionen finder det af væsentlig betydning, at der etableres et centralt forum bestående af repræsentanter for alle retsmyndigheder, hvor de enkelte myndigheder kan orientere om deres arbejdsopgaver og praktiske spørgsmål, og som kan sikre en bred informationsvirksomhed over for befolkningen og politikerne, herunder fremlægge de mål og resultater, der opnås af de enkelte retsmyndigheder og af det samlede retsvæsen.

Et sådant forum foreslås formaliseret i **Det Centrale Kontaktudvalg for Retsvæsenet vedrørende Kriminal­sager**, som sammensættes af landsdommeren, dommeren ved Retten i Grønland, politimesteren og lederen af kriminalforsorgen. Herudover forudsættes udvalget at kunne indkalde særlig sagkyndig bistand, f.eks. på det sundhedsmæssige eller sociale område i det omfang, der måtte vise sig behov herfor. Udvalget foreslås ikke lovfæstet i retsplejeloven.

Blandt de praktiske opgaver, som efter kommissionens opfattelse med fordel vil kunne henlægges til det foreslåede udvalg, kan nævnes gensidig orientering om ny lovgivning og om praksis, koordination af ressource- og personalemæssige spørgsmål, herunder personaleuddannelser, samt i øvrigt drøftelse af administrative emner af betydning for det samlede retsvæsen, herunder indbyrdes orientering om én retsmyndigheds særlige tiltag, der kan have konsekvenser for andre dele af retsvæsenet. I det omfang retsvæsenet ikke overføres til

hjemmestyret bør det sikres, at de grønlandske politikere orienteres i spørgsmål vedrørende retsvæsenet, og at udvalget eller de enkelte myndigheder hver for sig i den forbindelse orienterer om væsentlige spørgsmål på halvårlige møder med politikere fra landsstyret, Landstinget og Kanukoka.

Der henvises til afsnit XVI, kap. 3.6.1. om Kontaktudvalg for Retsvæsenet vedrørende Kriminal­sager.

6. Det Centrale Koordinationsudvalg vedrørende Kriminalfor­ sorgen

I kriminalforsorgens hovedopgave med at fuldbyrde idømte foranstaltninger indgår dels ud­ øvelse af den kontrol, der er nødvendig for at sikre fuldbyrdelsen, og dels at støtte og motive­ re den dømte til gennem personlig, social, arbejds- og uddannelsesmæssig udvikling at kunne leve en kriminalitetsfri tilværelse. Tilrettelæggelsen af en formålsbestemt støttefunktion for­ udsætter, at denne sker i et tæt samarbejde mellem kriminalforsorgen, det sociale system og ofte også sundhedsvæsenet.

For at tilvejebringe grundlaget for dette koordinerende samarbejde på centralt niveau foreslår kommissionen, at der oprettes et **Centralt Koordinationsudvalg vedrørende Kriminalfor­ sorgen**. Udvalget foreslås sammensat af repræsentanter for Ledelsen af Kriminalforsorgen, Socialdirektoratet, Sundhedsdirektoratet og eventuelt Kanukoka.

Udvalgets hovedopgave vil være at sikre en gensidig orientering om og drøftelse af spørgsmål af fælles interesse for de implicerede myndigheder. Det vil tillige være en opgave for udvalget at udarbejde generelle planer for særlige grupper af klienter, f.eks. planer for de psykisk syge kriminelle.

Der henvises til afsnit XVI, kap. 3.6.2. om (fuldbyrdelsesmyndighedens) samarbejde med an­ dre myndigheder mv.

7. Politiklagenævnet

Systemet med hensyn til behandling af klager vedrørende politipersonale i Grønland har i vidt omfang fungeret på ulovbestemt grundlag. På den baggrund har kommissionen i en indstilling til Justitsministeriet foreslået, at den gældende klageordning vedrørende politiet i Grønland blev ændret således, at klagesystemet blev formaliseret og suppleret med et uafhængigt kontrolorgan (Politiklagenævnet). Kommissionen indstillede i den forbindelse, at forslaget blev gennemført ved særskilt lov, så en formel klageordning kunne etableres uden at afvente kommissionens endelige forslag til en revision af den grønlandske retsplejelov.

Justitsministeriet fremsatte herefter lovforslag nr. L 42 af 8. oktober 1998 om behandling af klager og kriminalsager vedrørende politipersonale i Grønland. Forslaget, der i vidt omfang

bygger på den danske klageordning blev vedtaget som lov nr. 905 af 16. december 1998 og trådte i kraft den 1. januar 2000.

Efter lovens kapitel 4 oprettes **Politiklagenævnet**, der består af en advokat som formand og to lægmænd. Nævnets formål er at følge politimesterens behandling af adfærdsklager og kriminalsager vedrørende politipersonale i Grønland. Det sker efter følgende regler:

Politimesteren skal straks underrette nævnet om klager over og anmeldelser vedrørende politipersonale, og nævnet kan af egen drift tilkendegive over for politimesteren, at der bør indledes en undersøgelse eller efterforskning. Politiklagenævnet skal løbende have tilsendt kopi af det materiale, som politimesteren tilvejebringer, og i øvrigt løbende orienteres om alle væsentlige beslutninger, der træffes i forbindelse med undersøgelsen eller efterforskningen. Desuden kan nævnet anmode politimesteren om at foretage bestemte yderligere undersøgelses- eller efterforskningsskridt. Nævnet meddeler på baggrund af en redegørelse fra politimesteren denne, hvorledes sagen efter nævnets opfattelse bør afgøres. Politiklagenævnet har endelig beføjelser til at påklage politimesterens afgørelse i sagen til rigsadvokaten.

Der henvises til afsnit XVIII, kap. 3.11. om klager over politiets virksomhed, samt til kapitel 4 i lov nr. 905 af 16. december 1998 om behandling af klager og kriminalsager vedrørende politipersonale i Grønland.

8. Lokale Kontaktudvalg for Retsvæsenet vedrørende Kriminalsager

Som nævnt ovenfor under pkt. 5 finder kommissionen det af væsentlig betydning, at der centralt etableres et forum bestående af repræsentanter for alle retsmyndigheder, hvor de enkelte myndigheders arbejdsopgaver kan tilrettelægges og koordineres indbyrdes, og som kan sikre en bred informationsvirksomhed over for befolkningen og politikerne. Det er kommissionens opfattelse, at der også på lokalt niveau er behov for et sådant forum.

Kommissionen foreslår derfor, at der i den enkelte retskreds eller det enkelte politidistrikt oprettes **lokale Kontaktudvalg for Retsvæsenet vedrørende Kriminalsager**, bestående af en kredsdommer, en stationsleder og en kriminalforsorgsmedarbejder fra lokalområdet.

Udvalgets overordnede opgave vil – som for Det Centrale Kontaktudvalg for Retsvæsenet vedrørende Kriminalsager – være gensidig orientering om og drøftelse af administrative emner af interesse for det samlede retsvæsen, men med sigte på de særlige problemer, der måtte opstå i vedkommende lokalområde. Navnlig bør udvalget søge etableret et effektivt og smidigt samarbejde mellem kriminalforsorgens stedlige tilsynsafdeling, politiet og retten om forberedelse og tilrettelæggelse af tilsynsforløb samt sikre hurtige reaktioner ved tilsynsunddragelse og anden overtrædelse af vilkår.

I det omfang der måtte vise sig behov for det, vil udvalget eventuelt kunne tilkalde repræsentanter for Social- eller Sundhedsforvaltningen i den pågældende kommune.

Der henvises til afsnit XVI, kap. 3.6.1. om Kontaktudvalg for Retsvæsenet vedrørende Kriminal­sager.

9. Lokale Koordinationsudvalg vedrørende Kriminalforsorgen

De hensyn, som efter kommissionens opfattelse taler for at oprette Det Centrale Koordinati­onsudvalg vedrørende Kriminalforsorgen, jf. ovenfor pkt. 6, gør sig også gældende på lokalt niveau.

Kommissionen finder det således væsentligt, at der etableres et snævert samarbejde mellem de lokale repræsentanter for kriminalforsorgen, socialvæsenet og sundhedsvæsenet i den enkelte kommune, som kan sikre koordinationen via gensidig orientering og drøftelse af fælles inte­resse. Kommissionen foreslår derfor, at der i hver kommune oprettes et **Lokalt Koordinati­onsudvalg vedrørende Kriminalforsorgen**, som sammensættes af de nævnte repræsentanter for kriminalforsorgen og social- og sundhedsvæsenet.

Henset til manglen på specialister og andre professionelle i de små grønlandske byer og byg­der forudsætter kommissionen, at kriminalforsorgens lokale afdeling er initiativtager til – og forankringspunkt for – dette tætte samarbejde. Der henvises til afsnit XVI, kap. 3.6.2. om (fuldbyrdelsesmyndighedens) samarbejde med andre myndigheder mv.

10. Skematisk oversigt over råd og udvalg mv.

Oversigt over kommissionens forslag

”RIGSORGANER”			
NAVN:	SAMMENSÆTNING:	OPGAVER:	REFERENCER:
Rådet for Grøn­lands Retsvæsen	Repræsentanter for Justitsmi­nisteriet, Domstolsstyrelsen, Direktoratet for Kriminalfor­sorgen, Grønlands hjem­mestyre, landsdommeren i Grønland, dommeren ved Retten i Grønland, politi­mesteren i Grønland, lederen af kriminalforsorgen i Grøn­land, Kanukoka (samt en ad­vokat, en forsvarer og en uni­versitetslærer)	Koordination mellem hjemmestyre og rigsmyn­digheder, udvikling af lovgrundlag mv. og initia­tivtager til forskning som grundlag herfor, samt at følge de enkelte retsmyn­digheds funktion og ud­dannelsesbehov	Betænkningens afsnit XIX, og §§ 752-753 i ud­kast til retsplejelov

CENTRALT			
NAVN	SAMMENSÆTNING	OPGAVER	REFERENCER
Dommerrådet	Landsdommeren, dommeren ved Retten i Grønland, en kredsdommer. I sager om udnævnelse mv. desuden to offentlighedsrepræsentanter	Ansætter ”kredsdommerkandidater”, afgiver indstilling til Domstolsstyrelsen om udnævnelse af kredsdommere, tilladelse til kredsdommeres bierhverv, behandling af disciplinærsager vedrørende kredsdommere	Betænkningens afsnit VI, kap. 5.4.1.2. og 5.4.2.1., samt §§ 10-11 i udkast til retsplejelov
Det Grønlandske Kriminalpræventive Råd	Repræsentanter for politiet, kriminalforsorgen, Socialdirektoratet, Sundhedsdirektoratet, Kanukoka, brancheorganisationer, arbejdsgiverorganisationer og lønmodtagerorganisationer	Forum for erfaringsudveksling, produktion af informations- og undervisningsmateriale samt rådgivning af lokale SSPK-udvalg	Betænkningens afsnit XIII, kap. 3.1.3. §§ 754-755 i udkast til retsplejelov
Det Centrale Kontaktudvalg for Retsvæsenet vedrørende Kriminal-sager	Landsdommeren, dommeren ved Retten i Grønland, politimesteren, lederen af kriminalforsorgen	Gensidig orientering om og drøftelse af administrative emner af interesse for det samlede retsvæsen	Betænkningens afsnit XVI, kap. 3.6.1
Det Centrale Koordinationsudvalg vedrørende Kriminalforsorgen	Repræsentanter for Ledelsen af Kriminalforsorgen, Socialdirektoratet, Sundhedsdirektoratet og eventuelt Kanukoka	Gensidig orientering om og drøftelse af spørgsmål af fælles interesse. Udarbejde generelle planer for særlige grupper af klienter, f.eks. psykisk syge kriminelle.	Betænkningens afsnit XVI, kap. 3.6.2
Politiklagenævnet	1 advokat og 2 repræsentanter for offentligheden	Følge politimesterens behandling af klager og kriminalsager vedrørende politipersonale	Betænkningens afsnit XVIII, kap. 3.11, og kapitel 4 i lov nr. 905 af 16. december 1998

LOKALT			
NAVN	SAMMENSÆTNING	OPGAVER	REFERENCER
Det Lokale Kontaktudvalg for Retsvæsenet vedrørende Kriminal-sager	Kredsdommer, stationsleder og kriminalforsorgsmedarbejder i den enkelte retskreds/politidistrikt (kan om nødvendigt indkalde socialforvaltningen)	Gensidig orientering om og drøftelse af administrative emner af interesse for det samlede retsvæsen	Betænkningens afsnit XVI, kap. 3.6.1.
Det Lokale Koordinationsudvalg vedrørende Kriminalforsorgen	Repræsentanter for kriminalforsorgen, socialvæsenet og sundhedsvæsenet i den enkelte kommune	Gensidig orientering om og drøftelse af spørgsmål af fælles interesse	Betænkningens afsnit XVI, kap. 3.6.2.

Afsnit XXI

Samlede økonomiske konsekvenser

Kommissionens forslag anslås, såfremt de gennemføres som en helhed, at betyde merudgifter (hovedsagligt 2001-priser) til anlægsinvesteringer på ca. 155 mio. kr., som er engangsudgifter. Herudover skønnes kommissionens forslag at medføre et årligt løft i driftsudgifterne på mellem 26 og 30 mio. kr., hvoraf de 16-20 mio. kr. udgør øgede lønudgifter.

Kommissionens forslag er udtryk for dels en forøgelse af aktiviteterne i Grønland, dels en forbedring af standarden såvel bygningsmæssigt som sagsbehandlingsmæssigt.

De enkelte afsnit i betænkningen slutter med en opgørelse over, hvad merudgifterne ved afsnittets forslag skønnes at koste. I dette afsnit er alene foretaget en sammenfatning, hvorfor der må henvises til de relevante afsnit for en uddybning.

De anførte udgifter skal tages med et vist forbehold, fordi det ikke har været muligt at skønne visse udgifter, ligesom de skønnede indtægter ved indførelse af retsafgifter må tages med et betydeligt forbehold. Forslagene indebærer, at de årlige driftsudgifter stiger fra 165 mio. kr. i 2001 til 193-197 mio. kr., eller ca. 20 %, når kommissionens forslag er gennemført.

Anlægsudgifterne vil alene af byggetekniske årsager skulle fordeles over minimum 3 år, men periodiseringen vil – udover at være afhængig af indpasningen i de enkelte finanslove – også være afhængig af tilvejebringelsen af de nødvendige kommunale lokalplaner, tilpasning af de kommunaltekniske anlæg m.m.

Driftsudgifterne i forbindelse med den gennemgribende domstolsreform er tilnærmelsesvis udgiftsneutrale. Domstolene sparer penge til løn og vederlag til dommere og domsmænd, men har øgede udgifter til de væsentlige nyskabelser inden for uddannelse af kredsdommere, bisiddere (autoriserede forsvarere) og øgede udgifter til driften, herunder kontorhold. Endvidere foreslås indført retsafgifter i visse sager, jf. afsnit IX. I de foreslåede anlægsudgifter på 23,4 mio. kr. indgår et forslag om etablering af en bygning til Grønlands landsret til 15 mio. kr. I det omfang retsvæsenet lejer sig ind i eksisterende byggeri, bortfalder hovedparten af disse udgifter, medens lejeudgifterne vil stige med et beløb i størrelsesordenen 0,5-1 mio. kr.

Mest udgiftskrævende er den i Landstinget og den grønlandske samfundsdebat efterlyste foranstaltningsreform, som bl.a. omfatter konsekvenserne af etablering af halvlukkede afdelinger ved de eksisterende anstalter, opførelse af en ny anstalt i Tasiilaq, en lukket disciplinærafdeling samt en forvaringsafdeling i Nuuk til afløsning af nedsendelsen af kriminelle til forvaring i Herstedvester. De anslåede udgifter hertil udgør 95 mio. kr. i anlæg og 10-13 mio. kr. i årlig drift.

Kommissionen har ikke foretaget en prioritering af sine forslag. Kommissionen har med sine forslag lagt op til en retsvæsensreform og en retsvæsensmodernisering, som bringer det grønlandske retsvæsen op på et tidssvarende niveau. Kommissionen har ikke foretaget udgiftssammenligninger i forhold til Danmark eller andre lande eller til udviklingen i andre offentlige sektorer i Grønland. Dette er i øvrigt ganske kompliceret, bl.a. fordi opgavesammensætningen varierer fra land til land og i Grønland er stærkt påvirket af det lille befolkningsunderlag, den geografiske udstrækning og den særlige grønlandske retstradition. Disse forhold bevirker under alle omstændigheder, at et effektivt og velfungerende retsvæsen er væsentligt dyrere pr. indbygger end f.eks. i Danmark.

Merudgifterne som følge af de enkelte afsnit i betænkningen fremgår af nedenstående oversigt, og de mest betydende anlægsinvesteringer fremgår af den særlige oversigt herover.

		Mio. kr.		
		<u>Anlæg</u>	<u>Løn</u>	<u>Drift</u>
Afsnit I-IV	Indledende afsnit Ingen økonomiske konsekvenser.			
Afsnit V	Sproget Yderligere tolkebistand til retsvæsenet. Hertil kommer eventuelle etableringsomkostninger.		2,0	
Afsnit VI	Domstolenes organisation og personale mv. Udgifter til retsbygninger, herunder ny bygning til Grønlands Landsret, personale, uddannelse mv.	23,4	-1,94	1,9
Afsnit VII	Rettergangsfuldmægtige mv. Uddannelse, forsvarerbeskikkelse mv.		0,6	1,83
Afsnit VIII	Fælles bestemmelser for alle retssager Videokonferenceudstyr, vidnegodtgørelser mv. Hertil kommer udgifter til installation, drift og uddannelse.	4,25		0,07
Afsnit IX	Civile sagers behandling Retsafgifter (indtægt). Udgifter er medtaget i afsnit VI og VIII.			-2,6
Afsnit X	Kriminalisters behandling Beskikkelse af bisidder til forurettede.		0,2	
Afsnit XI	Appel, genoptagelse og fuldbyrdelse Udgifter er medtaget i afsnit VI.			
Afsnit XII	Kriminaliteten Forslag om offervagter i de fleste større kommuner.			1,0-1,5
Sum		27,65	0,86	2,20- 2,70

		Mio. kr.		
		Anlæg	Løn	Drift
Overført		27,65	0,86	2,20- 2,70
Afsnit XIII	Kriminalpræventive foranstaltninger Udgifter til et kriminalpræventivt råd. Hertil kommer anlægsudgifter samt eventuelle udgifter til diverse projekter.		0,75	
Afsnit XIV-XV	Kriminalloven Ingen økonomiske konsekvenser.			
Afsnit XVI	Fuldbyrdelse af foranstaltninger Etablering af enhedsledelse i Grønland. Ny anstalt i Tasiilaq samt om- og udbygning af de bestående anstalter. Udbygning af tilsynsafdelingerne.	0,4 95,0 0,2	1,5 6,0-8,5 2,0	1,2 4,0 0,7
Afsnit XVII	Tilbageholdte og detentionsanbragte Ingen økonomiske konsekvenser.			
Afsnit XVIII	Politiets virksomhed Styrkelse af politiet og forbedret aflønning af kommunefogeder, inkl. overheadudgifter. Anskaffelse af politikutter og udbygning af politistationer.	31,5	4,0-5,4	1,6
Afsnit XIX	Opfølgning på kommissionens forslag Vederlag mv. til Rådet for Grønlands Retsvæsen.		0,2	
Afsnit XX	Kommissionens forslag til råd og udvalg mv. Honorarer mv. til råd og udvalg udover de i afsnit XIII og XIX nævnte. Beløbet er alene angivet skønsmæssigt her, og eventuelle rejseudgifter er ikke medtaget.		0,3	
Afsnit XXI	Samlede økonomiske konsekvenser (afrundet)	155	16-20	10

Kommissionens forslag til større anlægsopgaver:

	Mio.kr.
Ny landsretsbygning	15
Ny anstalt i Tasiilaq	17
Etabl. af halvlukkede afdelinger ved anstalterne på kysten	2
Etabl. af lukket og halvlukket afd. samt forvaringsafd. ved anstalten i Nuuk	76
Anskaffelse af politikutter	16
Ny politibygning i Kangaatsiaq	4
Ny politibygning i Qaanaaq	3
Ny politibygning i Uummannaq	5
Ny politibygning i Upernavik	4

Afsnit XXII

Overførsel til hjemmestyret

1. Indledning

I retsvæsenkommissionens kommissorium hedder det bl.a.:

”I kommissionens overvejelser kan indgå muligheden for, at dele af justitsvæsenet i Grønland, herunder navnlig kriminalforsorgen, overføres til hjemmestyret. Det forudsættes herved, at kommissionen ved vurderingen af de økonomiske og administrative konsekvenser af en sådan overførsel fremkommer med forslag til finansiering af opgaveområderne.”

2. Grundlaget – gældende ret

2.1. Den nuværende hjemmestyreordning og dens baggrund

Den gældende hjemmestyreordning blev indført ved Lov nr. 577 af 29. november 1978 om Grønlands hjemmestyre, der trådte i kraft den 1. maj 1979. Til grund for lovens udformning lå betænkning nr. 837/1978, afgivet i marts 1978 af den i oktober 1975 nedsatte hjemmestyrekommission, bestående af danske og grønlandske politikere.

Hovedformålet med indførelsen af hjemmestyret var at overføre kompetence og dermed ansvar fra danske politiske myndigheder til grønlandske politiske myndigheder, som ikke alene skal forvalte de samfundsopgaver, som overtages fra staten, men også fastsætte de regler, der skal gælde for forvaltningen, og varetage et selvstændigt økonomisk ansvar for opgavens løsning.

I det følgende skitseres ordningen. Et mere udførligt notat om de generelle principper for overførsel af kompetence til hjemmestyret under den gældende hjemmestyreordning er optaget som bilag 4 til betænkningen.

Hjemmestyrelovens §§ 4 og 5

Loven opregner i et bilag en *liste* over de sagsområder, som kan overgå til hjemmestyrets lovgivende og administrative myndigheder, jf. bilag 1 til betækningsbilag 4.

Listen er udtryk for omfanget af den kompetence, Folketinget kan komme til at afgive, og for omfanget af de opgaver, hvor tilskudsfinansiering kan blive aktuel (bet. 837/1978, s. 25).

Denne liste er i 1999 – 20 år efter hjemmestyrets indførelse – i det væsentlige udtømt, med sundhedsvæsenets overførsel fra 1992 som den seneste større områdeoverførsel.

En samlet oversigt over sagsområder, der pr. 1. januar 2000 er overtaget af Grønlands hjemmestyre, er givet i bilag 3 til betækningsbilag 4.

Hjemmestyret har således i dag den lovgivende og administrative myndighed over stort set alle de områder, som berører den grønlandske borgers dagligdag, og dermed er den autonomi, som hjemmestyrekommissionen forudsatte for hjemmestyreordningen, fuldbåret.

Hjemmestyrelovens § 7

Hjemmestyrekommissionen har ikke ved opstillingen af listen tilsigtet at udelukke, at også andre områder efter aftale mellem rigsmyndighederne og hjemmestyret kunne overgå til hjemmestyret, hvis en ikke forudset, fremtidig udvikling skulle gøre listen mindre relevant. Hjemmestyrelovens § 7 hjemler dette, således at rigsmyndighederne efter forhandling og med tilslutning fra hjemmestyret ved lov kan bestemme overførsel af sagsområder, der ikke er nævnt i bilaget.

Det tilføjes udtrykkeligt i bestemmelsen, at afgørelsen af, hvilke sagsområder der således kan overgå ved lov i medfør af § 7, ”træffes ud fra hensynet til rigsenheden og til, at hjemmestyret får en udstrakt indflydelse på områder, der særligt berører grønlandske forhold.”

Med disse udtrykkelige (og fra § 1 gentagne) forbehold får bestemmelsen karakter af en opsamlingsbestemmelse for sagsområder, der ikke kan rubriceres under listens emner, hvorimod bestemmelsen ikke vil kunne rumme en væsentlig kvalitativ udvidelse af den ved hjemmestyreordningen forudsatte autonomi.

Tilskudsfinansiering

Det var klart for hjemmestyrekommissionen, at mange af de på ovennævnte liste anførte sagsområder var så kapitalkrævende, at de ikke i mange år frem ville kunne finansieres inden for den grønlandske økonomi. Det var derfor magtpåliggende at sikre, at økonomien ikke skulle blive en hindring for, at hjemmestyret fik et reelt indhold: Lovgivningsmagt og bevillingsmyndighed skulle følges ad. Ved overførsel af sådanne kapitalkrævende områder sikrer hjemmestyrelovens § 5, at tilskud til disse sagsområder samtidig fastsættes ved lov.

Hjemmestyrekommissionen – og den efterfølgende praksis for tilskudsfinansieringen – tager udgangspunkt i, at staten hverken skal opnå besparelser eller have merudgifter ved overgangen til hjemmestyret. Tilskuddets størrelse fastsættes således med udgangspunkt i de udgifter, staten hidtil har haft til de pågældende opgaver, og ydes som et bloktilskud.

Ud fra opfattelsen, at lovgivningskompetence og bevillingsmyndighed bør følges ad, kan overførsel af tilskudsfinansierede områder kun ske ved en såkaldt bemyndigelseslov, hvorved Folketinget udstikker en ramme i form af nogle få hovedprincipper for det pågældende områ-

de, men overlader den nærmere regelfastsættelse til Landstinget i form af landstingsforordninger. Rigsmyndighederne har fortsat ansvaret for, at bemyndigelseslovens rammer overholdes.

De enkelte elementer af opgavefinansieringen indgår i det årlige bloktilskud, som ydes under ét som et samlet generelt tilskud, og som således ikke er øremærket til bestemte områder. Herved har de grønlandske myndigheder, med de summariske begrænsninger der almindeligvis ligger i en bemyndigelseslov, en betydelig frihed i prioriteringen af sine samlede opgaver.

Som ovenfor nævnt kæder hjemmestyrekommissionen grænserne for tilskudsordningen nøje sammen med bilaget til hjemmestyreloven som udtryk for omfanget af de opgaver, hvor tilskudsfinansiering kan blive aktuel.

2.2. Muligheden for overførsel af retsvæsenet eller dele heraf til hjemmestyret

Til brug for sine overvejelser har kommissionen indhentet – og taget udgangspunkt i – Justitsministeriets notat af 11. november 1997 om muligheden for at overføre retterne, politiet og kriminalforsorgen i Grønland til det grønlandske hjemmestyre. Statsministeriet har erklæret sig enig i notatet. Kommissionen har gennemgået notatet, der er optaget som bilag 5 til betænkningen, og erklæret sig enig i at lægge dets synspunkter til grund for det videre arbejde. I notatets afsluttende sammenfatning hedder det:

”Grønlands hjemmestyre kan ikke inden for rammerne af den gældende grønlandske hjemmestyrelov tildeles kompetence til at regulere retsplejen i Grønland, herunder spørgsmålet om organisationen af domstolene i Grønland. Lovgivningsmagten er imidlertid næppe – gennem en udvidelse af den grønlandske hjemmestyreordning – afskåret fra at tillægge Grønlands hjemmestyre kompetence til at regulere retsplejen i Grønland ved regler, der er fastsat af Landstinget. En sådan kompetence skal dog udøves inden for grundlovens rammer, herunder forudsætningen om, at der eksisterer en ”rigets øverste domstol” (Højesteret).

Politiet vil næppe kunne overføres til Grønlands hjemmestyre inden for rammerne af den gældende hjemmestyrelov. Det må imidlertid antages, at lovgivningsmagten – gennem en udvidelse af den grønlandske hjemmestyreordning – kan overføre politiet til hjemmestyret.

Kriminalforsorgen i Grønland vil i hvert fald ikke i sin helhed kunne overføres til hjemmestyret inden for rammerne af den gældende hjemmestyrelov. Det må dog antages, at lovgivningsmagten – gennem en udvidelse af hjemmestyreordningen – kan overføre kriminalforsorgen til hjemmestyret. Kompetencen til at træffe afgørelse om benådning og til at give amnesti kan dog ikke – ved udvidelse af hjemmestyreordningen – henlægges til hjemmestyret.”

Med andre ord:

- *Grundloven* stiller sig ikke hindrende i vejen for en omfattende overførsel af alle elementer af retsvæsenet, herunder med hensyn til lovgivningskompetence, indretningsstruktur mv. Det eneste betydende krav, grundloven stiller, er at den kompetence, hjemmestyret får overladt, skal udøves inden for Grundlovens rammer, herunder således, at Højesteret stadig er ”rigets øverste domstol”. Der vil således fortsat bestå en forbindelse mellem det danske og det grønlandske retssystem, og Højesteret vil i sidste instans skulle afgøre tvister, herunder kontrollere forvaltningen og påse lovgivningsmagtens grænser.
- Den overførsel, der må siges at være reelt interessant, nemlig overførsel af lovgivningskompetence og hermed beslutningskompetence i videste forstand, forudsætter en *ændring*

af hjemmestyreløven. Det fremgår af notatet, at der ikke vurderes at være retlige hindringer for, at dette kan ske.

- En overførsel af lovgivningskompetence mv. *uden ændring af hjemmestyreløven anses ikke for mulig.*

2.3. Særligt om overførsel alene af administrationen af kriminalforsorgen i frihed

I umiddelbar forlængelse af det netop anførte skal gøres nogle specielle bemærkninger om kriminalforsorgen. Det skyldes, at kommissoriet pålægger kommissionen særligt at belyse muligheden for kriminalforsorgens overførsel, idet det i betænkningen om hjemmestyrets indførelse (1978) i en fodnote er anført, at ”forvaltningen af kriminalforsorgen godt (vil) kunne henlægges under hjemmestyret.” Med denne fodnote har hjemmestyrekommisionen haft lov nr. 292 af 8. juni 1978 om ændring af kriminalloven for øje. I denne blev den stedlige ledelse af kriminalforsorgen henlagt til et grønlandsk nævn, Kriminalforsorgsnævnet. Den øverste ledelse er imidlertid stadig justitsministerens og lovgivningskompetencen er forblevet hos Folketinget.

Det skal derfor understreges, at en overførsel af forvaltningen – som er forudset at kunne ske i ovennævnte fodnote – ikke indebærer en overførsel af lovgivningskompetence.

En overførsel af administrative beføjelser (forvaltning), således at lovgivning, bevillinger og ministeransvar fortsat er forankret i Danmark, kan vel lade sig gøre. Det er blot ikke den form for overførsel, som giver den egentlige selvbestemmelsesret for hjemmestyret i form af kompetence for Landstinget.

Den særlige mulighed i relation til kriminalforsorgen er således begrænset.

3. Kommissionens principielle overvejelser

3.1. Kommissionens stillingtagen

Kommissionen har i enighed besluttet alene at beskrive fordele og ulemper ved en eventuel overførsel, således som kommissionen ser dem. Dvs. at udrede nuancerede argumenter for og imod overførsel, men ikke fremsætte anbefalinger med hensyn til den endelige, politiske afgørelse.

3.2. Kommissionens forudsætninger i øvrigt

Det følger af kommissionens netop refererede beslutning, at kommissionen ikke ønsker at pege på og i øvrigt ikke vil kunne forudse det nærmere indhold af en ændring af hjemmestyreløven med henblik på overførsel af retsvæsenet eller dele deraf, herunder om hjemmestyreløvens hidtidige bloktilskudsprincip vil finde anvendelse. Kommissionen skal blot anføre, at der i den særlige bemyndigelseslov, hvorved en eventuel overførsel af retsvæsenet udmøntes, i

givet fald vil kunne udstikkes nogle rammer eller bindinger og retlige standarder, der som minimum forudsættes opretholdt for den kompetence, der overføres.

Finansieringen i forbindelse med en sådan overførsel må i givet fald – afhængig af indholdet af en ændring af hjemmestyreløven – blive nærmere fastsat i lov om tilskud til Grønlands hjemmestyre efter sædvanlig forudgående forhandling mellem regering og landsstyre.

Kommissionen har således ikke udarbejdet sine reformforslag af retsvæsenet med henblik på en overførsel. Kommissionen har imidlertid været opmærksom på, at de reformer der lægges op til ved en overførsel, kan blive meget byrdefulde for hjemmestyret på grund af det generelle kvalitetsløft, f.eks. i forbindelse med et stort antal fuldtidsansatte, uafsættelige kredsdommere, og et i forhold til andre sektorer forholdsvis stort, kompliceret og økonomisk tungt system med et omfattende regelkompleks, som de grønlandske myndigheder ikke selv har mulighed for at vedligeholde i en overskuelig fremtid.

Kommissionen har endvidere arbejdet ud fra den hypotese, at dens anbefalinger om reformer af retsvæsenet – og den standardhøjnelse, der ligger heri – bliver gennemført, mens retsvæsenet er et rigsansliggende. Imidlertid kan man i praksis godt forestille sig en samarbejdsmodel for reformerne, hvor hjemmestyret er meddeltager i reformernes gennemførelse. I øvrigt er det hjemmestyret, der – når beslutningsgrundlaget herfor er til stede – vil skulle vurdere, om man ønsker at arbejde for en overførsel.

4. Konsekvenser af overførsel – generelt for alle tre sagsområder

Under dette punkt sammenfattes positive og negative konsekvenser eller fordele og ulemper, der er fælles for henholdsvis retterne, politiet og kriminalforsorgen. I det efterfølgende pkt. 5 omtales konsekvenser, der specielt gør sig gældende for de enkelte sagsområder, og dernæst i pkt. 6 behandles isoleret overførsel af et af de tre sagsområder. Økonomiske konsekvenser af en overførsel er skitseret nedenfor i pkt. 7.

4.1. Organisatoriske ændringer

Ved en generel overførsel vil hjemmestyret overtage retsvæsenets samlede virksomhed i Grønland, dvs. retterne, politiet, detentioner, anstalter, pensioner og afdelinger. Med overtagelsen følger det tilknyttede personale, personaleboliger og øvrige bygninger og de foreliggende hjælpemidler (skibe, kuttere, biler mv.) og de stedlige udøvende myndigheder (landsret, politimesterembedet, kriminalforsorgsledelse).

Hertil kommer en overførsel til hjemmestyret af en række opgaver og funktioner, der i dag varetages af Folketinget og af centrale myndigheder i Danmark, fortrinsvis under Justitsministeriet. Der kan peges på følgende:

Lovgivningskompetencen overtages af Landstinget, hvilket indebærer, at der i landsstyret skal etableres organer til at udføre det lovforberedende arbejde, der i dag udføres af Justitsministeriet.

Centrale, ledelsesmæssige opgaver, der i dag varetages af Justitsministeriet og dets styrelser, skal overtages af hjemmestyret. Der kan nævnes de funktioner, der udføres af Domstolsstyrelsen, af Rigspolitechefen og Rigsadvokaten og af Direktoratet for Kriminalforsorgen. En overførsel indebærer, at der under hjemmestyret skal etableres organer til varetagelse af disse funktioner.

Som ansvarlig over for Landstinget må et landsstyremedlem have ansvaret for det lovforberedende arbejde og forvaltningen af sagsområdet.

Kommissionen kan ikke udelukke, at der i den videre proces i forbindelse med en konkret bemyndigelseslov om overførsel af retsvæsenet i givet fald kunne findes udveje for, at særlige funktioner som f.eks. procesbevillingsnævnet, begrundet i retssikkerhedshensyn og de særlige krav til juridisk ekspertise, jf. nedenfor, ville kunne holdes ude fra en overførsel og bibeholdes som et rigsansliggende. Men dette hører til i den videre politiske beslutningsproces mellem landsstyret og regeringen.

4.2. Ansvar og nærhed

Som fordele ved overførsel er nævnt:

- At Landstinget – og dermed den grønlandske befolkning – sikres et direkte og umiddelbart ansvar for regelfastsættelsen,
- at lovgivningen bliver til i et forum med indgående kendskab til grønlandske forhold,
- at hjemmestyrets og befolkningens bevidsthed om og ansvar for retsvæsenet vil kunne styrkes,
- at den tættere kontakt til kommuner og de almindelige borgere vil kunne gøre virksomheden mere vedkommende og virke befordrende for aktiv, politisk og praktisk deltagelse,
- at behov for ændringer hurtigere vil kunne erkendes og føre til nye tiltag, og
- at en tættere kontakt mellem det politiske og det administrative niveau vil kunne medføre, at retspolitikken i højere grad bliver sat på den politiske dagsorden, hvilket blandt andet vil kunne forbedre betingelserne for kriminalpræventive tiltag af såvel almen som speciel relevans.

Alt efter hjemmestyrelovens og bemyndigelseslovens udformning vil den økonomiske styring af midler til retsvæsenet i større eller mindre omfang overgå fra Folketinget til Landstinget.

4.3. Retsvæsenets uafhængighed

Forvaltningen af det samlede retsvæsen har hidtil været varetaget af Justitsministeriet. Med henblik på at sikre den dømmende magts uafhængighed i forhold til den udøvende magt (Ju-

stitsministeriet) er forvaltningen af domstolenes bevillingsmæssige og administrative forhold i Danmark overført til en selvstændig domstolsstyrelse, og der er etableret et særligt dommerudnævnelsesråd.

Dette principielle hensyn til magtadskillelse taler i sig selv for at sikre domstolenes uafhængighed også efter en overførsel til hjemmestyret.

Hertil kommer imidlertid generelle habilitetsspørgsmål som følge af den grønlandske befolkningens begrænsede størrelse. I et lille samfund er der særlige problemer med hensyn til opretholdelse af en reel magtadskillelse på grund af personforbindelser. Poliiti, anklagemyndighed og kriminalforsorg vil endvidere ved overgang til hjemmestyret blive en del af den udøvende magt (landsstyret/forvaltningen), og der er i den forbindelse rejst spørgsmål om, hvorvidt en sådan ordning af befolkningen vil blive opfattet som tilstrækkelig uafhængig i sine funktioner i forhold til Landstinget og landsstyret.

Som en konsekvens af disse overvejelser foreslår kommissionen for domstolenes vedkommende, at der etableres en selvstændig, uafhængig domstolsstyrelse, hvis domstolene og retsplejen overføres til hjemmestyret. Forslaget indebærer, at Landstinget og landsstyret ikke vil få direkte indflydelse på *administrationen* af domstolene, selvom området overføres.

For de øvrige forvaltningsområders vedkommende ser kommissionen sig ikke i stand til at pege på løsningsmuligheder i henseende til disses uafhængighed af den øvrige forvaltning.

4.4. Retssikkerhed

At borgernes retssikkerhed tilgodeses er et afgørende kendemærke for et retssystem. Lovgivningens udformning, den juridisk fortolkning og forvaltning i overensstemmelse med loven har afgørende betydning for retssikkerheden.

Kommissionen har med sine forslag forudsat, at de fremtidige centrale poster samt ledelsen af de enkelte sagsområder fortsat varetages af jurister. Sagsområderne bør tilføres mere juridisk uddannet personale, også selvom de ikke overføres.

En overførsel af lovgivningskompetencen og de centrale ledelsesmæssige opgaver, der hidtil er varetaget af Justitsministeriet og dets styrelser indebærer imidlertid, hvis denne forudsætning skal opretholdes, at de pågældende hjemmestyreorganer må tilføres yderligere juridisk, herunder lovteknisk ekspertise. Dette gælder også en fremtidig appeldomstol. Udfærdigelse af love, juridisk fortolkning og forvaltning i overensstemmelse med lovene i det omfang, en overførsel vil indebære, må antages at forudsætte, at den nævnte ekspertise dels dækker en række forskellige specialer, og dels har en ganske lang erfaring inden for sit felt. Noget sådant må anses for en vigtig retssikkerhedsgaranti.

Det må på grundlag af hidtidige erfaringer med rekruttering anses for tvivlsomt, om hjemmestyret inden for en overskuelig tid vil være i stand til at opbygge fornøden administrativ og

faglig – især – juridisk kapacitet til såvel den regeludstedelse som den faktiske administration af sagsområderne, en overførsel indebærer.

Det er nævnt som en mulig fordel, at en overførsel af retsvæsenet til hjemmestyret kunne bidrage til en bredere rekruttering, som ikke kun omfatter jurister inden for retsvæsenets område, og at dette muligvis vil kunne medvirke til at tiltrække mere erfarne personer. Heroverfor er det nævnt som en risiko, at det vil kunne blive endnu vanskeligere at rekruttere tilstrækkeligt kvalificerede jurister, hvis de ikke på forhånd kan regne med en fortsat ansættelse og karriere i Danmark.

Alt i alt er det vurderingen, at en overførsel af retsvæsenet meget vel kan tænkes – i hvert fald i en periode – at indebære betydelige retssikkerhedsmæssige problemer.

4.5. Administrative ressourcer – faglig ekspertise

For de centrale myndigheder vil det være et problem, at der skal overtages og videreføres en lang række opgaver, der under den nugældende ordning varetages af Justitsministeriet og dets styrelser, der igennem mange år og i kraft af organisationens størrelse har oparbejdet en særlig faglig ekspertise. Der kan peges på personaleadministration, administration af anlægs-, bygnings- og vedligeholdelsesvirksomhed, indsigt i faglige mål og arbejdsmetoder, personaleuddannelser og anden udviklingsstrategi. Der vil skulle ansættes og uddannes kvalificeret personale, herunder på ledelsesniveau, til at varetage disse opgaver.

Der er dog mulighed for i bemyndigelsesloven at fastsætte et samarbejde med eller fortsat træk på de danske myndigheders faglige ekspertise, som det allerede er tilfældet inden for en række sektorer. Som eksempel herpå kan nævnes aftaler om et sådant samarbejde med Undervisningsministeriet. Det selvstændige ansvar for retsvæsenets virke vil dog herved sløres eller mindskes.

4.6. Faglig udvikling

I et samfund under forandring er det af central betydning fortsat at kunne udvikle organisationen og de faglige målsætninger og arbejdsmetoder. Som en integreret del af det danske retssystem tilføres retsvæsenet i Grønland både viden og erfaring om faglige emner, herunder om personalepolitik og udvikling af uddannelserne. Den debat og forsøgsvirksomhed, der finder sted i Danmark og under dansk deltagelse i internationale organisationer, har haft en afsmittende virkning på de tilsvarende spørgsmål i Grønland. Ved retsvæsenets overgang til hjemmestyret vil disse tætte bånd i et vist omfang blive brudt med heraf følgende sandsynligt ”værditab” for retsvæsenet.

5. Specielle konsekvenser for særlige sagsområder

5.1. Rekruttering til politiet

Det har ikke været muligt at opbygge et tilstrækkeligt stort grønlandsk politikorps, hvorfor dette gennem mange år er blevet tilført politipersonale fra Danmark. For tiden udgør de tilkaldte polititjenestemænd ca. 20 %. Hvis det nuværende styrketal skal opretholdes efter en overførsel, kan man vælge at slække på ansættelseskravene med en heraf følgende sandsynlig kvalitetsforringelse af politiets standard og arbejde. Man kan vælge at tiltrække flere kvalificerede ansøgere gennem bedre løn-, ansættelses- og arbejdsvilkår. Eller man kan vælge at ”købe” danske politifolk – en sandsynligvis mere omkostningskrævende løsning end den nuværende.

5.2. Sammenhæng i kriminalforsorgen

Der er en tæt sammenhæng mellem kriminalforsorgens anstalter, pensioner og tilsynsafdelinger. En dom til anbringelse i anstalt kan indebære overførsel til pension og vil typisk indebære prøveløsladelse under tilsyn. En tilsynsdom kan i tilfælde af vilkårsovertrædelse indebære anbringelse i anstalt. Af hensyn til en effektiv styring af fuldbyrdelsen i dens forskellige faser og af ressourcer med henblik herpå har kommissionen besluttet at indstille, at kriminalforsorgen – dvs. anstalter, pensioner og tilsynsafdelinger mv. – bør udgøre en helhed under en fælles ledelse og i givet fald kun overføres samlet. Kriminalforsorgen må ikke splittes op i forbindelse med en evt. overførsel.

5.3. Mellemledere til kriminalforsorgen

Kriminalforsorgens anstalter ledes i dag af udsendt dansk personale (anstaltsledere, overvagt-mestre). Efter en overførsel vil fremtidige ledere – ligesom det i dag er tilfældet for så vidt angår afdelinger og pensioner – skulle rekrutteres fra ”egne rækker”. Hjemmestyret kan vælge at etablere en egentlig lederuddannelse, således som det til en vis grad er sket for politiets vedkommende. Valgmulighederne i øvrigt er de samme som skitseret ovenfor under pkt. 5.1. om politiet.

5.4. Kriminalforsorgen i relation til social- og sundhedsvæsen mv.

Kriminalforsorgen er i sit arbejde i særlig grad afhængig af et tæt samarbejde med socialvæsenet i både snæver og bred forstand, herunder om arbejdsmarkeds-, bolig-, uddannelsesforhold mv. Det samme gælder for samarbejdet med sundhedssektoren.

Ved en overførsel af kriminalforsorgens virksomhed til hjemmestyret vil en koordinering med disse myndigheder kunne forbedres på såvel centralt som lokalt plan.

I forbindelse med fuldbyrdelsen af foranstaltninger vil der fortsat være brug for specialfaglig viden og erfaring om sundhed, sociale forhold, uddannelse og beskæftigelse. Denne specialvi-

den, der hidtil har været tilført kriminalforsorgen i Grønland som en del af den samlede danske kriminalforsorgsvirksomhed, må efter en overførsel tilføres ledelsen for kriminalforsorgen, eventuelt i form af købt konsulentbistand.

Det er nævnt som en risiko, at kriminalforsorgen vil kunne blive nedprioriteret i konkurrence med andre påtrængende sociale opgaver.

6. Konsekvenser af isoleret overførsel af sagsområder

Politi, kriminalforsorg og retsvæsen er myndigheder, der i deres virke er fagligt forbundet på en sådan måde, at en opsplitning med hensyn til tilhørsforhold vil frembyde væsentlige koordinationsproblemer.

Der kan særligt peges på:

- Vanskeligheden ved at føre en generelt sammenhængende og effektiv kriminalpolitik, idet der kræves sammenhæng mellem påtalepraksis og planlægning i relation til afsoningspladser og kriminalforsorg, herunder at politiets detentioner i et vist omfang benyttes til kortere afsoninger,
- vanskeligheder ved at gennemføre en særlig indsats på områder, der forudsætter et snævert samarbejde og sammenhæng mellem påtalepraksis, retspraksis og afsoningspladser (voldspakker o.lign.),
- at udførelsen af en opgave finder sted i andet regi, end der hvor afgørelsen herom er truffet, og måske derfor ikke er praktisk (økonomisk) gennemførlig, og
- oplevelsen af, at der i ét regi påføres udgifter som følge af udefra kommende afgørelser, truffet i et andet regi, som man er uden indflydelse på.

De her nævnte uhensigtsmæssige konsekvenser taler for, at der i givet fald ikke sker en isoleret overførsel af en enkelt myndighed, men en samlet overførsel af politi, retsvæsen og kriminalforsorg.

7. Økonomiske konsekvenser

7.1. Generelt

Ved beregning af de økonomiske konsekvenser må der tages udgangspunkt i de årlige anlægs- og driftsudgifter for de enkelte sagsområder, der er optaget på finansloven på overførselstidspunktet.

Alt andet lige kan de samlede udgifter til domstole, politi og kriminalforsorg i hjemmestyrets regi forudsiges at blive væsentligt højere end det umiddelbart vil fremgå af statens finanslovsbevillinger.

Først og fremmest er det erfaringsmæssigt meget omkostningskrævende – og som nævnt ovenfor under pkt. 5. fagligt vanskeligt – at opbygge de organer, der fremover skal udføre de

lovforberedende og øvrige centrale, ledelsesmæssige opgaver, der hidtil er varetaget af Justitsministeriet og dets styrelser. Forvaltningen af sagsområderne i Grønland udgør kun en lille del af de danske myndigheders opgaver. Udgifterne hertil indgår som en del af fællesudgifterne vedrørende forvaltningen som helhed og vil kun vanskeligt kunne beregnes og vil i øvrigt være misvisende på grund af de stordriftsfordele, der mistes ved overførsel. Merudgiften modsvares ikke af tilsvarende besparelser hos de danske myndigheder.

Endvidere vil det være meget omkostningskrævende på egen hånd at videreføre den uddannelsesvirksomhed, der i mange år er foregået via Politiskolen i Danmark, og som er under iværksættelse for så vidt angår retsvæsenets og kriminalforsorgens personale.

Endelig er der de øvrige stordriftsfordele, der opnås ved, at en række opgaver varetages af myndigheder i Danmark, og som forsvinder i forbindelse med en overførsel. Der kan nævnes anskaffelser og forvaltning af uniformer, forsyning af institutioner med møbler og andet inventar, anskaffelser og vedligeholdelse af teknologi, kontorudstyr, køretøjer, både mv.

I de følgende tre afsnit gengives de økonomiske konsekvenser af en overførsel af hver af de tre sagsområder, således som de foreligger oplyst for kommissionen i hovedsagligt 2001-priser. Sammenfatning foretages i pkt. 7.5.

7.2. Domstole og retspleje

Nuværende udgiftsposter:

1. Almindelige driftsomkostninger	ca. 29 mio. kr.
2. Omkostninger til bisidderbeskikkelse, retshjælp, fri proces mv.	ca. 3 mio. kr.
3. Anlægsudgifter (særlige bevillinger, der varierer betydeligt fra år til år)	-
4. Udgifter til efteruddannelse af domstolens personale	ca. 200.000 kr.
5. Personaleudgifter til det lovforberedende arbejde	ca. 100.000 kr.
6. Personaleudgifter til administration (Domstolsstyrelsen)	ca. 750.000 kr.
7. Udgifter til behandlingen af grønlandske sager ved Østre Landsret, Højesteret og Procesbevillingsnævnet	ca. 400.000 kr.

Det bemærkes, at udgifterne, der er anført under pkt. 4-7, ikke er udskilt fra de pågældende myndigheders øvrige omkostninger. De er derfor ansat skønsmæssigt ud fra oplysninger om sagsantal og personaleforbrug. Det bemærkes endvidere, at sagerne ved Højesteret ikke kan overføres uden en ændring af grundloven.

Om udgifterne under pkt. 5 er oplyst, at der anvendes ca. 1/6 årsværk, men at opgaverne varierer betydeligt i hyppighed og omfang. I dette skøn indgår ikke de opgaver, der har vedrørt arbejdet med denne kommission, ligesom gennemførelsen af en nyordning for Grønland baseret på kommissionens arbejde ikke er medregnet. Opgaverne anført under pkt. 6 varetages af både jurister og kontorfunktionærer og vedrører bygnings-, løn- og personaleadministration samt opgaver vedrørende bevillinger og regnskab. Pkt. 7 er baseret på, at Østre Landsret årligt behandler ca. 20 sager, og at retten sættes 1-2 gange årligt i Nuuk, at Højesteret behandler et par

grønlandske sager årligt, at Procesbevillingsnævnet behandler 3-4 sager gennemsnitligt fra Grønland, og at sagsantallet ved Den Særlige Klageret er meget begrænset for Grønlands vedkommende.

Af yderligere udgiftsposter, der kan komme på tale i forbindelse med en overførsel, kan nævnes:

1. Engangsudgifter i forbindelse med omlægningen af opgaverne til Grønland, herunder udgifter til etablering af de fysiske rammer, dvs. kontorfaciliteter o.lign. i Grønland, hvorfra bl.a. Justitsministeriets og Domstolsstyrelsens hidtidige opgaver skal varetages.
2. Løbende driftsomkostninger til institutioner under hjemmestyret, som skal overtage bl.a. Justitsministeriets og Domstolsstyrelsens opgaver, herunder yderligere udgifter til lønninger på grund af tabet af ”stordriftsfordele”.

Udgifterne til Østre Landsrets behandling af ankesagerne fra Grønlands Landsret vil falde væk, hvis kommissionens forslag gennemføres. Disse udgifter udgør dog ikke mere end ca. 300.000 kr. årligt. For så vidt angår Den Særlige Klageret vil der kunne komme en stigning i antallet af sager, da Klageretten foreslås tillagt kompetencen med hensyn til bl.a. genoptagelser i kriminalsager. Sagsantallet skønnes dog fortsat at ville være så beskedent, at det ikke giver sig udslag i udgiftsskønnet.

Uanset om der sker overførsel af opgaverne vedrørende domstolene og retsplejen, vil der efter kommissionens forslag skulle etableres en ny ret i 1. instans, Retten i Grønland, etableres nye nævn og råd, bl.a. Dommerrådet, ske forbedring af kredsretternes lokaleforhold, etableres løbende uddannelse af kredsdommere og bisiddere/forsvarere og foretages installering af videomødeudstyr lokalt.

Disse merudgifter udgør skønsmæssigt:

Anlæg af bygninger:	23.400.000 kr.
Uddannelse årligt:	2.000.000 kr.
Videofaciliteter:	4.250.000 kr.
Nye nævn og råd (bl.a. et kriminalpræventivt råd og Rådet for Grønlands Retsvæsen)	1.250.000 kr.

7.3. Kriminalforsorg og fuldbyrdelse

De samlede driftsudgifter i 2001 til kriminalforsorgen i Grønland er i afsnit XVI, kap. 9, opgjort til 27 mio. kr.

Sker overførslen til hjemmestyret, efter at kriminalforsorgen i Grønland er udbygget i overensstemmelse med kommissionens forslag, må man, som det er angivet i afsnit XVI, kap 9, regne med, at det årligt vil koste ca. 42-45 mio. kr. at drive kriminalforsorgen i stedet for de nuværende 27 mio. kr.

Heraf koster:

Enhedsledelsen	ca. 3 mio.
Anstalterne	26-29 mio.
Afdelingerne	ca. 13 mio.

Hertil skal imidlertid lægges de ressourcer, som man i Direktoratet for Kriminalforsorgen anvender i forbindelse med den overordnede administration af kriminalforsorgen i Grønland.

Skønmæssigt har Direktoratet for Kriminalforsorgen anslået, at der til

- bevillinger og regnskab bruges ca. 1 årsværk
- lønadministration bruges ca. ½ årsværk
- resten (dvs. personaleadministration, bygningsadministration, regelfastsættelse, forsorgsmæssig betjening mv.) bruges ca. 1-1½ årsværk

I alt ca. 3 årsværk, svarende til ca. 1,2 mio. kr.

Disse ca. 3 årsværk er fordelt over mange ansatte og niveauer, og udgifterne er ikke udskilt fra direktoratets øvrige omkostninger til personale mv.

I skønnet indgår ikke de – stigende – personaleressourcer, der anvendes til udbygning og vedligeholdelse af edb.

Som nævnt foran i pkt. 7.1 om stordriftsfordele skal der påregnes flere ressourcer end ovennævnte ved en overførsel til hjemmestyret, ligesom der må regnes med øgede driftsomkostninger for den institution under hjemmestyret (formentlig enhedsledelsen), hvor disse opgaver skal forankres.

7.4. Politiet

De årlige løn- og driftsudgifter for politiet i Grønland er i afsnit XVIII, kap. 7, for 2001 – herunder anslåede udgifter på enkelte områder – opgjort til ca. 106 millioner kroner.

Det grønlandske politis ”træk” på Rigspolitechefens centrale afdelinger (Kriminalteknisk afdeling, Rejseafdelingen, Politiskolen mv.) er på baggrund af oplysninger fra de respektive afdelinger beregnet til ca. 6 årsværk, svarende til en udgift på ca. 2,4 millioner kr. årligt.

Som omtalt vil udgifterne til politiet i Grønland ved en overførsel til hjemmestyret sandsynligvis blive større end ovenfor beregnet som følge af tab af stordriftsfordele.

7.5. Sammenfatning

Udgifterne til at drive retsvæsenet i Grønland i 2001 er foran pkt. 7.2.-7.4. opgjort til

• domstolene og retsplejen	32 mio. kr.
• kriminalforsorgen	27 mio. kr.
• politiet	<u>106 mio. kr.</u>
I alt	165 mio. kr.

Hertil kommer de udgifter, der – skønsmæssigt – afholdes i Danmark til administration af det grønlandske retssystem, jf. ligeledes pkt. 7.2.-7.4.

• domstolene og retsplejen	1,45 mio. kr.
• kriminalforsorgen	1,20 mio. kr.
• politiet	<u>2,40 mio. kr.</u>
I alt	5,05 mio. kr.

Som nævnt i pkt. 7.1 må de tilsvarende udgifter i Grønland efter en overførsel forventes at blive højere, dels på grund af tab af stordriftsfordele, dels som følge af direkte afledte anlægs- og driftsudgifter.

Kommissionen har som nævnt i pkt. 3.2. arbejdet ud fra den hypotese, at dens anbefalinger om reformer af retsvæsenet – og den standardhøjnelse, der ligger heri – bliver gennemført, mens retsvæsenet er et rigsansliggende. Holder denne hypotese, vil retsvæsenet – efter afholdte anlægsudgifter på ca. 155 mio. kr. – yderligere koste 26-30 mio. kr. om året i øgede løn- og driftsudgifter, jf. afsnit XXI.

De samlede årlige udgifter efter en overførsel må herefter forventes at beløbe sig til **ca. 200 mio. kr.**

BETÆNKNING OM DET GRØNLANDSKE RETSVÆSEN

BIND **4** POLITIET, OPFØLGNING MV.